

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

04.02.2025

Kunnskap om Vestfoldkysten

Kunnskapsgrunnlaget til
regional kystsoneplan

Kunnskap om Vestfoldkysten	0
1. Sammendrag	3
2. Innledning	5
3. Oslofjorden.....	8
3.1. Tilstanden - trender	8
3.2. Miljøforholdene -påvirkninger	12
3.3. Marine naturtyper	14
3.4. Marine verneområder.....	16
3.5. Bruken av sjøområdene	17
3.6. Utfordringer	17
4. Bakgrunnsinformasjon om kommunene	18
5. Befolkningen	19
5.1. Befolkningen og befolkningsvekst	19
5.2. Byer og tettsteder	20
6. Næringsliv	21
6.1. Reiselivsnæringen	21
6.2. Næringsområder langs vestfoldkysten	24
6.3. Havner.....	25
6.4. Næring i sjø	26
7. Arealutvikling og planlegging	28
7.1. Det er press på arealene	28
7.2. Bebyggelse	29
7.3. Forvaltningen av arealene.....	31
7.4. Dispensasjoner.....	37
8. Natur	39
8.1. Status	39
8.2. Utfordringer	43
9. Kystlandskapet	43
9.1. Status	43
9.2. Utfordringer	47
10. Kulturminner og kulturmiljø.....	48
10.1. Status	48
10.2. Utfordringer	50
11. Friluftsliv.....	50
11.1. Status	50
11.2. Utfordringer	53
12. Naturfare.....	53
12.1. Havnivåstigning.....	53
12.2. Kvikkleire.....	55
12.3. Flom	56
12.4. Utfordringer	57
13. Datagrunnlaget	58
13.1. Kartanalyser	58
13.2. Rutenettstatistikk.....	58
13.3. Figurliste.....	59
13.4. Tabelliste.....	62
14. Rammer og føringer for forvaltningen av kystsonen	63
14.1. Plan og bygningsloven.....	63

14.2. Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2021).....	63
14.3. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv	64
14.4. Forhold mellom regional plan og kommuneplaner i kystsonen.....	64
14.5. Regional plan for kystsonen i Vestfold (2014)	65
14.6. Regional plan for vannforvaltning (2022 – 2027).....	66
14.7. Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)	67
15. Ordliste.....	68
16. Referanser	69

1. Sammendrag

Dette kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet for strandsonen, dvs. 100-metersbeltet langs sjøen, landområdene bak som utgjør en naturlig del av kystlandskapet og de kystnære arealene i sjø, en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Kunnskapen er i all hovedsak hentet fra eksisterende kunnskapskilder. I tillegg har fylkeskommunen brukt ulike metoder for å finne ut mer om hva som ligger bak tallene og statistikkene i strandsonen og kystsonen.

Materialet skal brukes som grunnlag når *Regional plan for kystsonen i Vestfold* (2014) skal revideres. Fordi den regionale planen handler om forvaltning av arealer, er de funnene som er mest relevante for arealplanleggingen trukket fram.

Oslofjorden. Tilstanden i Oslofjorden er alvorlig. Forurensning fra avløp, industri og landbruk, overfiske, og bygging i strandnære områder er de tre hovedårsakene til denne ubalansen.

Oslofjorden mottar vann fra elver, bekker og avrenning fra arealene. Undersøkelser viser at vassdragene i Vestfold er sterkt påvirket av næringssalter fra jordbruksarealer og utslipp fra avløp.

Alle byene og mange tettsteder i Vestfold ligger langs Oslofjorden. Avrenning av forurenset overflatevann og lekkasjer fra gammelt vann- og avløpssystem påvirker vannkvaliteten i Oslofjorden.

Det er generelt lite kunnskap om naturverdiene i sjø. I Vestfold er det store forekomster av marine naturtyper av stor verdi, som tareskog, ålegrasenger og bløtbunnsområder. Kartleggingene er stort sett av eldre dato og tilstanden og utbredelsen er derfor usikker. Miljødirektoratet er i gang med å utarbeide en metode for å kartlegge natur i sjø.

Befolkningen og befolkningsveksten. I Vestfold er det 256.000 innbyggere. Av disse bor 13.000 i strandsonen. Alle byene ligger ved Oslofjorden. Over 80% av befolkningen bor i perleraden av byer og tettsteder mellom E18 og sjøen. Det er forventet at innbyggertallet vil øke til 286.500 i 2050. Dette er en økning på 30.000 i forhold til i dag, en vekst på 12 prosent. En stor del av befolkningsveksten kommer i den eldste delen av befolkningen og skyldes at vi blir eldre. Økt befolkning vil bidra til å øke presset noe i strandsonen, mens flere eldre vil bety økt behov for god tilrettelegging på områder til friluftsliv.

Næringsliv. Verdiskapingen langs kysten er knyttet både til sjø- og landarealene, til nasjonalt og regionalt viktige havner, til fiske til reiseliv med opplevelsesverdier og rekreasjon m.m. Det er naturen, landskapet og mulighetene for å ferdes og oppholde seg langs og på sjøen som er grunnlaget for opplevelses-, rekreasjons- og næringsverdiene.

Økt turisme gir økonomiske fordeler, men kan også føre til slitasje på natur- og kulturmiljøer, forstyrrelse av dyrelivet og press på infrastruktur. Besøksforvaltning og regenerativt reiseliv er viktige strategier for å håndtere disse utfordringene, ved å balansere turisme med bevaring og forbedring av områdene.

I de seinere årene har mange tradisjonelle næringsområder langs kysten blitt transformert til by- og tettstedsbebyggelse. I framtiden kan nye typer næringer ha behov for nærhet til sjøen. En utfordring er å beholde noen av næringsarealene som en fremtidig ressurs.

Antall bygninger i strandsonen Vestfold. Statistikken til SSB viser 3.245 flere bygg i strandsonen i Vestfold i 2024 enn i år 2000. Statistikken viser at byggeaktiviteten er stor på tross av byggeforbudet, men statistikken angir ikke om byggingen har skjedd i by, tettsted, bak byggegrense eller er en konsekvens av at tidligere bygg er revet og gjenoppført. Samtidig erfares en stadig strengere forvaltning i strandsonen, noe som gir grunn til å stille spørsmål ved statistikken. Fylkeskommunen har derfor brukt ulike metoder for å finne ut mer om hva som ligger bak tallene og statistikkene i strandsonen og kystsone:

Det er gjennomført en sammenligning av arealformålene i de kommuneplanens arealdeler som var gjeldende i 2017 og de som er gjeldende i 2024. Summen av endringene viser at byggeformålene i kystsonen samlet sett er redusert, mens arealer som avsettes til grønne/naturformål er økt. Det antas at dette samlet sett representerer en innstramming i arealforvaltningen, selv om noe skyldes tekniske endringer i tegneforskjeller.

SSBs statistikk viser at det fra 2018 til 2024 har vært en økning på totalt 710 bygninger i strandsonen i Vestfold. Fylkeskommunens undersøkelser viser at det har blitt bygget nye boligbygg i strandsonen, og at dette i hovedsak har skjedd som transformasjon og fortetting. Utnyttelsesgraden i områdene som er berørt øker, og det blir mindre naturareal. Utbyggingen skjer i stor grad på arealer avsatt til utbyggingsformål i kommuneplanens arealdel.

Det blir også bygget noen nye fritidsboliger i strandsonen, men i langt mindre grad enn boliger. Undersøkelsene viser at ca. 74% av igangsettelsestillatelsene som er undersøkt, er gitt for å gjenoppføre en revet fritidsbolig. 26% av igangsettelsestillatelsene representerer en ny fritidsbolig i strandsonen. Utbyggingen skjer i hovedsak på arealer som har vært avsatt til utbyggingsformål i kommuneplanens arealdel eller som fortetting.

Undersøkelsene gir en indikasjon på hvilken utvikling som har funnet sted i strandsonen, men det er utfordrende å gi en fullstendig beskrivelse av byggeaktiviteten i strandsonen basert på dagens tilgjengelige datagrunnlag.

Dispensasjoner I perioden 2019 – 2022 er det søkt om 664 tiltak i strandsonen som krever dispensasjon. Det er stort sett mindre tiltak det gis dispensasjon for og tiltakene er stort sett knyttet til eksisterende fritidsbebyggelse. Antallet tiltak godkjent gjennom dispensasjon sier ikke nødvendigvis noe om hvor mye av strandsonen kommunen tillater bygd ned totalt sett. Planpraksis og dispensasjonspraksis må ses i sammenheng, men tiltakene bidrar samlet sett til en bit-for-bit-nedbygging av landskapet, naturen og tilgangen til strandsonen i Oslofjorden.

Kystlandskap og kystnatur Kystlandskapet er en viktig del av Vestfolds attraktivitet og identitet. Det er utarbeidet en landskapsanalyse som kan brukes til å forstå de ulike områdenes verdi, karaktertrekk og sårbarhet med tanke på utbygging eller andre tiltak.

Vestfoldkysten er blant områdene i landet med høyest naturmangfold. Mange områder er sikret gjennom vern, men gjennomført kartlegging og analyse viser at naturområdene langs kysten er fragmentert og lite sammenhengende. Med dagens utvikling står mange arter og forekomster i fare for å bli utryddet.

Kulturmiljø og kulturminner Kulturmiljøer og kulturminner er sårbare for arealbruksendringer og utbyggingspress. Dette påvirker både de enkelte kulturminnene og kulturmiljøene, og deres sammenheng med landskapet rundt. Økende klimabelastning med kraftigere regn og vind er en økende trussel.

Friluftsliv Strandsonen i Vestfold har over tid, gradvis blitt mindre tilgjengelig for allmennheten på tross av at det har vært byggeforbud siden 1960 tallet. SSB statistikk viser at i overkant av 60 prosent av strandsonen er utilgjengelig for allmennheten. I tillegg gjennomføres det ulike terrenginngrep og andre tiltak som bidrar til å redusere tilgjengeligheten ytterligere. Disse tiltakene kan virke beskjedne, men i sum og sett over en eller flere tiårsperioder gjør disse tiltakene at endringene blir betydelige.

De fleste innbyggere i Vestfold opplever likevel at de har god tilgang til natur- og friluftsområder, og muligheter til å drive friluftsliv langs kysten. I mai 2024 er det totalt 230 km kyststi i Vestfold som er skiltet, merket og registrert i kartverkets database.

Med økende befolkning og gradvis mindre tilgjengelighet, øker belastningen på eksisterende områder. Det fører til slitasje og et større vedlikeholdsbehov for å holde områdene attraktive. Det blir viktigere framover å koble besøksforvaltning og friluftsliv med skåning av naturområder som ikke tåler høy belastning. Besøksforvaltning innebærer å utvikle strategier og benytte ulike verktøy for å styre bruken av et område.

Tilgangen til sjøarealene, 100-metersbeltet (strandsonen) og landområdene bak er viktige for allmennhetens utøvelse av friluftsliv. Å opprettholde og sikre tilgangen til kysten og fjorden blir viktig framover.

Naturfare Forventet havnivåstigning i år 2100 i Vestfold ligger mellom 40 og 50 cm. DSB gir råd og anbefalinger om hvordan kommunene skal ta hensyn til havnivåstigning og høye vannstander (stormflo) i planleggingen.

Langs vestfoldkysten er det store forekomster av kvikkleire. NVE har utarbeidet kommunevise faresonekart for kvikkleire som kan brukes i arealplanleggingen.

Alle vassdrag er utsatt for flomfare. På NVE sine sider er det temakart om flomaktsomhet, og det er utarbeidet en veileder for utredning av flomfare i reguleringsplaner og byggesaker.

2. Innledning

Dette kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet i forbindelse med at *Regional plan for kysten av Vestfold* 2014 skal revideres.

Kunnskapsgrunnlaget er en sammenfatning av den faglige kunnskapen vi har om kysten i fylket. Oversikten er hentet fra eksisterende kunnskapskilder. Kunnskapen bygger på et kunnskapsgrunnlag som Vestfold og Telemark fylkeskommune utarbeidet i 2022, men med

suppleringer og oppdateringer. I tillegg har Vestfold fylkeskommune brukt ulike metoder for å finne ut mer om hva som ligger bak tallene og statistikken i strandsonen og kystsonen.

Kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet for strandsonen, dvs. 100-metersbeltet langs sjøen, landområdene bak som utgjør en naturlig del av kystlandskapet og de kystnære arealene i sjø (alle holmer, skjær og liknende) en nautisk mil utenfor grunnlinjen og som omfatter både vannflaten, vannvolumet og sjøbunnen. I 2011 ble det vedtatt *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs kysten* for dette geografiske område. I 2014 ble *Regional plan for kystsonen i Vestfold* vedtatt for samme område. Området dekker det landskapet som kan forstås som et kystlandskap, samt de kystnære sjøarealene.

Strandsonen, eller 100-metersbeltet, har en særlig beskyttelse gjennom byggeforbudet langs sjøen. Forbudet kan fravikes gjennom kommunale planer. Dette forutsetter at hensynet til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser blir ivaretatt. Det står mer om rammene og føringene for forvaltningen i kap.12.

Figur 1. Figuren viser den geografiske avgrensningen av kystsonen i Vestfold (blå) og strandsonen, dvs. 100-metersbeltet (rosa).

3. Oslofjorden

Tilstanden i Oslofjorden er alvorlig, med flere faktorer som påvirker økosystemet negativt. Forurensning fra avløp, industri og landbruk, overfiske, og bygging i strandsnære områder er de tre hovedårsakene til denne ubalansen. Dette har ført til redusert vannkvalitet, tap av arter som torsk, og fremvekst av uønskede arter, jf. Rapporten Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden: Rapport for året 2022-2023.

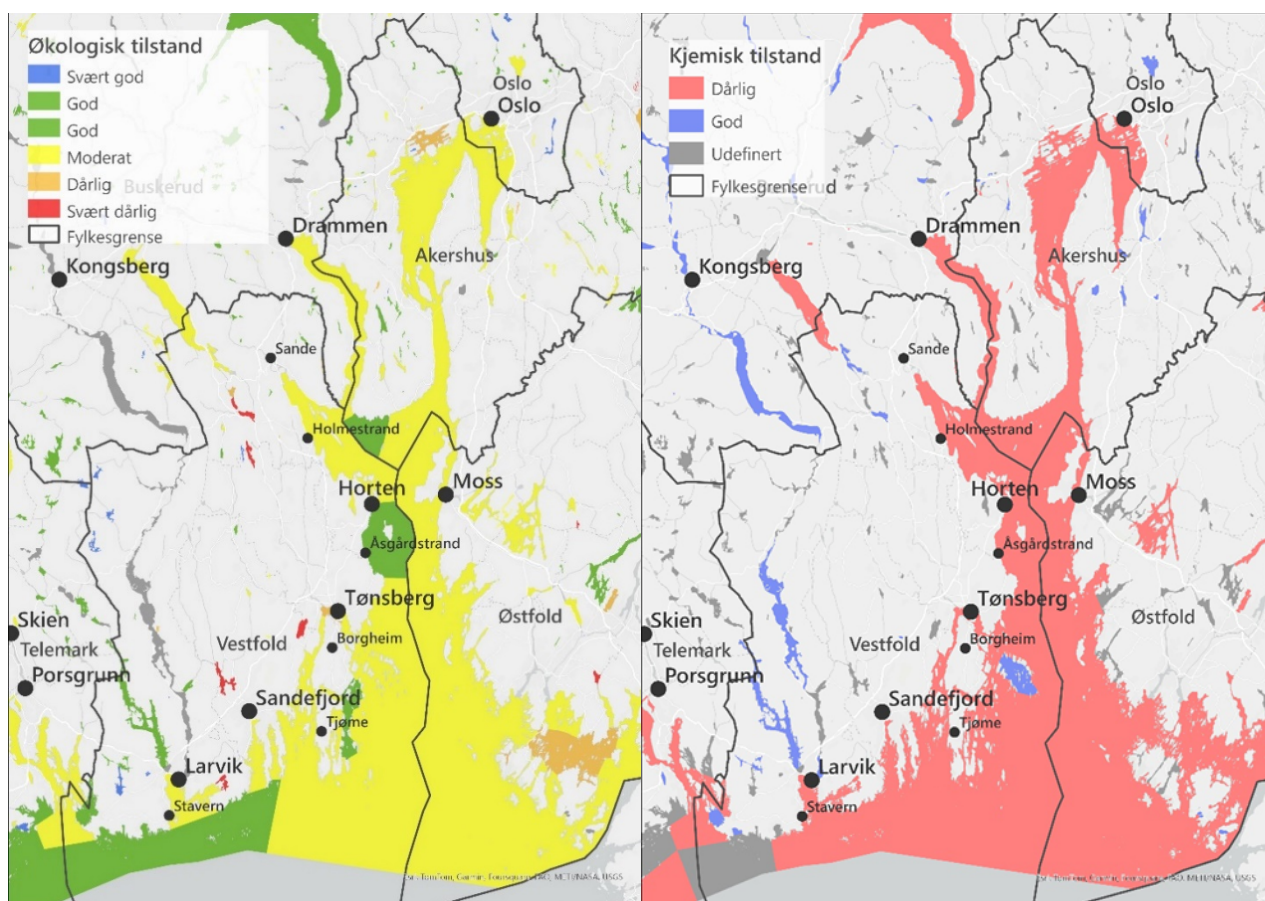
3.1. Tilstanden - trender

Tilstanden i Oslofjorden er betydelig svekket de siste tiårene, spesielt på grunn av tilførsel av næringssalter og partikler fra norske elver og bekker. Forskere har påpekt at 80 prosent av nitrogenet fra renseanleggene må renses, mens kravene fra landbruket er mye lavere, noe som skaper en debatt om hva som er tilstrekkelig. Det kommer nye miljøkrav 1.1.2025.

Generelt er miljøforholdene best i de ytre delene av fjorden, mens den reduseres innover i fjordene og i områder med liten gjennomstrømning.

Økologisk og kjemisk tilstand. Den økologiske tilstanden langs kysten av Vestfold er stort sett moderat, men det er områder som har dårlig og svært dårlig tilstand, spesielt i indre deler av Tønsbergfjorden og i Viksfjord i Larvik.

Den kjemiske tilstanden er generelt dårlig i hele fjorden. Fosforforholdene i Indre Viksfjord, sammen med tilstanden til ålegressforekomstene bidrar til at fjorden har en svært dårlig økologisk tilstand.

Figur 2: Kartet viser den økologiske (venstre) og den kjemiske (høyre) tilstanden i Oslofjorden i henhold til vannforskriftens klassifiseringssystem for vannforekomstene.

Oslofjorden mottar vann fra elver og bekker og avrenning fra arealene. Det er særlig næringssalter og partikler som påvirker tilstanden i fjorden.

¹Eutrofieringen i ti nedbørsfelt i Vestfold er undersøkt. NIBIO har oppsummert resultatene i rapporten *Eutrofiering av vassdrag i Vestfold – kartlegging av årsaksforhold og kilder til fosfor i ti nedbørsfelt* NIBIO 2023. Undersøkelsene viser at vassdragene er sterkt påvirket av arealavrenning av næringssalter fra jordbruksarealer og utslipp fra avløp. Det er utarbeid faktaark for hvert av nedbørsfeltene som beskriver utfordringene og mulige tiltak for å forbedre situasjonen. Tiltak som oppgradering av private avløpsanlegg, jordbruksarealer som overvintres i stubb, grasdekte vannveier, kantsoner og fangdammer vil ha umiddelbar effekt, mens redusert gjødsling med fosfor er viktig på lang sikt.

De ti nedbørsfeltene er: 1) Borrevannet, 2) Storelva, Dalselva og Undrumsdal, 3) Merkedamselva, 4) Byfjorden, Vellebekken og Søndre Slagen, 5) Færder, 6) Akersvannet, 7) Vårnesbekken, Rovebekken, Unnebergsbekken og Haslebekken, 8) Istrevassdraget – Ula, 9) Vikfjord, 10) Brunlanes.

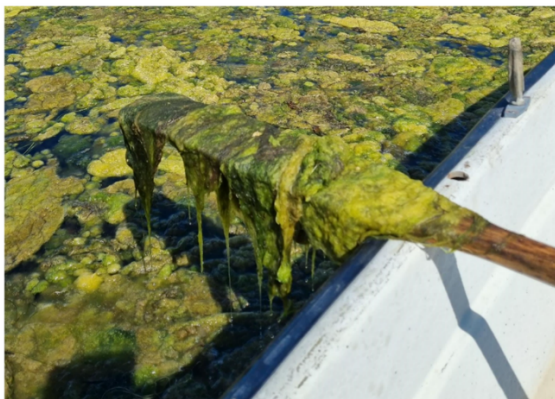
På grunn av den dårlige kjemiske miljøtilstanden i alle fjordene i Vestfold, har det vært fokus på opprydding og tildekking av miljøgifter. Forekomsten av miljøgifter, varierer fra fjord til fjord og skyldes tidligere industriaktivitet i Larvik, Sandefjord, Tønsberg og Horten. Eksempel på miljøgifter i Indre havn i Horten er kvikksølv, bly, klorert benzen m.fl. Mattilsynet har oversikt

¹ Eutrofiering er en prosess i innsjøer og annet overflatevann der planteproduksjonen øker på grunn av tilførsel av næringssalter.

over havner, fjorder og innsjøer med forurensning og advarer om å begrense inntaket av, eller ikke spise visse typer sjømat fra disse områdene. For Sandefjordsfjorden er det kostholdsråd som går på at man ikke skal spise krabber på grunn av høye verdier av kadmium, jf. Mattilsynet, 31.10.2023. Det foreligger ikke tilsvarende kostholdsråd for andre fjorder i Vestfold.

Det biologiske mangfoldet. Torsk har en nøkkelposisjon i økosystemene. Torskebestanden er på et historisk lavt nivå og er på tilbakegang. En svak torskebestand har en indirekte effekt på fremveksten av lurv som vokser på ålegas og tang- og tarebeltene i hele fjordsystemet. Kvaliteten på oppvekstområdene for blant annet torskeyngel blir sterkt redusert der lurven har overtatt. Mange av ålegrasengene dekkes av lurv.

Hummeren er sårbar og utsatt for høy beskatning. Det har vært gode erfaringer med å etablere fredningsområder for hummer. Det har vist seg at både hummer og andre marine arter har økt i antall i disse områdene, jf. Helhetlig tiltaksplan 2021. Det er hummerfredningsområder i alle vestfoldkommunene, se lenke til Fiskeridirektoratets kart over fredningsområdene.

Bildet viser trådalger, ofte kalt lurv, som fullstendig dekker overflaten i Indre Viksfjord naturreservat (Larvik) i Oslofjorden. I flere år har Niva sett at ålegrasengene er fullstendig dekket med lurv, noe som ødelegger for overlevelse og vekst, og vil kunne gi oksygenmangel når det blir for mye av det. Foto fra Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden: Rapport for året 2022-2023 2023: Niva.

Tareskog og ålegrasenger der fisk og annet liv vokser opp er på tilbakegang. Mange steder er oksygennivået i bunnvannet så lavt at alt liv dør og miljøgifter gjør at fisk og skalldyr i deler av fjorden ikke bør spises.

Fremmede arter som stillehavsøsters, japansk drivtang, perlesnormanet, havnespy osv. anses som en av de største truslene mot biologisk mangfold, og tiltak for å hindre etablering og spredning av fremmede arter er viktig for å beskytte sårbare arter (Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden 2021).

Oppsummering av dagens tilstand og utvikling. Det vil ta lang tid å gjenopprette god tilstand for flere deler av det biologiske mangfoldet. Samtidig er det lite kunnskap om naturverdier i sjø. (Salt 2019).

	Parameter	Område	Dagens tilstand		Utvikling over tid	
	MAKROALGER	Indre Oslofjord		Moderat	Stabil	→
		Ytre Oslofjord		Moderat	Negativ	↘
	TORSK	Indre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
		Ytre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
	STEINKOBBE	Ytre Oslofjord		Svært god	Positiv	↗
	NISE	Ytre Oslofjord		Svært god	Positiv	↗
	ÆRFUGL	Indre Oslofjord		God	Positiv	↗
		Ytre Oslofjord		Moderat	Negativ	↘
	HETTEMÅKE	Indre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
		Ytre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
	FISKEMÅKE	Indre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
		Ytre Oslofjord		Dårlig	Negativ	↘
	MILIØGIFTER	Indre Oslofjord		Moderat	Positiv	↗
		Ytre Oslofjord		God	Positiv	↗
		Sidefjorder		Moderat	Positiv	↗
	Parameter	Område	Dagens tilstand		Utvikling over tid	
	NÆRINGSSALTER NITROGEN	Indre Oslofjord		Moderat	Negativ	↘
		Ytre Oslofjord		Moderat	Positiv	↗
		Sidefjorder		Moderat	Positiv	↗
	NÆRINGSSALTER FOSFOR	Indre Oslofjord		Moderat	Stabil	→
		Ytre Oslofjord		God	Negativ	↘
		Sidefjorder		Moderat	Positiv	↗
	PLANTEPLANKTON KLOROFYLL	Indre Oslofjord		God	Stabil	→
		Ytre Oslofjord		Svært god	Stabil	→
		Sidefjorder		Moderat	Stabil	→
	DYREPLANKTON	Ytre Oslofjord		God	Negativ	↘
	BLØTBUNN	Indre Oslofjord		Moderat	Positiv	↗
		Ytre Oslofjord		God	Negativ	↘
		Sidefjorder		Dårlig	Stabil	→
	ÅLEGRESS	Indre Oslofjord		Moderat	Negativ	↘
		Ytre Oslofjord		Dårlig	Positiv	↗

Figur 3. Figuren viser en oppsummering av dagens tilstand og utvikling over de siste 30-50 år for de ulike parameterne som er vurdert i Kunnskapsstatus Oslofjorden. Kilde SALT 2019.

3.2. Miljøforholdene -påvirkninger

Oslofjorden får vann fra elver og bekker, avrenning fra landbruk og overflatevann fra byer og tettsteder fra hele dette området.

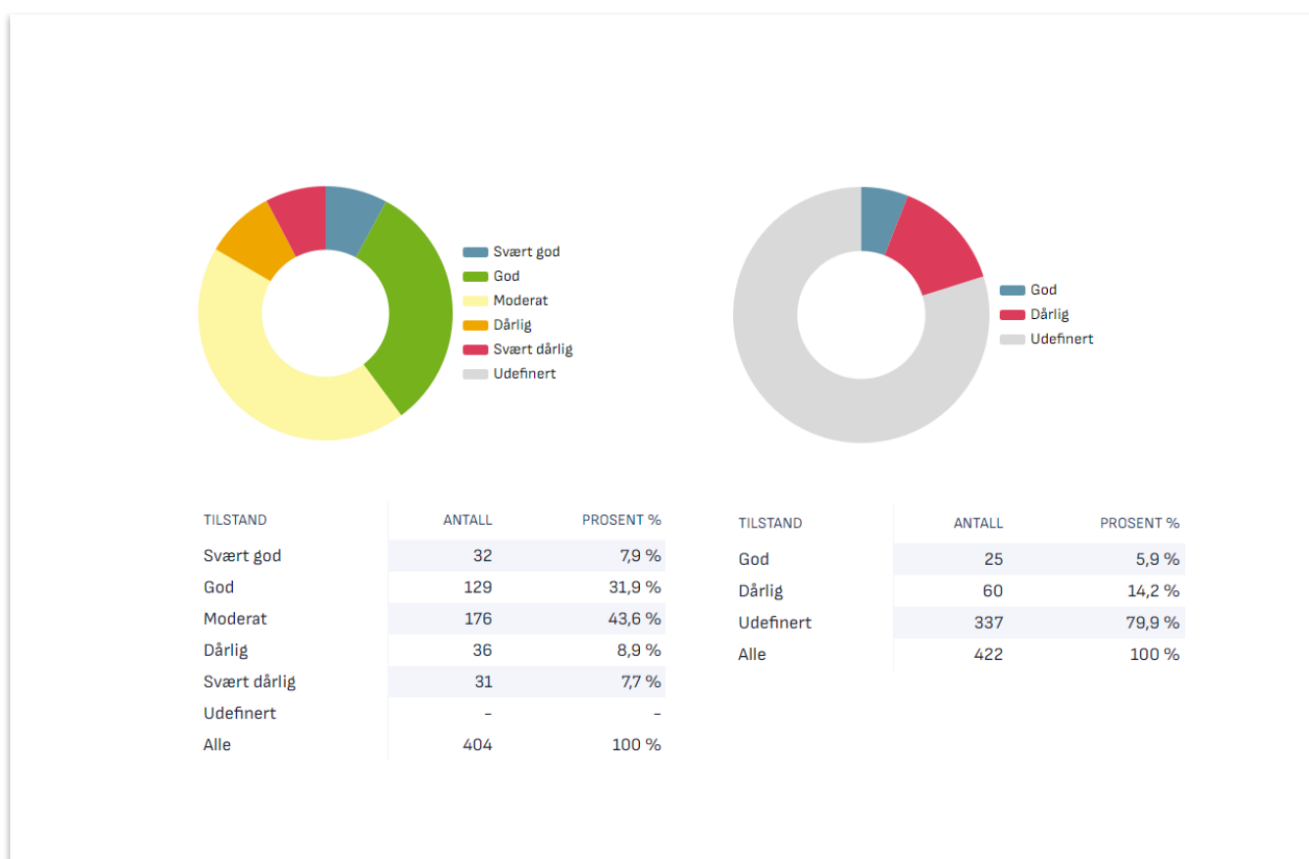

Figur 4. Figuren viser nedbørfeltet til Oslofjorden. Oslofjorden mottar avrenning fra hele det sentrale Østlandet.

Avrenning fra jordbruk, utslipp fra avløp og overflatevann inneholder næringssalter som gir næring til oppblomstring av alger. Tidvis kommer det også mye leirpartikler fra elvene. Sammen farger dette vannet og gir dårlig sikt. Dette reduserer lystilgangen i vannet og gjør at de naturtypene som mange fiskearter er avhengig av, eks. taeskokogene og ålegrasengene svekkes. Når algene dør synker de ned på bunnen og brytes ned av bakterier. Bakteriene bruker opp oksygenet slik at det blir et råtnende og oksygenfattig miljø på bunnen. Få organismer overlever under slike forhold.

Miljøtilstanden i vannforekomstene. Det er registrert 438 vannforekomster i Vestfold. Miljøtilstanden i mange av disse oppfyller ikke vannforskriftens minstemål om god økologisk og kjemisk tilstand (Forskrift om rammer for vannforvaltningen).

Regional vannforvaltningsplan (2022-2027) følger opp vannforskriften og har fastsatt mål og virkemidler for å bedre vannkvaliteten. Planen skal forhindre ytterligere forringelse av vannkvaliteten og forplikter kommuner og andre myndigheter til å beskytte og forbedre miljøtilstanden, slik at de vedtatte miljømålene nås innen 2027. Reduksjon av fosfor- og nitrogenutførsel fra landbruk og avløpsvann er avgjørende for å nå målene.

Figur 5. Figuren viser miljøtilstanden i vannforekomstene i Vestfold (1.11.2024). Figuren viser at mange av vannforekomstene ikke tilfredsstiller vannforskriftens minstemål om god økologisk og kjemisk tilstand. Til venstre vises den økologiske tilstanden i overflatevann (overflatevann er alle vannforekomster minus grunnvann). Til høyre vises den kjemiske tilstanden. Figuren er hentet fra «nye vann-nett». [Vann-Nett | Miljøtilstand på vannforekomster i Norge \(miljodirektoratet.no\)](https://vann-nett.miljodirektoratet.no)

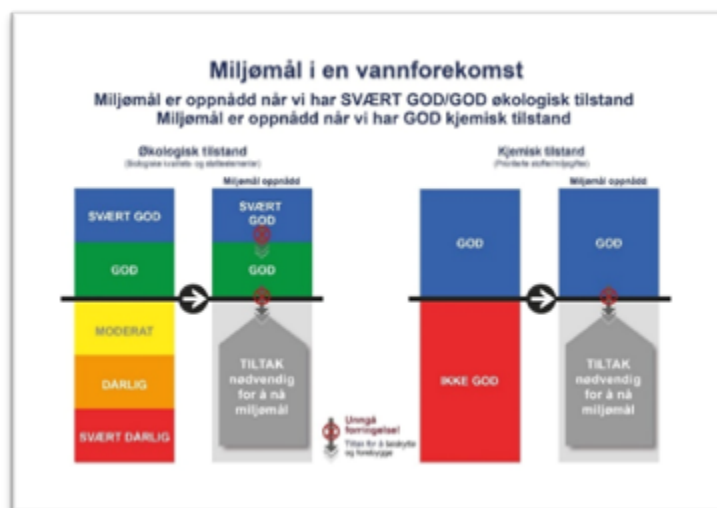
Fra 1.1 2025 kommer det miljøkrav for å forhindre avrenning av nitrogen og fosfor fra jordbruket.

Et nytt avløpsdirektiv blir gjeldende i EU fra 01.01.2025. Direktivet stiller nye krav til rensing av nitrogen fra store renseanlegg (kap. 14-Anlegg i forurensningsforskriften). Det blir arbeidet med hvordan direktivet skal implementeres i EØS-landene.

Eksempel på arbeidet som gjøres for å bedre tilstanden i vannforekomstene i Vestfold. Tatt fra Årsrapporten Aulivassdraget 2023:

«I 2023 registrerte vi en økning i gjennomføring av tiltak mot avrenning fra jordbruksarealer i både Aulivassdraget og kystvassdragene fra Horten til Larvik. Spesielt var det en økning i arealer som ikke ble pløyd om høsten. Kommunene forbereder seg på å oppgradere de store kommunale renseanleggene for å redusere utslippene av nitrogen til Oslofjorden. Det er også avgjørende å fortsette arbeidet med oppgradering av det kommunale avløpsnett for å redusere utslipp av urensset avløpsvann i form av lekkasjer og overløp.

Målsettingen i Oslofjordplanen og den gjeldende vannforvaltningsplanen at Vestfolds 12 600 spredte avløpsanlegg skal ha tilfredsstillende renseløsninger innen 2033. I dag stiller vi krav om rensing av fosfor og organisk stoff. Et relevant spørsmål er om det også bør kreves nitrogenrensing i spredt bebyggelse for å redusere utslippene til Oslofjorden.»

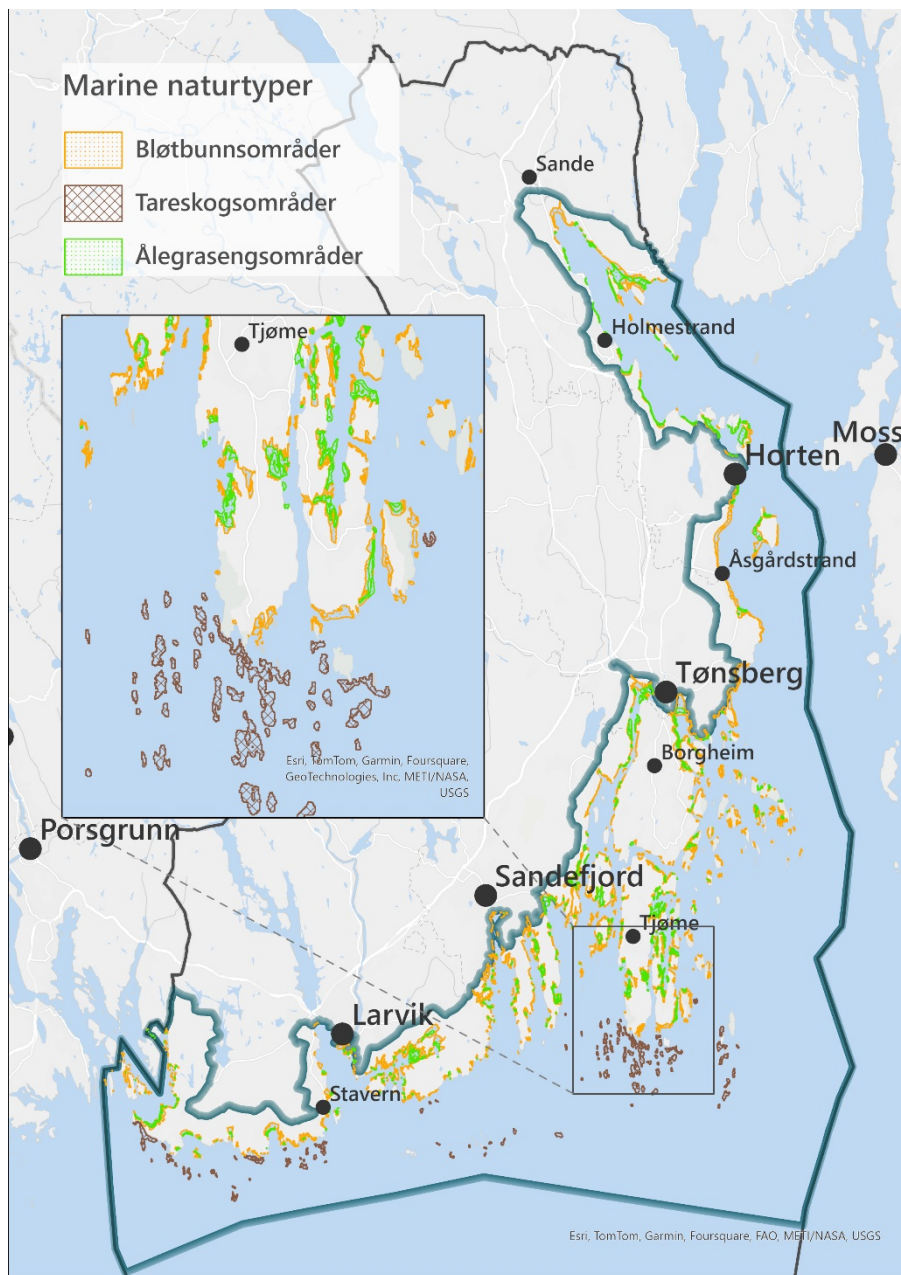
Kommunene i Vestfold jobber aktivt med å forbedre rensingen av avløpsvannet, både fra spredt bebyggelsen og fra større tettbebyggelser.

Arealendringer påvirker vannmiljøet og flere kommuner i Vestfold har tatt viktige grep i kommuneplanens arealdel for å beskytte og forbedre vannkvaliteten ved fremtidig arealplanlegging blant annet ved å (se side 26 i Årsrapporten og i kommuneplanene) En stor andel av tilførselene til Oslofjorden skyldes utslipp av urensset avløpsvann på grunn av lekkasjer fra ledningsnett og overvann. Sistnevnte situasjoner inntreffer oftere enn før i tettbebyggelser med felles ledningssystem for overvann og avløp, og generelt der ledningsnett er gammelt.

3.3. Marine naturtyper

I Vestfold er det store forekomster av marine naturtyper av stor verdi, som tareskog, ålegrasenger og bløtbunnsområder. Dette er naturtyper som har viktige økologiske funksjoner, fordi de er leveområder for mange planter og dyr og er viktige beiteområder for fugler og fisk. Kartleggingene er av eldre dato. Tilstanden og utbredelsen er derfor usikker.

Tareskog. Mangfoldet i tareskogen er svært stort. Dette er et yngle- og oppvekstområde, gjemmested og beiteplass for fisk. De små dyrene i tareskogen er viktig næring for fisk, krabbe og hummer. Noen fuglearter benytter tareskogen som matfat. (fra DN håndbok 19). Det er spredte forekomster av tareskog langs Vestfoldkysten nord til Færder, med noen store og viktige forekomster på Larvikkysten og utenfor Verdens ende og Færder fyr i Færder kommune. Forekomsten av tareskog er modellert og avgrenset av NIVA. Det er ikke gjort feltregistreringer.

Figur 6. Marine naturtyper av stor verdi, som tareskog, ålegrasenger og bløtbunnsområder. Disse naturtypene har viktige økologiske funksjoner, er leveområder for mange planter og dyr og er viktige beiteområder for fugler og fisk.

Ålegras. Ålegras er Norges vanligste marine vannplante. Den kan danne store enger på grunn, beskyttet bløtbunn. Ålegrasenger er svært produktive og regnes som viktige marine økosystemer

på verdensbasis. Undervannsenger er ofte viktige næringsområder for sjeldne fuglearter. (DN Håndbok 19). Det er ålegrasenger i alle kommunene langs kysten av Vestfold. Ålegras kan vokse i områder der det er lav vannutskiftning, og som er mer følsomme for overgjødning enn der det er stor vannutskiftning. De alvorligste truslene mot ålegras i tillegg til overgjødning er nedbygging av strandsonen og klimaendringer. På grunn av dette er ålegressengene i Oslofjorden sårbare. Utbredelsen av ålegras ble kartlagt for 15 år siden (SALT 2019) og tilstanden og utbredelsen i dag er derfor usikker.

Bløtbunn. Bløtbunn består av mudder og/eller fin, leirholdig eller grovere sand som ofte tørregges ved lavvann. Her finner man et stort antall arter. Vanlige arter er fjæremark, sandmusling, knivskjell, hjertemusling, pelikanfotsnegl, tårnsnegl, sjøstjerner og sjøpinnsvin. Flere arter lever nedgravd. Ofte kan disse områdene se helt livløse ut fordi organismene er veldig små og lever nede i bunnen. Områdene er viktige rasteplasser for fugl i trekkperioden (DN håndbok 19). Bløtbunnsområder finnes langs hele kysten, og flere er kategorisert som svært viktige: i Viksfjord ved Tjølling, i Lahellefjorden og på innsiden av Veierland, ved utløpet av Aulielva i Tønsberg, i Træla og Ekenessundet ved Nøtterøy, mellom Slagentangen og Vallø i Tønsberg, på Vestsiden av Bastø, i Sandebukta og i Bjerkøysundet i Holmestrand.

3.4. Marine verneområder

Færder nasjonalpark. Færder nasjonalpark ligger i Færder kommune. Det marine verneområdet strekker seg fra Ormøy i nord til Færder fyr i sør. Istidene har slipt og formet landskapet til å bli noe helt spesielt i verdensmålestokk. Her er det et rikt naturmiljø med mange sjeldne arter og menneskene har satt sine spor gjennom mange tusen år.

Naturen i Færder nasjonalpark er nærmest unik i verden, med sine blankskurte svaberg, holmer og skjær, men også lune glenner og glover hvor varmekjære planter og trær har funnet grobunn.

Området er rikt på geologiske formasjoner som rundsva, svaberg, sigdbrudd spylerenner, morener og gjettegryter.

Kilde: Nasjonalparkens nettside

Svenner bassenget. Stortinget har opprettet ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder for å gi et utvalg av de viktigste laksebestandene særlig beskyttelse. Svenner bassenget er definert som en nasjonal laksefjord. Laksebestandene som omfattes av ordningen skal beskyttes mot inngrep og aktiviteter i vassdragene, og i de nærliggende fjord- og kystområdene. Det betyr for eksempel at det er forbud mot oppdrettsanlegg for laks i Svenner bassenget.

3.5. Bruken av sjøområdene

De kystnære sjøområdene omfatter områder der salt sjø møter land, definert ved alminnelig høyvannsstand og ut en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Dette samsvarer med virkeområdet til plan- og bygningsloven i sjø. Kommunenes planmyndighet etter plan- og bygningsloven går ut til en nautisk mil (1852 meter) utenfor grunnlinjen.

Bruken av sjøområdene er omfattende og variert, særlig i sommerhalvåret. Folk engasjerer seg i aktiviteter som bading, svømming, padling, surfing, og bruk av vannscootere og fritidsbåter. En undersøkelse fra Transportøkonomisk Institutt (TØI) i 2023 avdekket at 52,7 prosent av befolkningen deltok i friluftaktiviteter på fjorden i løpet av det siste året. I tillegg viser "Båtlivsundersøkelsen: Fritidsbåtlivet i Norge 2023" at 26 prosent av norske husholdninger eier en eller flere fritidsbåter, med et samlet antall på omtrent 1 067.000 fritidsbåter i landet. I Oslofjordområdet eier 24 prosent av husholdningene båt(er), noe som tilsvarer 430.000 båter, eller 40 prosent av den norske båtparken, ifølge Kongelig Norsk Båtforbunds region øst. Undersøkelsen definerer fritidsbåt som alt fra kanoer, kajaker og joller til store motor- og seilbåter, men ekskluderer seilbrett, padlebrett og joller tilhørende andre båter.

Tilrettelegging for båtliv og friluftaktiviteter kommer mange til gode, men øker også presset på naturverdier som vegetasjon og fugleliv, noe som kan påvirke dyrelivet negativt gjennom støy og forstyrrelser. Det høye antallet småbåter i Oslofjorden legger et betydelig press på arealene. Eksisterende og nye småbåthavner kommer fort i konflikt med marine naturverdier som ålegrasenger og bløtbunnsområder.

Vannkvaliteten er avgjørende for bading og fiske. Kvaliteten på badestrendene er også viktig. Vannkvaliteten påvirkes i sterk grad av kraftig regnvær fordi kraftig regnvær fører til økt arealavrenning fra jordbruksarealer, utslipp av forurenset overvann og vann fra elver og bekker. Problemer som invasjon av stillehavsøsters og plastforsøpling reduserer opplevelsen. Flere tiltak, som Østersdugnaden og arbeidet med å redusere marin forsøpling, er i gang for å minimere problemet.

Sjøområdene dekker mange behov og funksjoner. Det er press på sjøarealene langs kysten og mange ulike interesser som skal ivaretas: farleder, nyttetransport, fiske, næring, forsvarets arealbruk, turisme, småbåthavner, brygger, småbåter, padling, bading, svømming, naturmangfold, kulturminner, kulturmiljø og landskap med mer.

Plan- og bygningsloven er det viktigste virkemiddelet for å sikre sektorovergripende samfunnsplanlegging med helhetlige løsninger også i sjø. Alle kommunene har knyttet arealformål til sjøområdene i kommuneplanens arealdel. Det mest brukte arealformålet i kommunenes arealplaner er bruk og vern.

3.6. utfordringer

Gjennomføringen av tiltakene i den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden går sakte. På samtlige sju innsatsområder er verken kommuner, landbruket, statlige myndigheter eller andre ansvarlige i rute med å gjøre Oslofjorden frisk. Spesielt avløp, fiskeri, jordbruk og arealforvaltning i strandsonen er fire områder hvor staten, kommunene og fylkeskommunene må sette opp farten for å få gjennomført tiltak hvis de skal klare å nå målene i planen for å forbedre miljøtilstanden i

Oslofjorden, jf. rapporten *Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden: Rapport for året 2022-2023*.

Fiskeridirektoratet foreslår flere alternativer for å redde fisken i Oslofjorden, jf. rapporten *Faglige råd om nye tiltak innen fiskeri i Oslofjorden* (2024). Alternativene er å fortsette med dagens reguleringer fra 2019, stramme inn ytterligere for yrkes- og fritidsfiskere, eller å innføre tre store nullfiskeområder der det verken blir lov å fiske for yrkes- eller fritidsfiskere. Det siste alternativet omfatter indre del av Oslofjorden fra Horten og Moss, i deler av Færder og Ytre Hvaler nasjonalpark samt å stenge brisling- og sildefisket i hele fjorden. Miljødirektoratet støtter forslaget om stans av alt fiske i visse områder av Oslofjorden for å beskytte miljøet.

4. Bakgrunnsinformasjon om kommunene

Beskrivelsene er i hovedsak gjengitt etter rapporten: *Bedre kunnskap om kommunenes dispensasjonspraksis* (Statsforvalteren i Oslo og Viken. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, 2024).

Holmestrand – har et innbyggertall på 26 000. Holmestrand har om lag 1 660 bygninger i strandsonen, hvorav 62 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus, mens 30 % er fritidsboliger. Kommunen har den laveste andelen potensielt tilgjengelig strandsoneareal i Vestfold, med kun 31 %. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 3 904.

Horten – har et innbyggertall på 28 000 innbyggere og to byer: Horten og Åsgårdstrand. Horten har om lag 1 070 bygninger i strandsonen, hvorav 59 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus og 16 % fritidsboliger. Forsvars-, verfts- og industrianlegg preger strandsonen ved Karljohansvern. Kommunen har relativt sett en stor andel potensielt tilgjengelig strandsoneareal, med 55 %. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 4 155.

Tønsberg – er Norges tiende største by og kommunen har en samlet befolkning på om lag 59 000. I de senere årene har det vært omfattende boligbygging langs byfjorden, blant annet ved transformasjon av tidligere næringsområder. Det er om lag 1 830 bygninger i strandsonen, hvorav 77 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus og 9 % fritidsboliger. 38 % av strandsonearealet er potensielt tilgjengelig. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 4 874

Færder – er en øykommune med mer enn 650 øyer og holmer. Kommunen har et innbyggertall på om lag 27 500. De fleste er bosatt på Nøtterøy, mens særlig Tjøme har mye hytter og turisttrafikk. Kommunen har en nasjonalpark og flere andre verneområder langs kysten. Færder har 5 500 bygninger i strandsonen, hvorav 62 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus og 30 % er fritidsboliger. Hele 60 % av strandsonen er bygningsnært, og kun 32 % potensielt tilgjengelig. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 12 451.

Sandefjord – er Vestfolds mest folkerike kommuner med over 66 000 innbyggere. Sandefjord har historie som sjøfart og handelssted, og er nå Vestfold største industrikommune. Sandefjord har over 3 800 bygninger i strandsonen, hvorav 58 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus, og 35 % er fritidsboliger. 36 % av strandsonearealet er potensielt tilgjengelig. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 11 165.

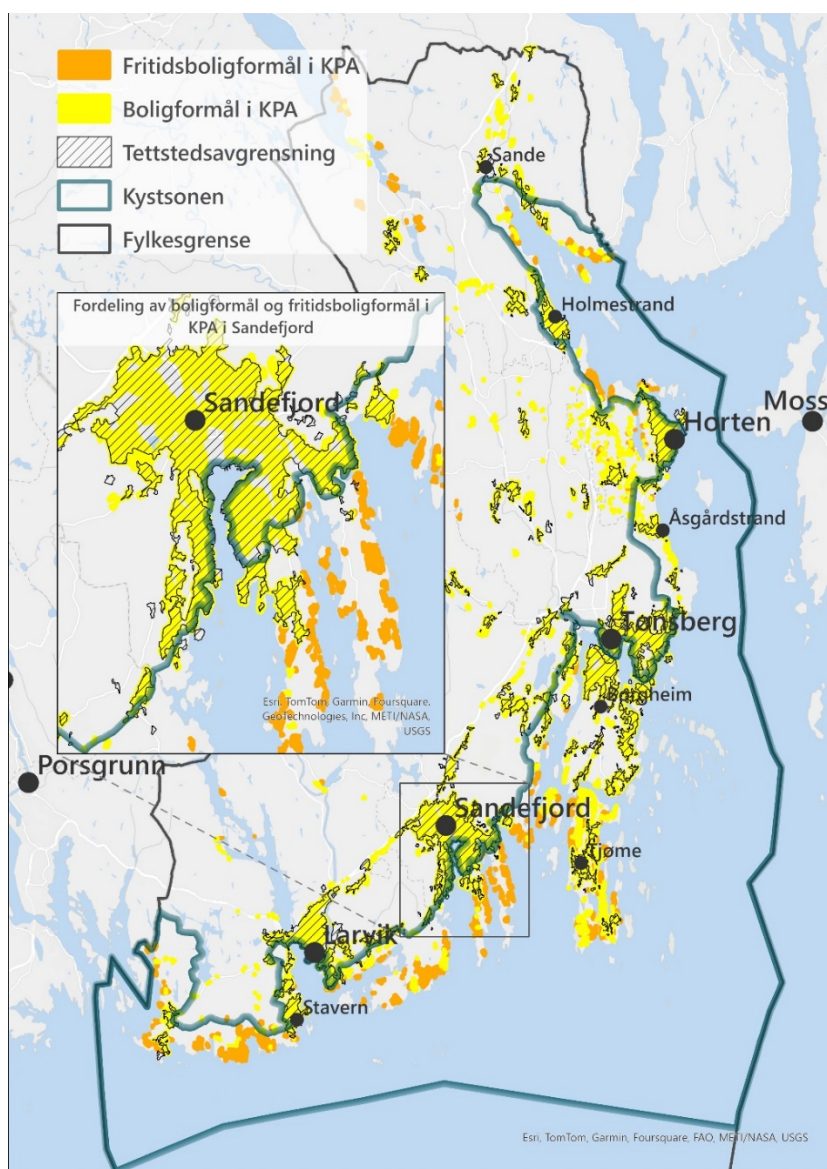
Larvik – har nærmere 49 000 innbyggere. Bosetningen er konsentrert ved kysten i de to byene Larvik og Stavern, og tettstedet Helgeroa/Nevlunghavn. Larvik har også en stor havn, med ferje og godstransport. Larvik har om lag 4 250 bygninger i strandsonen, hvorav 57 % er boliger med tilhørende garasjer og uthus, og 33 % er fritidsboliger. 44 % av strandsonen er potensielt tilgjengelig. Strandsoneareal i dekar på fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse: 13 015.

5. Befolkningen

5.1. Befolkningen og befolkningsvekst

Det bor 1,6 millioner mennesker i kommunene rundt Oslofjorden i dag. I Vestfold bor det cirka 256 000 innbyggere (SSB, 2024a). Av disse bor rundt 72 000 personer i kystsonen hvorav 13 000 personer i strandsonen. Det betyr at 28 % av befolkningen bor i kystsonen hvorav 5 % i strandsonen. Tallene er basert på egne analyser fra SSBs rutenettstatistikk, se metodebeskrivelse i kap. 13.

Det er utarbeidet et kart som viser områdene som er avsatt til henholdsvis boligformål og fritidsboligformål langs kysten. Kartet er basert på kommunenes kommuneplaner. Byene og flere av tettstedene i Vestfold ligger langs kysten. I tettstedene er boliger den dominerende bruken med et lite innslag av fritidsbebyggelse og noe næring. Boliger er ofte også dominerende i sonen nærmest byene, mens fritidsbebyggelsen tar over i en viss avstand fra by eller tettsted.

Figur 7. Figuren er basert på kommunenes kommuneplaner og viser de områdene som kommunene har avsatt til henholdsvis boligformål og fritidsformål i kommuneplanens arealdel.

Det er forventet at befolkningen vil øke til 2 millioner i 2050. Ifølge SSB vil det være ca. 286 500 innbyggere i Vestfold i 2050. Det er en økning på 30 000 innbyggere i forhold til i dag, en vekst på 12 prosent (Kilder: SSB tabell 07459 og 14288). En stor del av befolkningsveksten kommer i den eldste delen av befolkningen og skyldes at vi blir eldre. Økt befolkning vil bidra til å øke presset noe i strandsonen, mens flere eldre vil bety økt behov for god tilrettelegging på områder til friluftsliv.

5.2. Byer og tettsteder

Alle byene og mange tettsteder i Vestfold ligger langs Oslofjorden. Byene fortettes og utvikles. For at Vestfold skal lykkes med en bærekraftig arealpolitikk, slår Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA) fast at hovedvekten av all vekst skal skje som fortetting og transformasjon i eksisterende byer og tettsteder. En slik kompakt by- og tettstedsutvikling skal bidra til å fremme miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. RPBA peker på at hensynet til både arealeffektivitet og kvalitet skal vektlegges når det planlegges eller gjennomføres utbyggingstiltak.

Tradisjonelt lå det mange store industribedrifter langs Vestfoldkysten. Etter hvert som industrien er lagt ned, er mange av områdene transformert til bybebyggelse eller boligområder (Sande Papermill i Holmestrand, Indre havn i Horten, Kaldnes i Tønsberg, Kilen i Sandefjord, Sanden i Larvik, Agnes sjøpark i Stavern). Denne utviklingen har bidratt til at de nære sjøarealene i flere av byene har blitt tett utbygget, men samtidig mer tilgjengelige for allmennheten.

Tilgangen til sjøarealene, 100-metersbeltet (strandsonen) og landområdene bak er viktige for allmennhetens utøvelse av friluftsliv. Å opprettholde og sikre tilgangen til kysten og fjorden blir viktig framover. Vel så viktig er det at sjøfronten er attraktiv og gir mulighet til ferdsel og opphold langs sjøen. Å tilrettelegge med strandpromenader, turveier og badeplasser bidrar til dette. Det er en utfordring å sikre at forbindelseslinjene til sjø i byggeområder opprettholdes og videreutvikles.

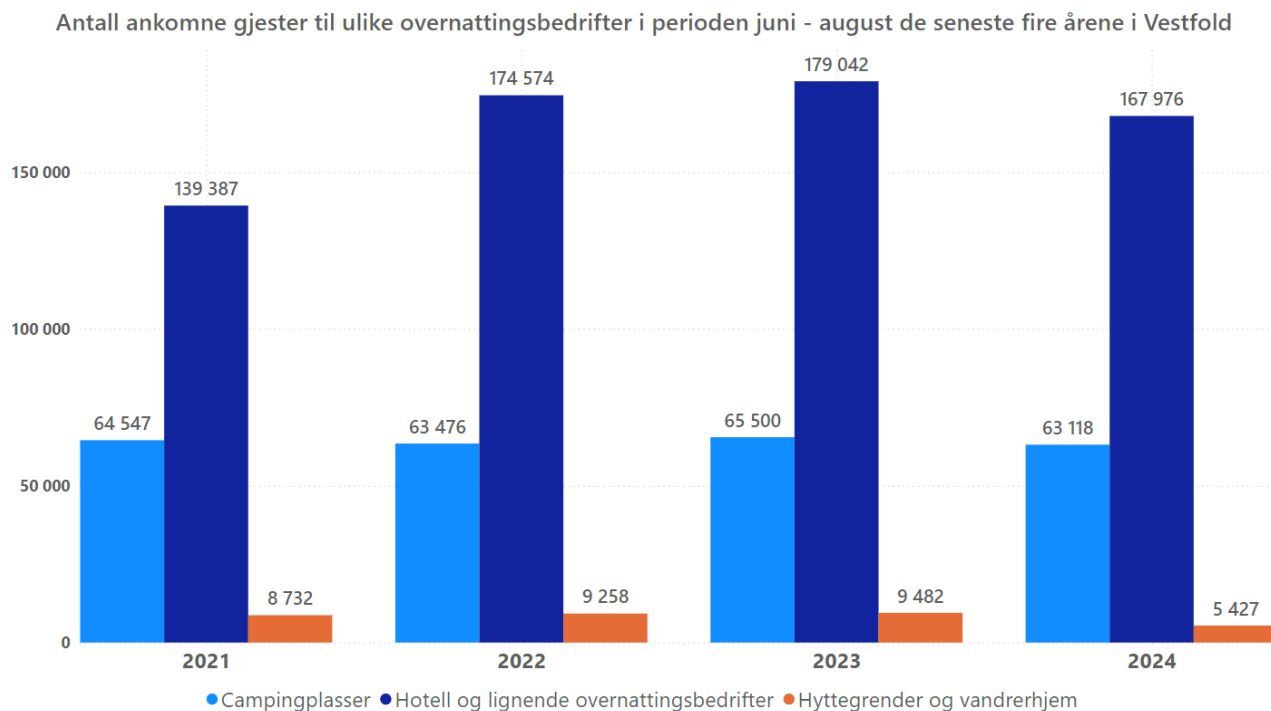
Avrenning av forurenset overflatevann og lekkasjer fra gammelt vann- og avløpssystem påvirker vannkvaliteten. Rapporten *Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden 2022-2023* peker på bygging og utfylling i strandnære områder som gir økt belastning på økosystemene i Oslofjorden, som en av hovedårsakene til at fjorden er i ubalanse. Dette øker behovet for å planlegge buffersoner mellom sjø og land og vurdere ulike former for håndtering av overvann.

6. Næringsliv

6.1. Reiselivsnæringen

Kysten og skjærgården i Vestfold er en viktig ressurs for reiselivsnæringen på grunn av områdets naturskjønnhet, med sandstrender og svaberg som tiltrekker turister til friluftaktiviteter som soling og bading, padling, fotturer, båtliv og fiske. Regionen er også rik på kultur og historie, inkludert kulturminner og kulturmiljø, som appellerer til besøkende med interesse for historiske opplevelser. I tillegg gjør god infrastruktur og nærheten til Oslo og Nord–Europa det enkelt å besøke Vestfold, noe som forsterker regionens reiselivsnæring. Denne kombinasjonen av naturattraksjon, kulturell arv og beliggenhet er av økonomisk betydning ved å skape inntekter og sysselsetting.

Reiselivet er en næring i vekst som vil fortsette å vokse. Menons prognose for reiselivet fra 2019-2030, ser en økt vekst av både norske turister, utenlandske gjester og lokalbefolkningen. Sommersesongen fra mai til september er hovedperioden med flest tilreisende, og også den perioden med størst press på naturressursene. Tall for ankomne gjester til overnattingsbedrifter i perioden juni - august viser at den økende trenden av gjester frem til 2023 har gått noe ned i 2024 (Figur 7).

Figur 8. Antall ankomne gjester til ulike overnattingsbedrifter i Vestfold i perioden juni - august de seneste fire årene (SSB, 2024c).

I Vestfold er det store hytte- og campingkommuner. De fleste fritidsboligene finnes i Larvik, Sandefjord og Færder kommuner. Larvik kommune er landets største campingkommune, med ca. 27 campingplasser.

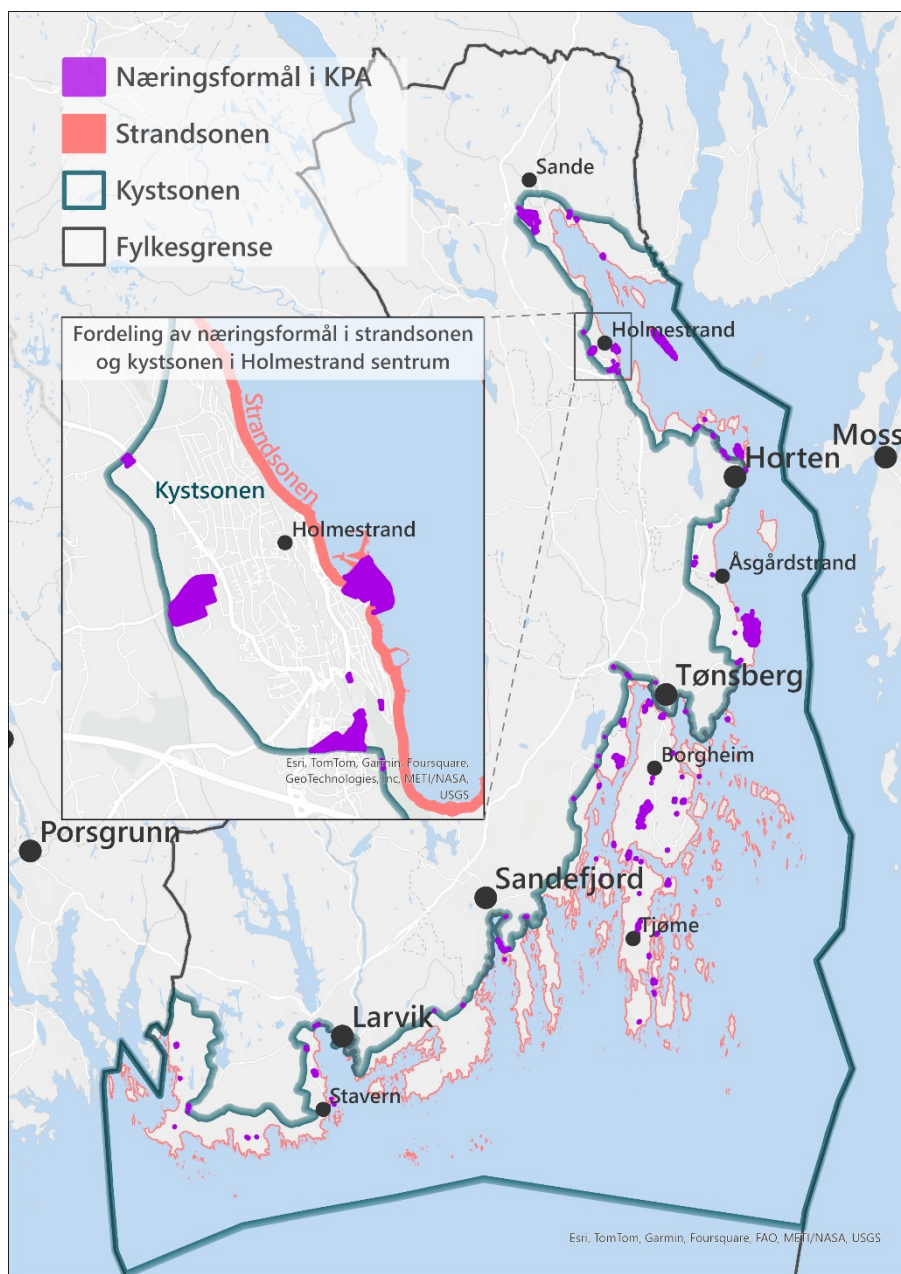
Figur 9. Oversikt over campingplasser i nordre delen av Naverfjorden i Larvik kommune.

Båtlivet i skjærgården i Vestfold er en populær aktivitet som gir innbyggere, hytteeiere og besøkende muligheten til å oppleve den vakre kystlinjen og de mange øyene i området. Det har vært en markant vekst i antall fritidsbåter i regionen, og antallet er forventet å øke i årene fremover. I tillegg finnes det flere rutebåter som tar innbyggere og besøkende rundt i skjærgården, samt muligheter for å leie charterbåter for private turer.

Økt turisme er bra for verdiskapingen og attraktiviteten i regionen, samtidig som økt bruk av Skjærgården kan føre til slitasje på natur- og kulturmiljøer, forstyrrelse av dyrelivet, belastning for enkelte næringsutøvere, press på infrastruktur og forsøpling. Ifølge utvalget i *NOU 2023:10 Leve og oppleve* har besøksforvaltning utviklet seg som et svar på økende utfordringer for næringsliv og lokalsamfunn som følge av høye besøkstall i både naturområder og kulturmiljøer. Besøksforvaltning innebærer å utvikle strategier og benytte ulike verktøy for å styre bruken av et område. Formålet er å ivareta natur- og kulturverdiene i området, samtidig som besøksopplevelsen blir best mulig, den lokale verdiskapingen størst mulig og at hensynet til lokalsamfunnet og annen næringsvirksomhet ivaretas. Et grunnleggende verktøy er en tåleevneanalyse som kan benyttes til å vurdere hvor mye turisme og besøk en destinasjon kan håndtere uten å påføre negative effekter på miljø, samfunn og økonomi. Regenerativt reiseliv er en ny form for tilnærming til turisme som fokuserer på å forbedre og revitalisere de stedene turister besøker, i stedet for bare å bevare dem. Målet er å etterlate stedene bedre enn de var før, og skape en dypere forbindelse mellom reisende og stedene de besøker. I strandsonen kan dette være aktiviteter som plastplukking og strandrydding.

6.2. Næringsområder langs vestfoldkysten

Figur 10 viser arealer langs kysten som er avsatt til næringsformål. Mange av de tradisjonelle næringsområdene har i de seinere årene blitt transformert til by- og tettstedsbebyggelse. Det er fortsatt store næringsarealer langs kysten der tidligere virksomhet nå er borte eller aktiviteten er vesentlig redusert (dypvannskaia i Horten, Esso Slagentangen og Vallø i Tønsberg, Kaldnes Vest, Framnes i Sandefjord, Saltbrygga, Hølen mv.). For noen av områdene er det utarbeidet planer for ny aktivitet og utvikling. For andre områder er det mer åpent hva som skal skje.

Figur 10. Figuren viser arealer langs kysten som er avsatt til næringsformål. Figuren er basert på kommunenes kommuneplaner og viser de områdene kommunene har avsatt til næringsformål i kommuneplanens arealdel.

En utfordring er å ta vare på næringsarealer som er lokalisert langs sjøen og som det først kan være behov for i framtiden. Nye næringer kan av ulike grunner ha behov for nærhet til sjøen og

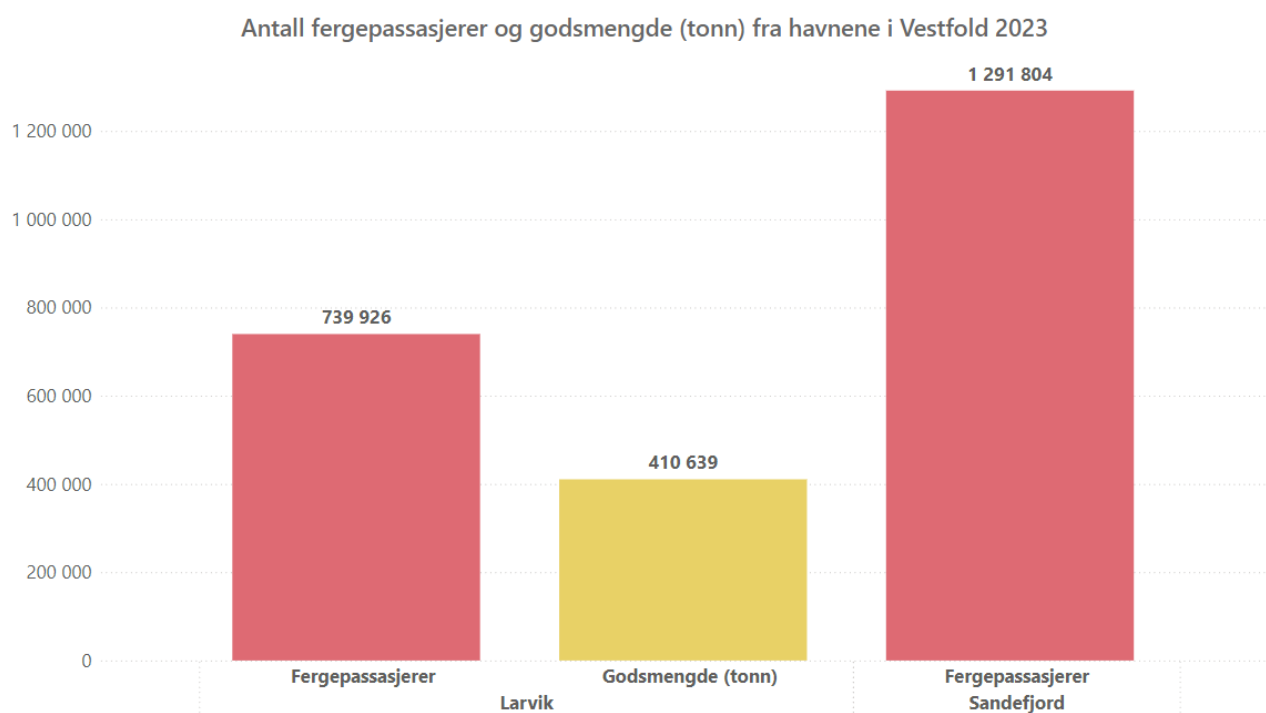
behov for spesielle kvaliteter som for eksempel tilgang til dypvannskaier. På grunn av restriksjonene og interessene som er knyttet til strandsonen, er det vanskelig å se for seg at det vil være enkelt å finne nye arealer til slik næring i framtiden. Det er RPBA som legger føringer for de fysiske rammene for næringsutviklingen i Vestfold. På lokalt nivå er det kommunene som avsetter arealer til næringsutvikling i sine arealplaner som kan imøtekomme næringslivets behov.

6.3. Havner

Havnene er en viktig ressurs både med tanke på godstransport og transport av personer.

Fergesambandet Horten-Moss er en del av riksvei 19. Det er Norges mest trafikkerte fergestrekning. I 2018 fraktet fergene over 1,8 millioner biler og 3,7 millioner passasjerer mellom Horten og Moss. Våren 2021 ble verdens største helelektriske ferge satt i full drift mellom Horten og Moss.

I 2023 var det over 1,2 millioner passasjerer på båtene til Strömstad (Sverige) og over 700.000 passasjerer til Hirtshals (Danmark) fra de to havnene i Vestfold som transporterer persontrafikk til utlandet (Figur xxx). Den totale godsmengden (lastet og losset) var over 400.000 tonn fra havnen i Larvik i 2023 (SSB, 2024d).

Figur 11. Innrapportert godsmengder og passasjerer i 2023 (SSB 2023d).

De fleste havnene i Vestfold ligger sentralt i byene. En utfordring er at byene utvikler seg og det bygges boliger i nærheten av havnene. Dette kan føre til konflikter både på grunn av aktiviteten i havneområdet (med støy og containerhåndtering ved lasting /lossing) og støy og transport til og fra området og arealbehovet som for eksempel biltrafikk.

Andre utfordringer er oppvirvling av sedimenter. Dette er et stort problem ved havnene. I flere av havnene finnes det høye verdier av tungmetaller og andre stoffer, som virvles opp der det ikke er gjort en tildekking eller andre tiltak.

6.4. Næring i sjø

Fiske. Oslofjorden har vært den rikeste fiskefjorden i Norge. For hundre år siden var fjorden full av liv. Hvaler fulgte sildestimene inn i fjorden, og i dypet lurte store haier. Nå betegnes tilstanden til torskefiskene (torsk, hvitting og lyr) i Oslofjorden som dårlig (SALT 2019).

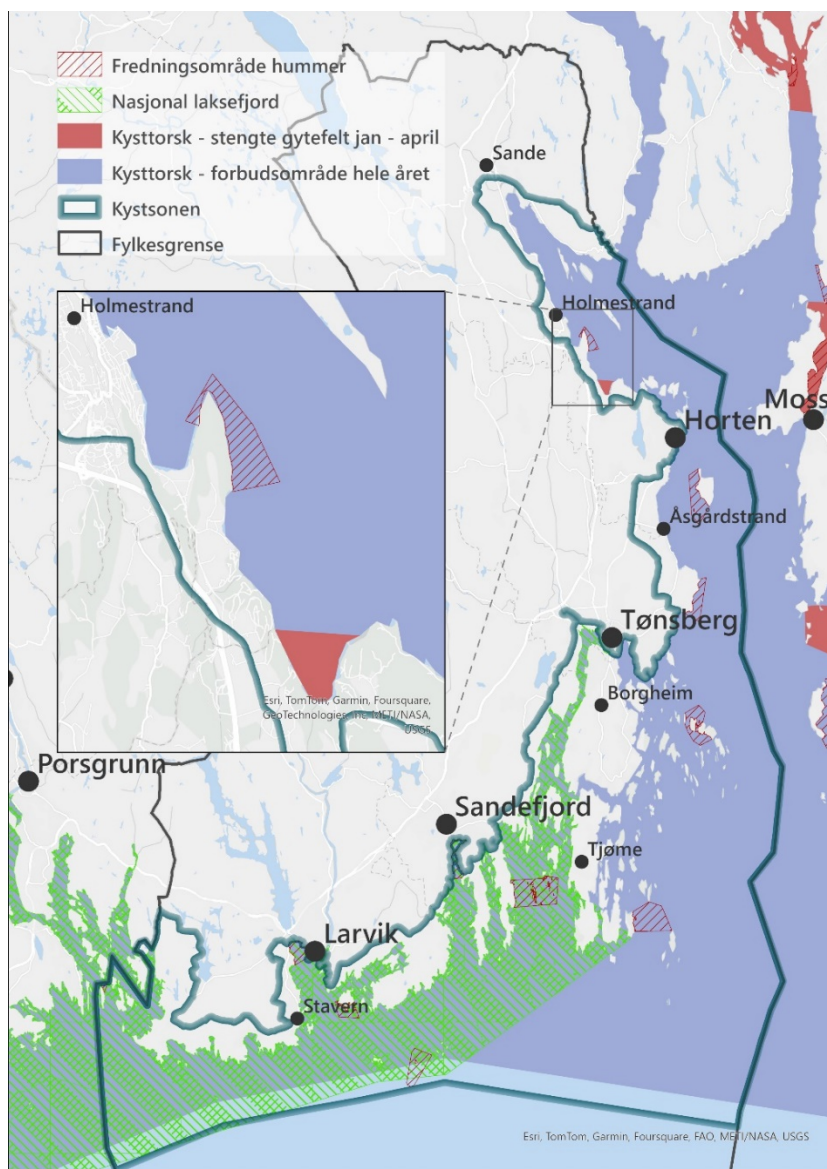

Dette bildet viser fiske i Oslofjorden på 1940 tallet. Det yrte av fisk i fjorden. Bilde er hentet fra nettbiblioteket og er tatt av Henriksen og Steen 1940.

Parallelt med at tilstanden i Oslofjorden har forverret seg, er det færre yrkesfiskere. Det er 4 fiskerihavner og mottaksanlegg for fisk i fylket. De fire fylkeskommunale fiskerihavnene ligger i Nevlungshavn, Ula, Grepan og Krukehavn. I tillegg er det en fiskerihavn, Vadskjæret, som er privat.

Fangstdataene til Fiskeridirektoratet er den mest komplette oversikten over hvor mye fisk som tas i Norge, og utgjør vår hovedkilde til fiskerirelatert skipstrafikk. Fangstdataene inneholder imidlertid kun geografisk informasjon om landingskommune og fiskefelt. De sier ikke noe om hvor mye fisk som er tatt utenfor Vestfold eller i Oslofjorden.

Bestanden av kysttorsk har hatt en urovekkende utvikling ved at den forsvinner fra kyst- og fjordområdene lengst sør i landet, og spesielt i Oslofjorden og på Skagerakkysten. Det er derfor innført et totalforbud mot å fiske etter torsk i Oslofjorden innenfor grunnlinja fra og med Telemark og til grensa mot Sverige, som vist i figur 12.

Figur 12. Områder med reguleringer og forbud mot fiske i Vestfolddelen av Oslofjorden.

Annen marin næringsutvikling i sjø. Ulike marine næringer kan bidra til verdiskaping og en forbedret økologisk tilstand i Oslofjorden (Vista Analyse 2023). Dyrking av for eksempel tare og blåskjell, høsting av stillehavsøsters og tunikater er eksempler på tiltak som kan bidra til å redusere mengdene av næringssalt i vannmassene, med påfølgende reduksjon i algeoppblomstring og trådformede alger, og nedslamming av makroalger.

Sjøområdene dekker mange behov og funksjoner, se kap. 3.5. En utfordring når det gjelder etablering av marine næringer er å avklare arealbehovet og balansere dette opp mot andre interesser og behov. En viktig premisse er at en framtidig næringsutvikling bidrar til en forbedring av tilstanden i Oslofjorden, ikke en forverring.

Akershus fylkeskommune er i gang med å skaffe oversikt over konflikter mellom aktiviteter knyttet til næringsutvikling og annen arealbruk. Et tilsvarende arbeid kan vurderes i Vestfold.

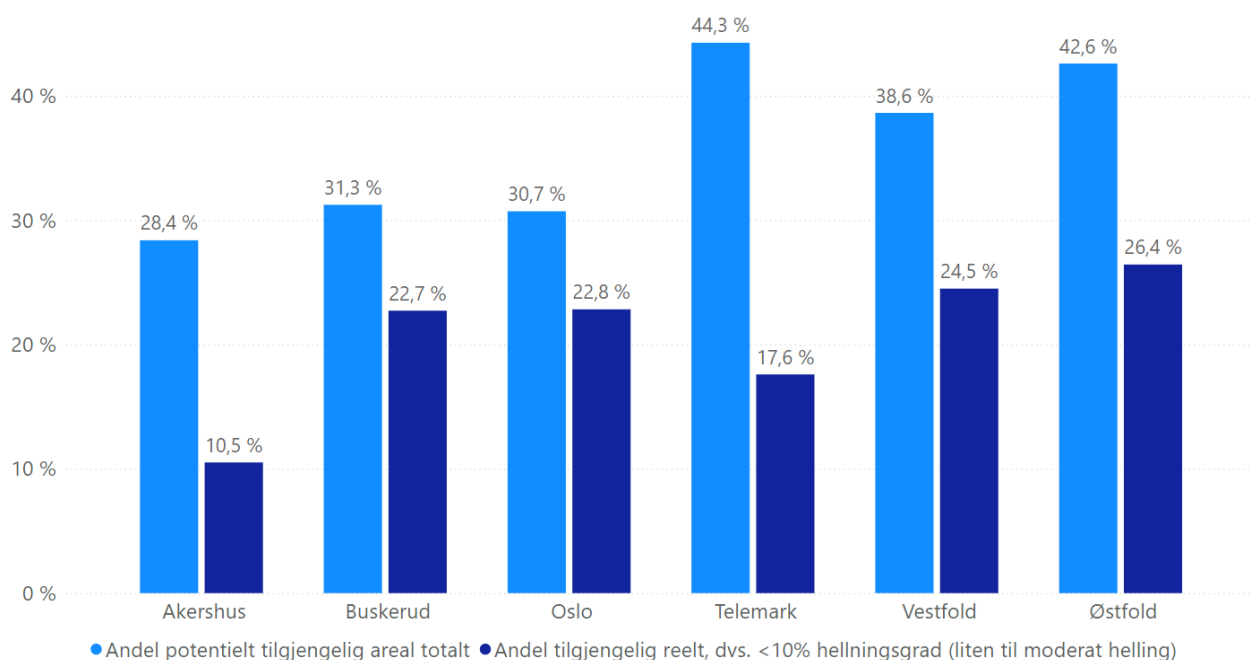
7. Arealutvikling og planlegging

7.1. Det er press på arealene

Deler av strandsonen er utilgjengelige for allmennheten. Dette er det flere grunner til; blant annet topografiske forhold, landbruk, bygg, vei, næringsområder og privatisering av eiendom.

Strandsonen i Vestfold har over tid, gradvis blitt mindre tilgjengelig for allmennheten på tross av at det har vært byggeforbud siden 1960 tallet, se figur 14 (SSB, 2024b). Den samme trenden gjelder for de andre fylkene i Oslofjorden. I perioden 2000 – 2024 har Østfold hatt den minste nedgangen og Oslo den største (figur 13). Datasettet gjelder for strandsonen på fastlandet og for øyer som har broforbindelse.

Andel potensielt tilgjengelig strandsoneareal i Oslofjorden 2024

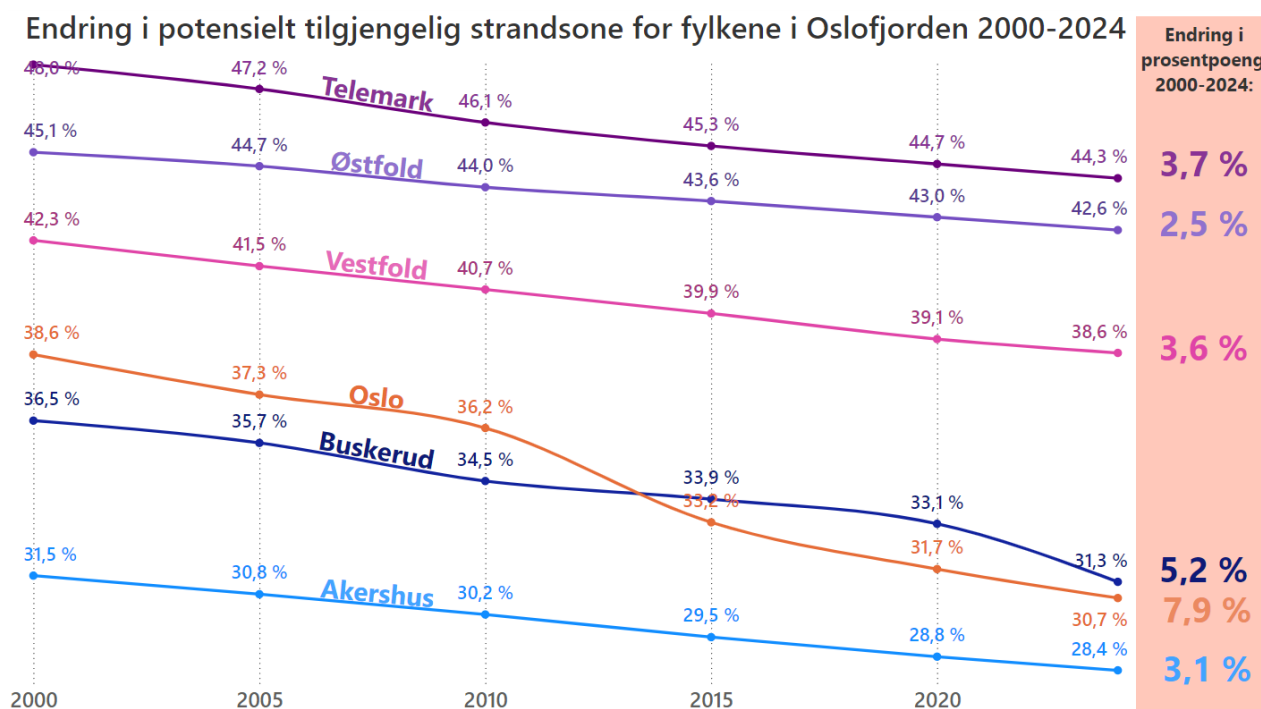

Figur 13. Andel potensielt tilgjengelig strandsoneareal i Oslofjorden, 2024. Andel potensielt tilgjengelig areal er areal i strandsonebeltet (100 metersbeltet) som ikke er bygningsnært (<50 m), vei eller jernbaneareal, eller dyrket mark. Liten til moderat helling er mindre enn 10 grader.

SSB sin statistikk viser at i overkant av 60% av strandsonen i Vestfold er utilgjengelig for allmennheten (figur 13). Strandsonen er lang i Vestfold og tilgjengeligheten varierer. En del områder langs kysten er lite eller ikke tilgjengelige for allmennheten.

Likevel oppleves strandsonen som mer tilgjengelig enn det man får inntrykk av når man leser statistikken fra SSB. I alle kommuner i Vestfold svarer 90 prosent av innbyggerne at de har god eller svært god tilgang til natur- og friluftsområder (Folkehelseundersøkelsen 2021). Selv om undersøkelsen omfatter hele fylket, og ikke bare kysten, gir den likevel en indikasjon på at situasjonen er noe bedre enn det statistikken viser. Det er kyststier i alle kommunene. I mai 2024 er det totalt 230 km kyststi i Vestfold som er skiltet, merket og registrert i Kartverkets database over tur- og friluftsruter. Dette bidrar til at områdene blir tilgjengelige for allmennhetens ferdsel, men ikke nødvendigvis tilgjengelige for opphold.

Som grunnlag for statistikken bruker SSB areal som ikke er bygningsnært, det vil si lenger enn 50 meter fra nærmeste bygg, ikke dyrket mark, eller beslaglagt vei eller jernbaneareal. I strandsonen dvs. 100-metersbeltet langs sjøen kan en slik tilnærming bli noe grovt. Dette datasettet har derfor sine begrensninger, særlig i tettsteder, der tilgjengeligheten ofte fremstår som dårligere enn virkeligheten da bufferen på 50 meter fra bygninger gir et feilaktig bilde av hva som egentlig er tilgjengelig.

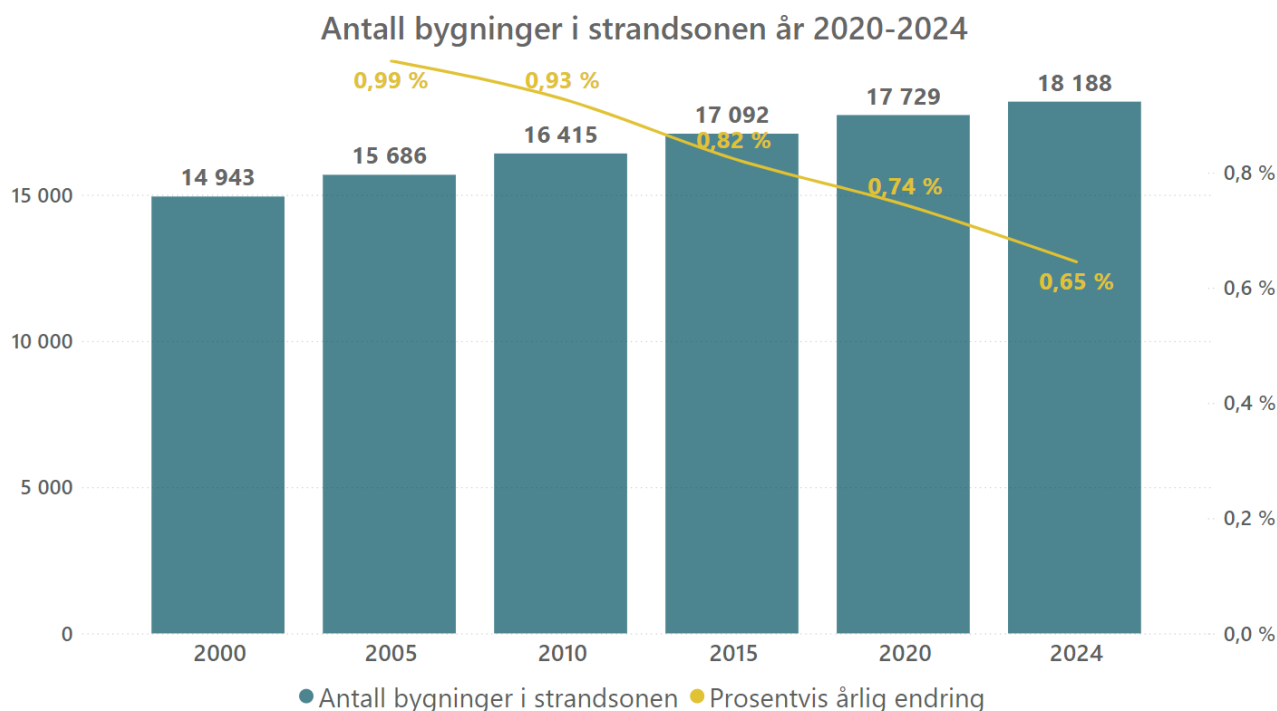
Figur 14. Endring i potensielt tilgjengelig strandsone for fylkene i Oslofjorden i årene 2000-2024. Figuren viser at potensielt tilgjengelig strandsone er redusert med 3,6 prosentpoeng i perioden 2000-2024.

Statistikken om tilgjengelig strandsone tar utgangspunktet i påvirkningen fra bygninger. I tillegg gjøres det terrenginngrep og inngrep i landskapet, som påvirker natur og kulturverdier. Inngrepene kan virke beskjedne, men sett over en eller flere tiårsperioder blir endringene i strandsonen og i arealene bak betydelige.

Noe privatisering av eiendom skjer gjennom ulovlige tiltak som er med på å skape hindringer for allmenheten i strandsonen og begrenser tilgangen til sjøen. Ulovlige tiltak i strandsonen kan blant annet være tiltak det ikke er gitt dispensasjon til eller tiltak det ikke er søkt om. Ulovlige tiltak er med på å hindre allmenn ferdsel og bruk i strandsonen og er en utfordring for friluftslivet. Flere av kommunene er i gang med prosjekter om ulovlighetsoppfølging.

7.2. Bebyggelse

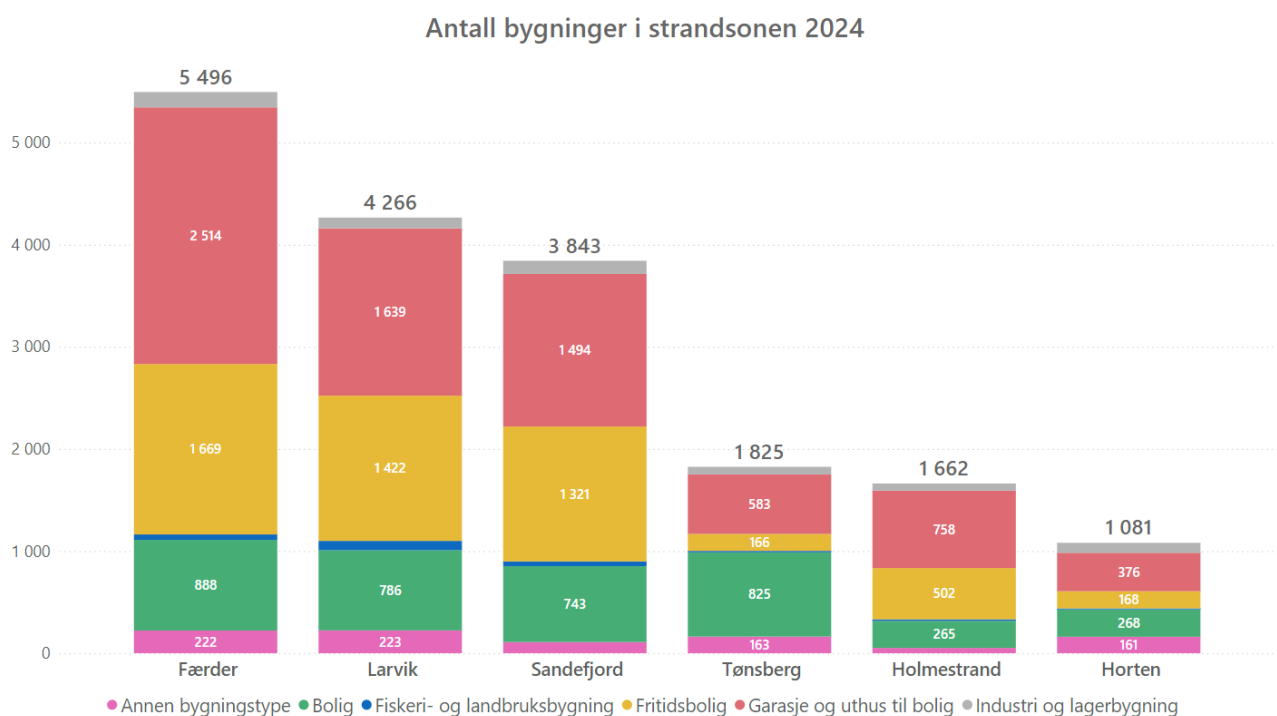
I midten av 2024 var det i overkant 18 000 ulike bygg i strandsonen, dvs. i 100-metersbeltet i Vestfold (SSB, 2024e). Antall bygg i strandsonen har ifølge SSB økt jevnt de siste tjue årene. Som figur 15 viser var det 3245 flere bygg i strandsonen i Vestfold i 2024 enn i 2000. Veksten har avtatt de siste årene og i perioden 2020 til 2024 var den årlige veksten på 0,65 %. Denne statistikken fra SSB viser at det skjer bygging i strandsonen, men ikke hvor utviklingen skjer og på hva slags arealer.

Figur 15. Antall bygninger i strandsonen i Vestfold og den prosentuelle årlige endringen.

Av de i overkant av 18 000 bygningene i strandsonen, er 11 140 boliger (garasje og uthus til bolig medregnet) og 5 248 fritidsboliger (SSB, 2024e). Det betyr at 62 % av bygningene er boligbygg som inkluderer garasje og uthus. Ca. 29% av bygningene er fritidsboliger. Ca. 3 % er industri- og lagerbygg, og resten er fiskeri- og landbruksbygning og andre bygningstyper.

Hovedtyngden av fritidsbebyggelse finnes i kommunene Larvik, Sandefjord og Færder. I disse tre kommunene ligger 4 412 fritidsbygg i 100-metersbeltet av totalt ca. 14 000 fritidsboliger i hele fylket (SSB, 2024f).

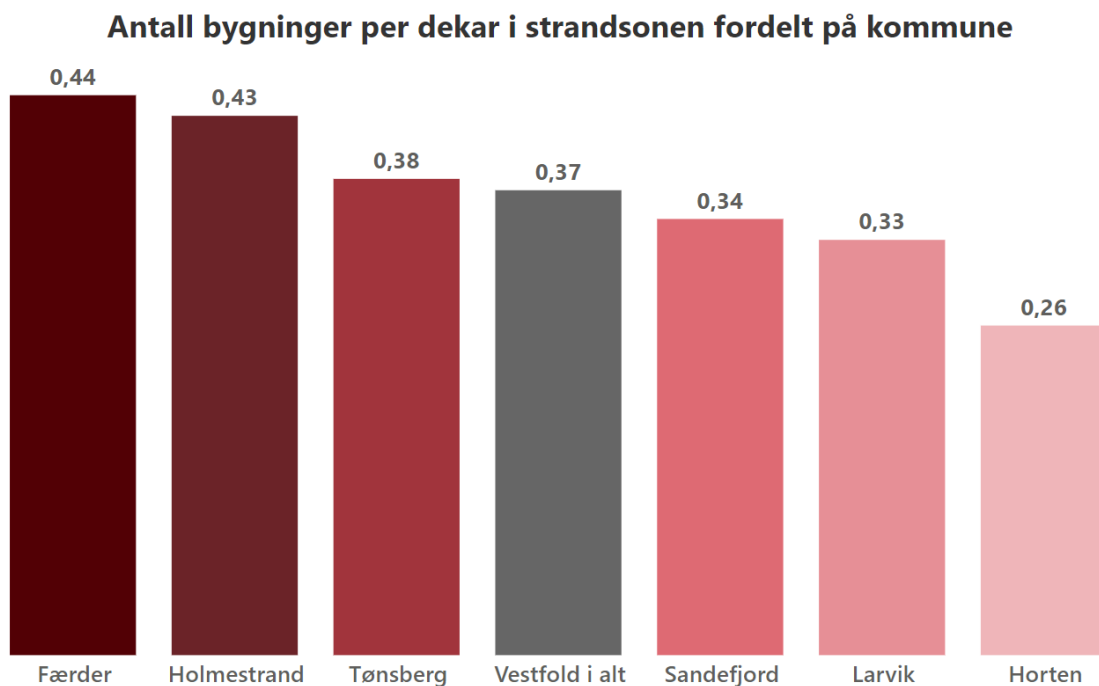

Figur 16. Antall bygninger i strandsonen fordelt på kommune og bygningstype.

Figur 16 viser at Færder, Larvik og Sandefjord har klart flere bygninger i strandsonen enn Tønsberg, Holmestrand og Horten. De førstnevnte er også de kommunene i Vestfold som har de lengste strandsonene.

I figur 17 vises antall bygninger per dekar i strandsonen fordelt på kommunene. Færder kommune har flest bygninger pr dekar, mens Horten har færrest. Utover dette er fordelingen ganske lik i kommunene.

Statistikken til SSB viser at det er mange bygninger i strandsonen og at byggeaktiviteten er stor, men statistikken angir ikke om byggingen har skjedd i by, tettsted, bak byggegrense eller er en konsekvens av at tidligere bygg er revet og gjenoppført.

Figur 17. Antall bygninger per dekar i strandsonen fordelt på kommunene.

7.3. Forvaltningen av arealene

Arealbruken i kystsonen styres av kommunenes arealplanlegging, denne skal følge opp regionale og nasjonale føringer. Byggeforbudet i pbl. § 1-8 gjelder strandsonen dvs. i 100-metersbeltet langs sjø, også i byer og tettsteder, men kan fravikes gjennom kommunale arealplaner og dispensasjoner.

I kommuneplanens arealdel har kommunene lagt inn byggegrenser mot sjø som opphever byggeforbudet. Bak byggegrensen kan arealene utvikles i samsvar med gjeldende arealplaner. Der det er bestemmelser som åpner for det, kan kommunen fortette og gjennomføre sentrums- og byutvikling. I henhold til *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs kysten* fra 2021, skal virkningene av utbyggingen for naturmangfold, friluftsliv, landskap, kulturmiljø og andre allmenne interesser vurderes grundig.

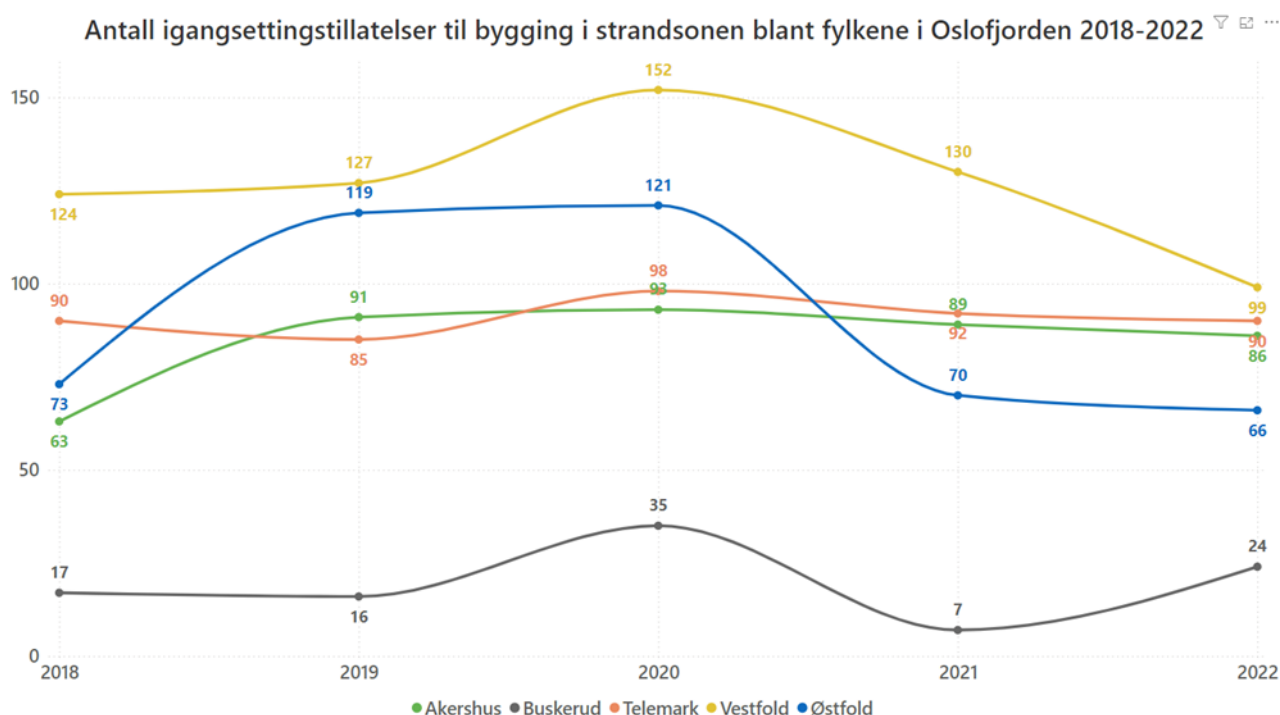

Figur 18. Eksempel på byggegrensen mot sjø (hvit strek). Rosa område markerer strandsonen dvs. 100-metersbeltet.

Presset på kystsonen og spesielt strandsonen har vært stort i mange år, og nedbyggingen fortsetter, til tross for et strengt lovverk. Ifølge rapporten *Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden Rapport for året 2022-2023*, må kommunenes praktisering av byggeforbudet strammes inn. Det gjelder både i forhold til fastsetting av byggegrenser i reguleringsplaner og kommuneplaner, og i vurderinger av hvilke tiltak som kan tillates gjennom dispensasjon etter plan- og bygningsloven (Miljødirektoratet, 2023b).

Statistikken til SSB viser at det skjer bygging i strandsonen, men ikke hvor utviklingen skjer og på hva slags arealer. I det følgende kapitlet presenteres resultater av analyser som er gjennomført for å gi mer informasjon om utviklingen i strandsonen. Undersøkelsene viser imidlertid at det er utfordrende å gi en entydig beskrivelse av byggingen i strandsonen basert på dagens tilgjengelige datagrunnlag.

For å undersøke hvordan den planlagte arealbruken har endret seg fra kommuneplanens arealdel som var gjeldende i 2017, til de som er gjeldende i 2024 er planene sammenlignet. For å kunne si noe mer om byggeaktiviteten i strandsonen, har vi sett nærmere på bygninger i matrikkelen som har fått igangsettingstillatelse til nye bygninger i perioden 2018-2024. Igangsettingstillatelser sier noe om byggeaktiviteten. Figur 19 viser antall igangsettingstillatelser i strandsonen i Vestfold og i de andre fylkene i Oslofjorden fra 2018 til 2022. Vestfold er det fylket der det ble gitt flest igangsettelsestillatelser av fylkene i Oslofjorden. I den undersøkte perioden økte antallet igangsettingstillatelser i Vestfold fram til 2020, og etter det har tallene for alle fylker (unntatt Buskerud i 2022) gått ned (SSB, 2024e).

Figur 19. Antall igangsettingstillatelser til bygging i strandsonen 2018-2022. Igangsettingstillatelser sier noe om byggeaktiviteten.

Endringer i kommuneplanens arealdel. Som en del av evalueringen av *Regional plan for kystsonen i Vestfold* fra 2014, ble kommunenes kommuneplaner før 2009 sammenliknet med kommuneplaner som ble vedtatt etter at kystsoneplanen ble vedtatt i 2014. Hensikten var å se etter arealendringer i 100-metersbeltet langs sjøen. Analysen viste at det var svært uvanlig å omdisponere LNF til byggeområder, men at det var flere eksempler på endring i type byggeformål. De fleste kommunene hadde ett eller flere områder der arealformål ble endret fra næring til sentrumsformål. I disse områdene ble det stilt krav om tilgjengelighet for allmennheten, samt miljøkrav der det er behov for opprydding, jf. *Evaluering av regional plan for kystsonen i Vestfold*, 16.mai 2022 (22/08150).

Det er videre gjennomført en sammenligning av arealformålene i de kommuneplanens arealdeler som var gjeldende i 2017 og de som er gjeldende i 2024. I tidsperioden er det endret på hvordan kommuneplanene tegnes, det gjør at deler av forskjellen mellom planene kan komme av tegneforskjeller. Summen av endringene kan likevel si noe om hvordan planleggingen av arealene har utviklet seg.

For strandsonen (100-metersbeltet) viser sammenligningen at:

- Samlet antall dekar til utbyggingsformål² er redusert med ca. 350 dekar.
- Samlet antall dekar til grønne/naturformål³ er økt med ca. 370 dekar.

² Utbyggingsformål regnes som arealformålsgruppene: bolig og sentrumsformål, fritidsbebyggelse, tjenesteyting, handel, turistformål, næringsvirksomhet, råstoffutvinning, kombinerte byggeformål, idrettsanlegg, andre formål, samferdselsanlegg og Forsvaret.

³ Grønne/naturformål regnes som arealformålsgruppene: Grønnstruktur og LNF (ikke inkludert LNF-spredd)

- Samlet antall dekar avsatt til *LNF-areal for spredt bolig- fritids- og næringsbebyggelse* er økt med ca. 100 dekar.
- De største endringene i utbyggingsformål er skjedd for formålene:
 - *Boligbebyggelse* som er redusert med ca. 310 dekar.
 - *Næringsbebyggelse* som er redusert med ca. 300 dekar.
 - *Kombinert bebyggelse og anleggsformål* som er økt med ca. 150 dekar.
 - *Veg* som er økt med ca. 120 dekar.

Innenfor strandsonen er også fastsatt byggegrense viktig for forvaltningen av arealene. Endringene i arealplankartene representerer ikke nødvendigvis en innstramning av arealforvaltningen i strandsonen, men en tydeliggjøring av plangrunnlaget.

For kystsonen (avgrenset av tidligere virkeområde for kystsoneplanen) viser sammenligningen:

- Samlet antall dekar til utbyggingsformål er redusert med ca. 610 dekar
- Samlet antall dekar til grønne/naturformål er økt med ca. 12.800 dekar
- Samlet antall dekar avsatt til *LNF-areal for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse* er redusert med ca. 11.640 dekar.
 - Den store endringen for grønne/naturformål skyldes i stor grad at tidligere Tjøme kommune hadde brukt koden for *LNF-spredt fritidsbebyggelse* for LNF-arealene og at disse i 2024 planen er avsatt til LNF.
- De største endringene i utbyggingsformål er skjedd for formålene:
 - *Boligbebyggelse* som er redusert med ca. 1.250 dekar.
 - *Forsvaret* som er redusert med ca. 490 dekar.
 - *Veg* som er økt med ca. 540 dekar.
 - *Fritidsbebyggelse* som er økt med ca. 230 dekar.
 - *Næringsbebyggelse* som er økt med ca. 170 dekar.

Endringene skyldes dels at kommuneplankartene blir mer detaljerte, for eksempel er flere eksisterende samferdselsanlegg lagt inn som vegformål. Det samme er tilfellet for flere av de grønne formålene, der regulert grønnstruktur flere steder er tatt inn i kommuneplankartet. Det er og gjort endringer mellom ulike byggeformål. Eksempler kan være endring fra næringsbebyggelse til kombinertformål. Deler av endringen mellom byggeformålene kan også skyldes kommunesammenslåing og påfølgende harmonisering av plangrunnlaget for de nye kommunene.

I kystsonen skyldes og deler av reduksjonen i utbyggingsformål at det er gjennomført planvask for en del utbyggingsområder som er ligget inne i kommuneplanen lengre enn 8 år. Sammenligningen viser at byggeformålene i kystsonen samlet sett er redusert, mens arealer som avsettes til grønne/naturformål økes. Det antas at dette samlet sett representerer noe innstramning i arealforvaltningen.

Undersøkelse av utbygging i strandsonen. SSBs statistikk viser at det fra 2018 til 2024 har vært en økning på totalt 710 bygninger i strandsonen i Vestfold. SSBs statistikk omfatter *alle hovedbygg (ikke på/tilbygg) større enn 15 m² som har fått igangsettingstillatelse til bygging og som ikke er meldt revet, brent eller utgått på annen måte, alle bygninger i Matrikkelen.*

Tabell 1. Bygninger i strandsona, fordelt på bygningstype og endring fra 2018 til 2024 (SSB, 2024e).

	Bygninger i strandsona Vestfold		Endring:
	2018	2024	
Alle bygningstyper	17478	18188	710
Bolig	3509	3775	266
Koie, seterhus og lignende	10	15	5
Fritidsbolig	5104	5248	144
Garasje og uthus til bolig	7138	7364	226
Industri og lagerbygning unntatt fiskeri og landbruk	598	626	28
Fiskeri- og landbruksbygning	225	230	5
Annen bygningstype	894	930	36

Ifølge tallene fra SSB har det vært en økning på 144 fritidsboliger i perioden. Da det over tid har vært strenge krav for bygging av nye fritidsboliger i strandsonen, er tallet interessant. Basert på sammenligning av uttrekk fra matrikkelen i desember 2023 og FKB bygning fra 2018 og 2024 er det gjort forsøk å undersøke tallet nærmere. Undersøkelsene som er utført pr nå kan ikke identifisere denne økningen i antallet fritidsboliger i perioden. Undersøkelsene peker på at antallet fritidsboliger SSB oppgir for strandsonen i 2018 er for lavt. SSB viser til at kvaliteten på Matrikkelen har variert over tid og at det skjer stadig opprydning i registeret, noe som følgelig fører til at antallet registrerte bygninger kan endre seg fra år til år. Hypotesen er at en del av økningen i antall fritidsboliger fra 2018 til 2024 skyldes en underrepresentasjon i antallet fritidsboliger bakover i tid i registeret. Antallet fritidsboliger oppgitt i SSBs statistikk for 2024 stemmer godt med funn fra undersøkelsene.

Når det gjelder antallet boliger finner analysene en lignende økning som den SSB presenterer. Det har blitt flere boliger i strandsonen siden 2018.

Undersøkelse av igangsettelsestillatelser gitt i perioden 2018-2024. Ved hjelp av et register over endringer i bygningsstatus og matrikkelen er det tatt frem et utvalg av bygninger som er gitt igangsettelsestillatelse til en *ny bygning* mellom januar 2018 og desember 2023. Det vil si, ikke bygninger med en bygningsendring som tilbygg, påbygg, underbygg eller ombygg. Utvalget er benyttet for å undersøke byggeaktiviteten av «nye» bygninger i strandsonen. Dokumentet *Analysen i kystsonen* er utarbeidet for å beskrive metodene og resultatene nærmere.

Utvalget som er undersøkt består av 707 «nye» bygninger fra tidsperioden 2018 – 2024, fordelingen mellom bygningstypene kommer frem av tabellen under.

Tabell 2. Oversikt over bygningene som er representert i det undersøkte utvalget.

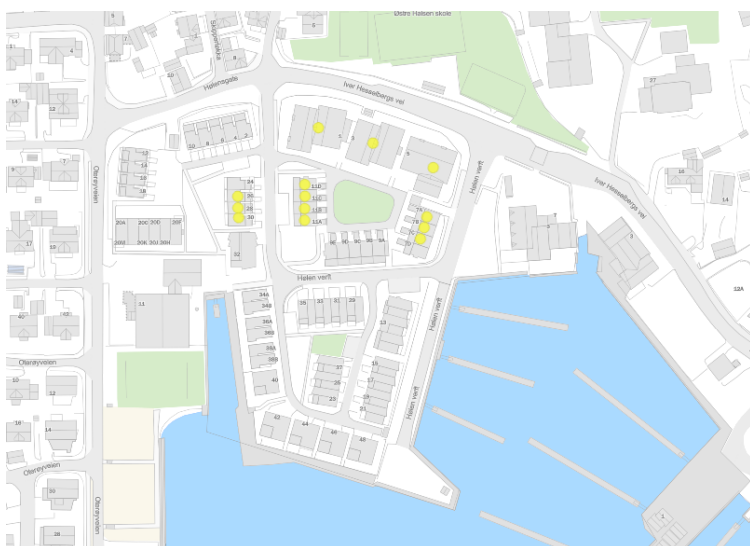
	«Nye» bygninger i strandsonen
Alle bygningstyper	707
Bolig	264

Koie, seterhus og lignende	5
Fritidsbolig	143
Garasje og uthus til bolig	223
Industri og lagerbygning unntatt fiskeri og landbruk	21
Fiskeri- og landbruksbygning	5
Annen bygningstype	46

Boliger. Undersøkelsen av de 264 boligbyggene i utvalget viser at;

- 259 av boligbyggene ligger på areal som var avsatt til utbyggingsformål i gjeldende arealdel fra 2017.
- 229 av boligbyggene ligger innenfor SSBs tettstedspolygoner.
- 64 av boligbyggene ligger mer enn 25m fra et bygg i 2018, og 39 av disse ligger på arealer som tidligere var opparbeidet, som oftest eldre industriområder.
- 75 av disse ligger på arealer som var registrert som ubebygd i AR5 2017, 73 av disse ligger innenfor utbyggingsformål i arealdel 2017.

Undersøkelsene viser at det blir bygget nye boligbygg i strandsonen, og at dette skjer både som transformasjon av eldre industriområder, fortetting og infill-prosjekter i villaområdene og i tilknytning til eksisterende bebyggelse. Utnyttelsesgraden i områdene som er berørt øker, og det blir mindre naturareal. Utbyggingen skjer i stor grad på arealer avsatt til utbyggingsformål i kommuneplanens arealdel.

Figur 20. Utsnitt med bygninger som er bygget i forbindelse med transformasjon av eldre industriområder. Hølen Verft i Larvik kommune.

Fritidsboliger. Undersøkelser av de 143 fritidsboligbyggene i utvalget viser:

- 106 av disse er gjenoppført på en eiendom det tidligere har vært oppført en fritidsbolig.
 - 59 av disse ligger innenfor areal avsatt til bolig- eller fritidsbolig formål, og 47 av disse ligger innenfor areal avsatt til grønnsstruktur- eller LNF-formål i arealdel fra 2017.

- 37 av disse ligger på en eiendom som det tidligere ikke har vært en fritidsbolig, og representerer nye fritidsboliger i strandsonen.
 - 35 av disse ligger innenfor areal som var avsatt til fritidsboligformål arealdel fra 2017.
 - 25 av disse er oppført innenfor en reguleringsplan i Larvik kommune. Planen er fra 2014 og regulerer tidligere industritomt til fritidsbolig.

Undersøkelsene viser at ca. 74% av igangsettelsestillatelsene som er undersøkt, er gitt for å gjenoppføre en fritidsbolig. 26% av igangsettelsestillatelsene representerer en ny fritidsbolig i strandsonen. Videre viser det at ca. 10 nye fritidsboliger er tilkommet som fortetting innenfor områder med eksisterende fritidsboliger i strandsonen.

Byggeaktivitet i forhold til byggegrensen mot sjø

Kommunen har lagt inn byggegrense mot sjø i kommuneplanens arealdel for en god del byggeområder. Når vi undersøker hvor utviklingen i strandsonen skjer er det relevant å skille på utbygging som skjer innenfor og utenfor byggegrensen. Byggegrensene er lagt inn som juridiske linjer i arealplankartet. Linjer kan i seg selv ikke benyttes i kartanalyser.

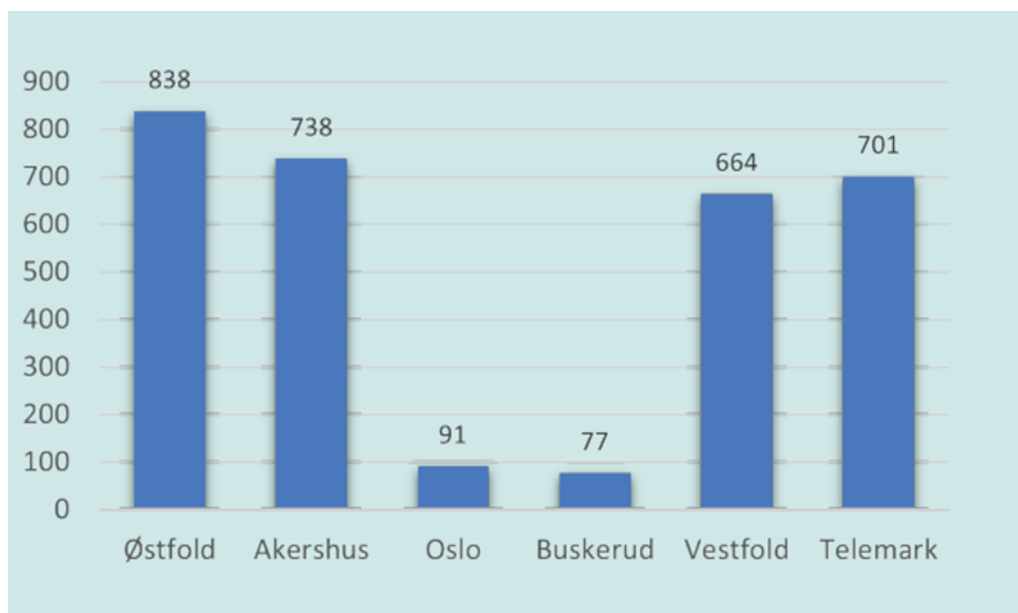
Arbeidet som er gjort viser følgende:

- Byggegrensene er tegnet noe ulikt i kommunene.
- For å følge med på forvaltningen av strandsonen bør byggegrensene utformes slik at de kan benyttes i kartanalyser.

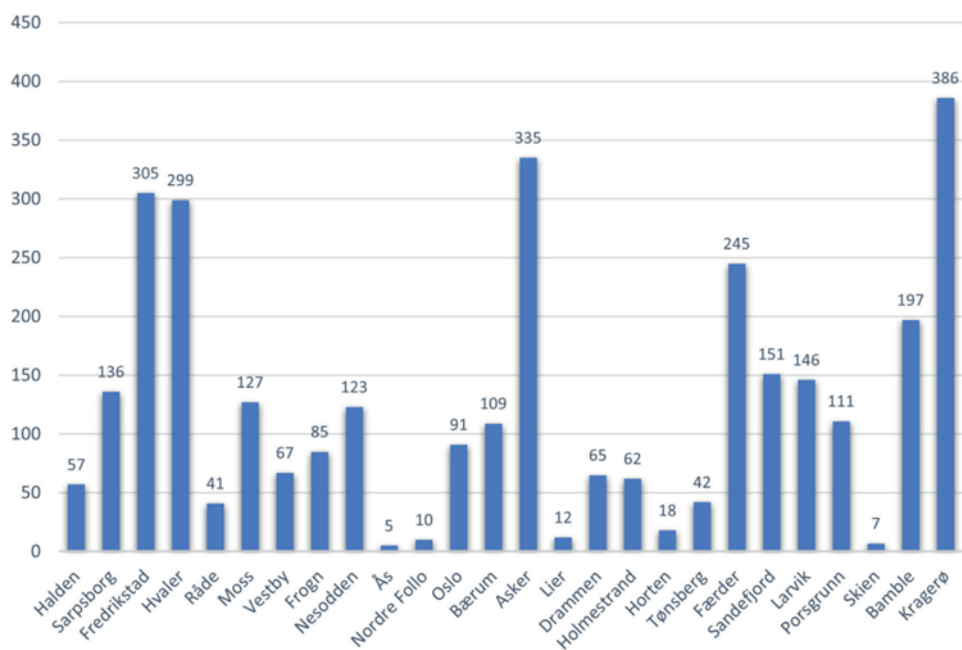
7.4. Dispensasjoner

Statsforvalteren i Oslo og Viken har sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark gjennomført et prosjekt for å få bedre oversikt over kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen langs Oslofjorden. Kilde: «Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen langs Oslofjorden», 2024.

I perioden 2019 – 2022 er det i strandsonen i hele Oslofjordområdet søkt om 3.230 tiltak som krever dispensasjon. De fleste sakene er knyttet til eksisterende fritidseiendommer, få søknader handler om helt nye hytter eller andre typer bygg. 664 av tiltakene er fra Vestfold.

Figur 21. Antall dispensasjonssøknader i strandsonen langs sjøen i Oslofjorden i perioden 2019 – 2022 fordelt på fylker.

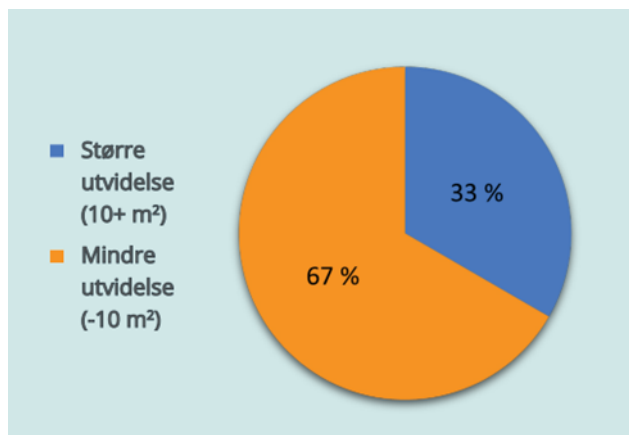
Figur 22. Antall dispensasjonssøknader i strandsonen langs sjøen i Oslofjorden i perioden 2019 – 2022 fordelt på kommuner.

Statsforvalteren frarådet kommunene å innvilge dispensasjon i omtrent en fjerdedel av sakene. Dette betyr at statsforvalteren har vurdert at den største andelen av dispensasjonene ikke var i vesentlig konflikt med nasjonale interesser.

Videre viser gjennomgangen at kommunene langs Oslofjorden har innvilget dispensasjon i 40 % av de tilfellene hvor Statsforvalteren frarådet dispensasjon. Det betyr at flere av kommunene ikke følger opp de nasjonale føringene om at byggeforbudet i 100-metersbeltet skal praktiseres

strengt og at dispensasjoner skal unngås. Det er stort sett mindre tiltak i strandsonen det innvilges dispensasjon for og tiltakene er stort sett knyttet til eksisterende fritidsbebyggelse.

Kakediagrammet under viser at ca. 1/3 av sakene omhandler utvidelse på over 10kvm av bebyggelsen eller nybygg, mens 2/3 (273 av sakene) omhandler tiltak under 10 kvm.

Figur 23. Andel av dispensasjonssakene som omhandler større respektive mindre utvidelser.

Antallet tiltak godkjent gjennom dispensasjon sier ikke nødvendigvis noe om hvor mye av strandsonen kommunen tillater bygd ned totalt sett. Her er det viktig å se planpraksis og dispensasjonspraksis i sammenheng, men summen av små og store tiltak som tillates av kommunene vil uansett føre til fortsatt gradvis nedbygging av strandsonen, i strid med intensjonen bak byggeforbudet. Tiltakene bidrar samlet sett til en bit-for-bit-nedbygging av landskapet, naturen og tilgangen til strandsonen i Oslofjorden.

8. Natur

8.1. Status

FNs klimapanels vurdering er at de virkningene klimaendringene har på naturen er mer omfattende enn tidligere antatt. Derfor haster det mer enn tidligere å forberede natur og samfunn på klimaendringene. Å bevare økosystemer er svært viktig i en slik omstilling.

Hovedgrepet for å sikre en levelig og bærekraftig framtid er å ta vare på områder som nå er i en tilnærmet naturlig tilstand. Gjennom vern, restaurering og klimatilpasning reduseres naturens sårbarhet i møte med klimaendringene. For å sikre en natur som kan overleve klimaendringene kreves det ifølge FNs klimapanel at mellom 30 % og 50 % av jordens land-, ferskvann- og havområder bevares.

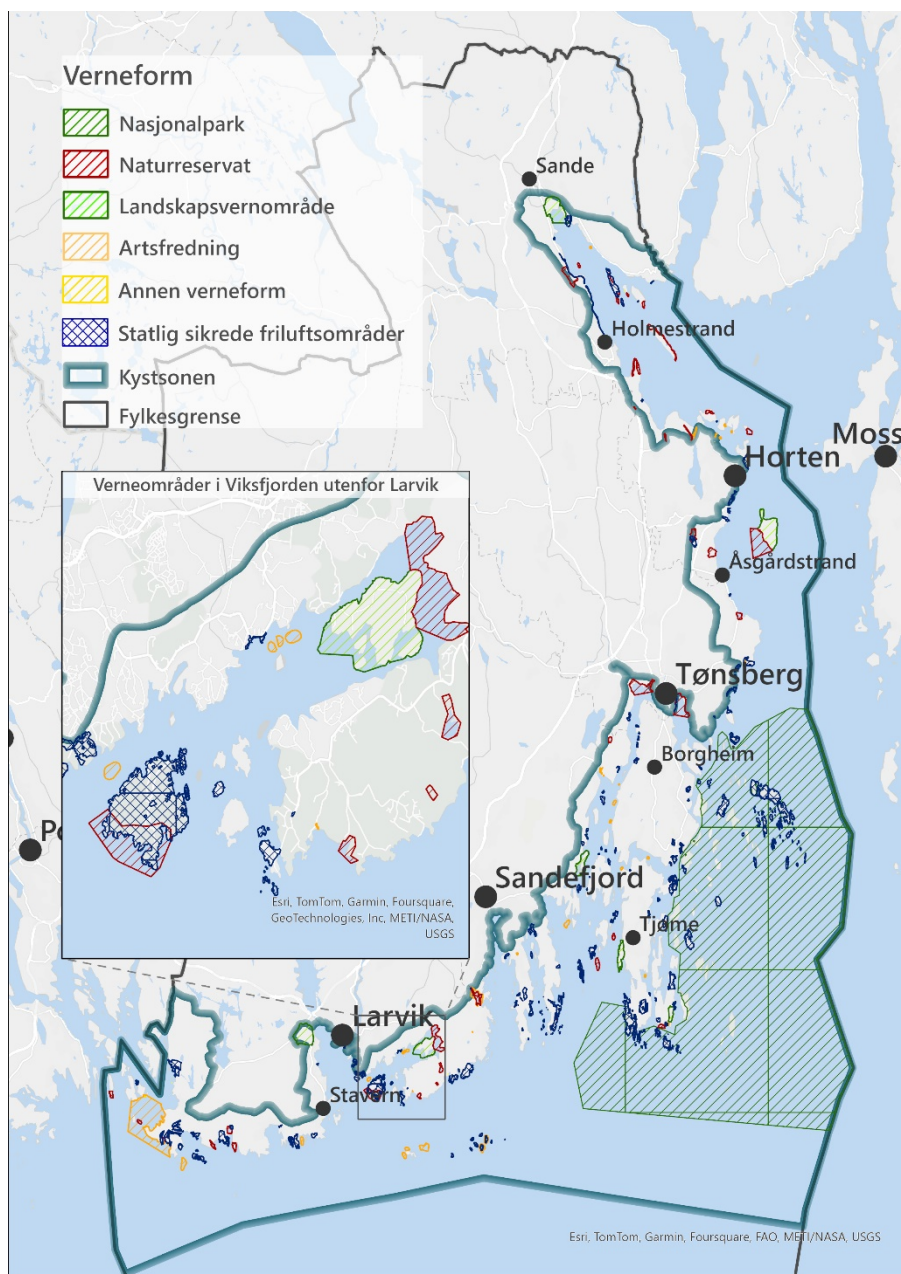
Naturmangfoldet langs Oslofjorden er blant det rikeste i landet. Kysten er et av de områdene i landet med høyest naturmangfold når det gjelder variasjon i naturtyper og forekomster av truede arter og naturtyper. Naturmangfoldet har en egenverdi i tillegg til at det er en betydelig ressurs som kilde til medisiner, mat og råvarer. Naturmangfoldet har også en mer indirekte betydning for verdiskaping, identitet og som ressurs for turisme og andre næringer.

Mange områder er sikret gjennom vern, nasjonalparker og andre områder med vernestatus. Færder nasjonalpark som vist i figur 24 er den klart største. Mesteparten av området er sjø og sjøbunn. Færder nasjonalpark har et rikt livsmiljø med sjeldne naturtyper som edelløvskog, kystfuruskog, strandenger, gammel slåttemark og naturbeitemark på øyene, og tareskoger, ålegrasenger, bløtbunnsområder og skjellsandområder i sjøen. Dette er leveområder for et mangfold av planter, dyr og insekter.

I tillegg til nasjonalparken er det landskapsvernområder, naturreservat og områder med annen verneform (tabell 3).

Tabell 3. Verneområder i kystsonen i Vestfold.

Verneform	Antall
Nasjonalpark	1
Landskapsvernområde	4
Naturreservat	38
Annen verneform	48

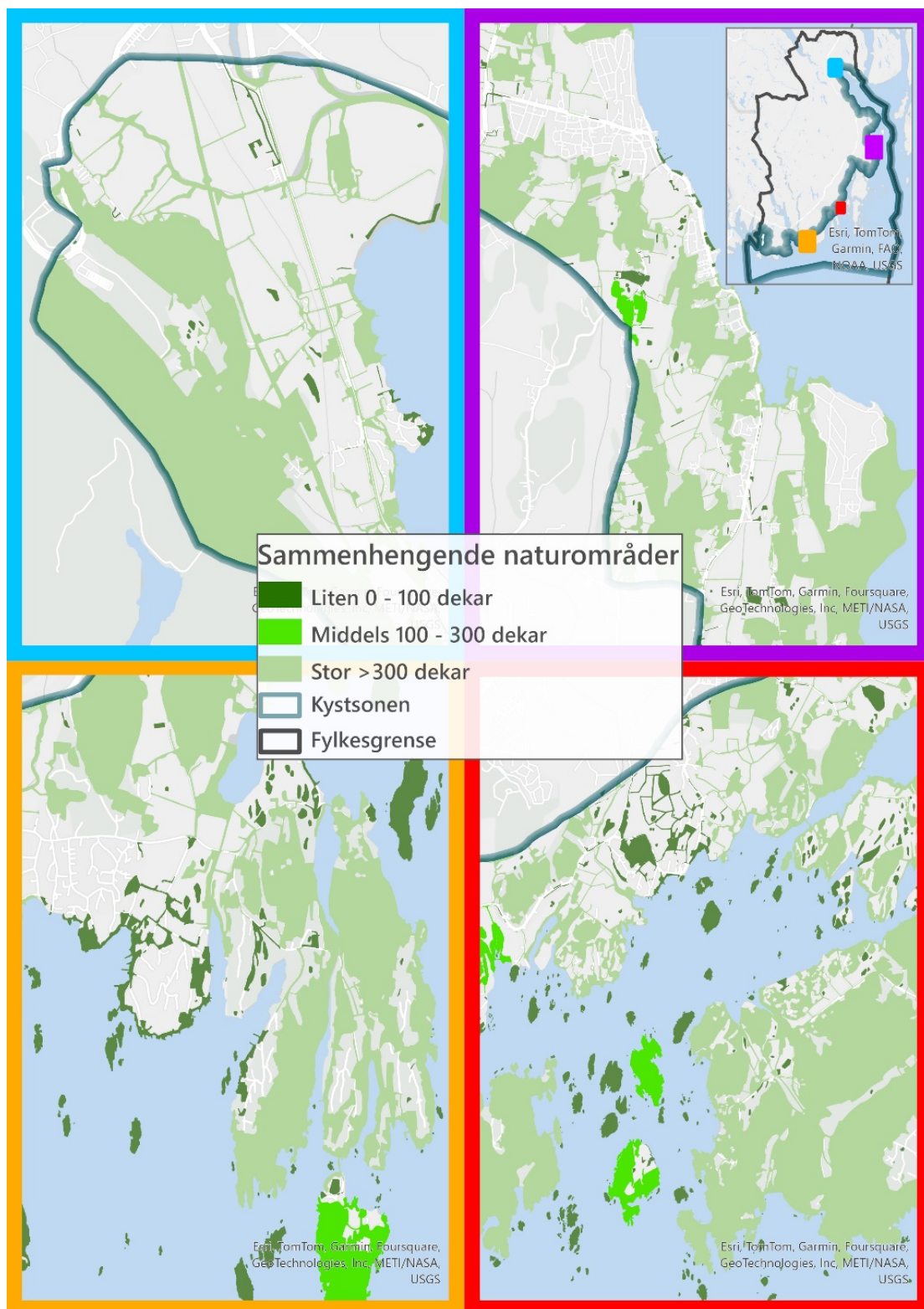

Figur 24: Figuren viser statlige sikrede friluftsområder og arealer som er vernet etter naturvernloven langs vestfoldkysten.

Alle data om naturverdiene er tilgjengelige i [naturbase \(klikk på link for å komme til naturbase\)](#) som oppdateres av Miljødirektoratet. I basen finnes oppdatert informasjon om naturvernområder, naturtyper og naturmangfold, arter og arealforvaltning, friluftsliv, kulturminner, forurensning og støy, marine grunndata og arealressurser samt andre temaer.

Større sammenhengende naturområder langs kysten er viktige både for økologien i kystsonen, for landskapsopplevelsen og for friluftslivet. Inngrep i slike områder påvirker leveområdene til arter, landskaps- og rekreasjonsopplevelsen både gjennom tap av arealer, støy og fysiske endringer i form av endret grunnvannsnivå, barrierer for arter og avrenning. Det er laget et kart som viser større sammenhengende naturområder langs vestfoldkysten. Da kartet skulle lages, viste det seg at mange av områdene langs kysten er sterkt påvirket av fysiske inngrep, jfr. figur 25 som viser en buffer på 50 meter rundt bebyggelse, anlegg og veier. For i det heletatt å få vist en

sammenheng måtte man gå ned i skala i forhold til den skalaen som brukes når slike kart vanligvis lages. Størrelsen er definert ut ifra overordnet arealvurdering for vanlig forekommende viltarter og med bakgrunn i stedlige forhold. Kartet viser at naturen langs kysten av Vestfold er meget fragmentert.

Figur 25: Oversikt over fire ulike områder i kystsonen med sammenhengende naturområder.

8.2. utfordringer

Vi har ikke nok kunnskap om naturgrunnlaget i Oslofjorden, jf. Kap.3.

Naturverdiene på land er langt bedre kartlagt enn naturverdiene i sjø, men metodikken har variert over tid, og ikke alle arealer er kartlagte med oppdatert metodikk. Det er store områder som ikke er registrert. For eksempel er det mangel på kunnskap om store sammenhengende områder for sårbare viltarter (økologiske og landskapsøkologiske funksjonsområder). Registreringene av naturverdier er konsentrert rundt de mest verdifulle arealene, de som har det rikeste og viktigste biologiske mangfoldet av planter, dyr og insekter. Det er disse arealene som er aller viktigst å bevare, men de står i sammenheng med øvrige naturarealer. Den landskapsøkologiske sammenheng, dvs. hvordan de ulike arealene henger sammen som yngleområder, beiteområder, oppvekstområder m.m., er ikke analysert. De naturområdene som ikke har spesielt viktige arter, er allikevel viktige for helheten i det økologiske systemet. Brytes sammenhengene har bevaring av enkeltområder liten verdi dersom artene mister viktige funksjoner i sin livssyklus.

Med dagens utvikling står mange arter og forekomster i fare for å bli utryddet. Å ta vare på og restaurere naturgrunnlaget er en sentral del av kystsoneforvaltningen. Arealforvaltningen må bidra til at leveområder for flora og fauna inngår i en landskapsøkologisk helhet hvor arter kan spre seg mellom leveområder.

9. Kystlandskapet

9.1. Status

Europarådets landskapskonvensjon har som mål å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap. Norge godkjente konvensjonen i 2001, og er dermed forpliktet til å følge opp konvensjonen på en rekke områder. Dette gjelder lovverk, sektorpolitikk, kunnskapsoppbygging, utdanning, bevisstgjøring, medvirkning og internasjonalt arbeid.

Landskap er definert på følgende måte i konvensjonen: «*"Landskap" betyr et område, slik folk oppfatter det, hvis særpreg er et resultat av påvirkningen fra og samspillet mellom naturlige og/eller menneskelige faktorer.*»

Norge skal altså integrere landskap i politikk på områder som kan ha direkte eller indirekte innvirkning på landskap. Landskapet betyr mye både for verdiskaping og for helse og livskvalitet. Landskapet er i tillegg en ressurs for kunnskap og opplevelser.

Asplan Viak utarbeidet en analyse: «*Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer.*» Tema landskapsbilde inngår som ett av flere tema i dette arbeidet.

I analysen er det utarbeidet verdikart for å styrke kunnskapsgrunnlaget innenfor kystsonen i Vestfold og Telemark. Metodikk beskrevet i veilederen M-1491 Konsekvensutredninger for klima og miljø (Miljødirektoratet, 2023), ligger til grunn for verdivurderingen, men er tilpasset en regional skala.

For tema landskapsbilde tar analysen utgangspunkt i foreliggende grunnlag som Nasjonalt referansesystem for landskap (NIJOS rapport 10/2005) og overordnet inndeling i NiN Landskap. Registrerte naturverdier og kulturminneverdier er også tatt med i vurderingen.

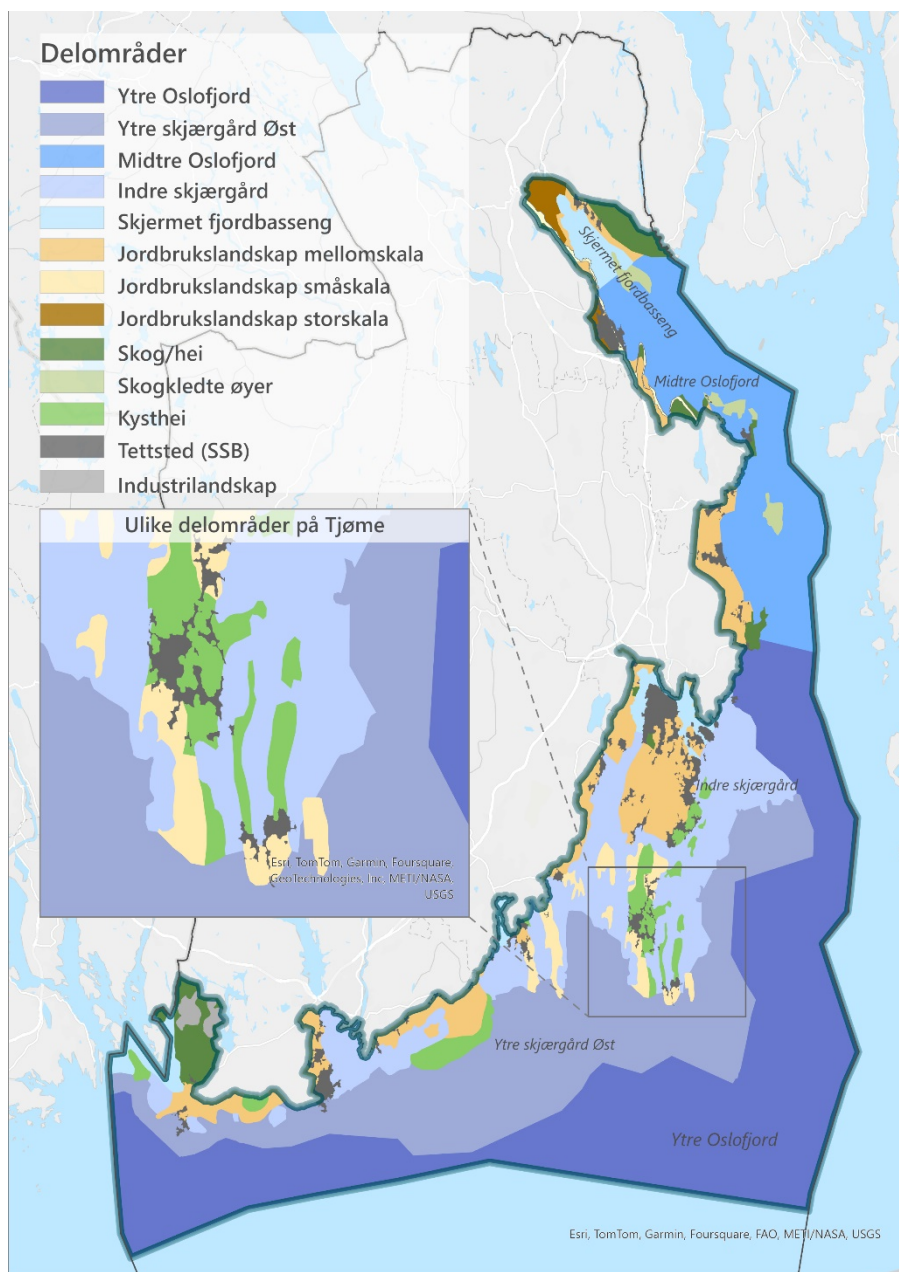
Størsteparten av kystlandskapet i Vestfold består av kystslettelandskap, med et middels kupert landskap, og noen flatere områder rundt Nevlunghavn/Stavern og mellom Tønsberg og Horten. Sandebukta er definert som fjordlandskap (NiN-landskap).

De mest arealbruksintensive områdene, finner vi i og rundt de største byene og tettstedene. De store, sammenhengende jordbruksdominerte områdene ligger hovedsakelig lenger inn i landet, men jordbrukspregete områder finnes også i eller i tilknytning til kystsonen i Vestfold i områdene mellom Nevlunghavn, Stavern og Tjodalyng, noen områder vest for Tønsbergfjorden, på Nøtterøy og ved Oseberg, Borre, Holmestrand og innerst i Sandebukta.

Undersøkellesområdet (hovedsakelig området som omfattes av gjeldende kystsoneplan), med den overordnede inndelingen av landskapet som definert i NiN-landskap, er videre delt inn i delområder. Delområdenes detaljeringsnivå er tilpasset et regionalt forvaltningsnivå, med utgangspunkt i at delområdene skal ha en enhetlig landskapskarakter. Landskapskarakteren framkommer av samspillet mellom områdets naturgeografiske forhold, kulturhistorien og romlige og visuelle forhold som gir landskapet og området rundt sitt særpreg. I tillegg består verdivurderingen av faglige, kvalitative vurderinger.

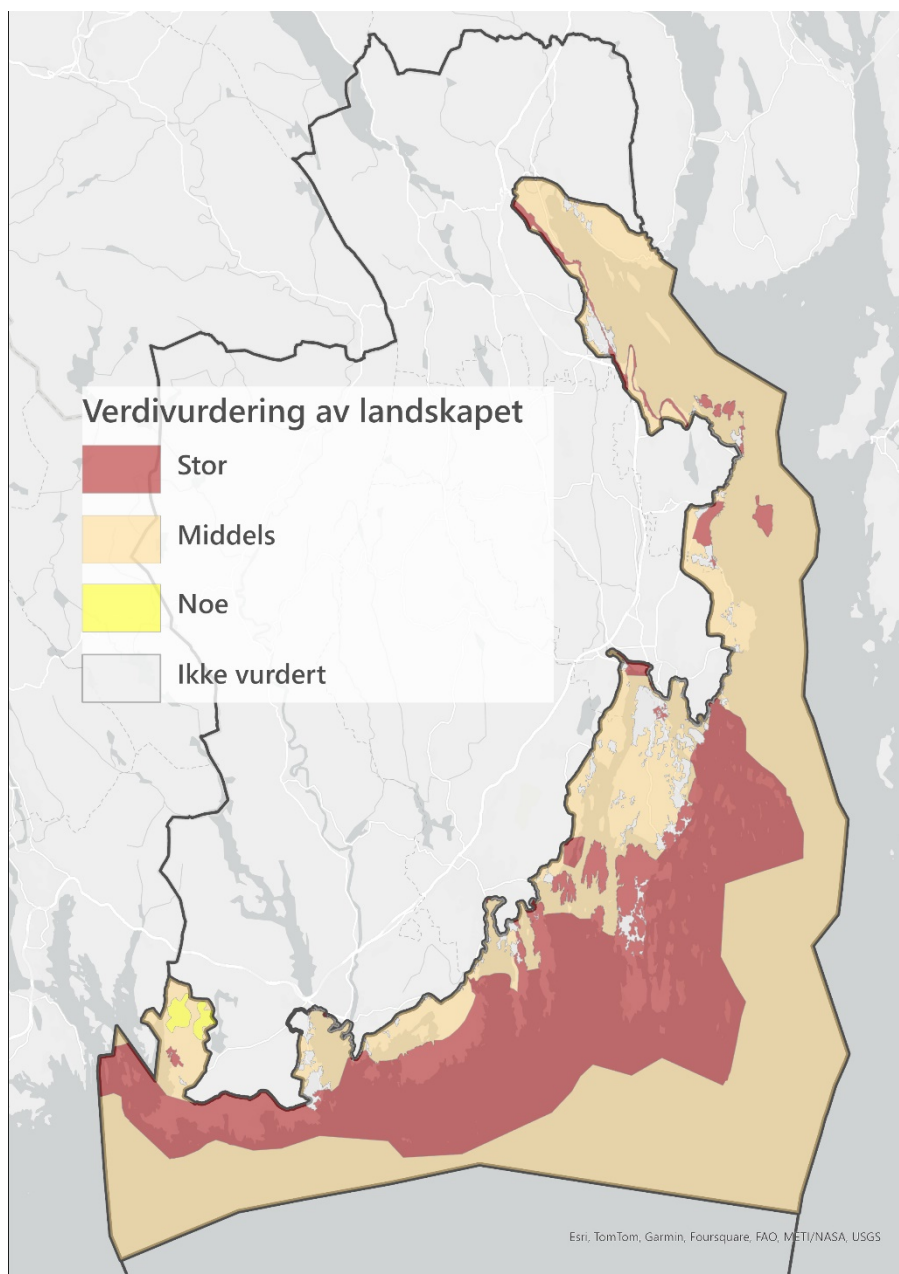
Landskapsanalysen er et verktøy for å forstå kystsonens ulike karaktertrekk, de ulike områdenes verdi på overordnet nivå, samt delområdenes sårbarhet med tanke på utbygging eller andre tiltak i kystsonen.

Et eksempel på et delområde i landskapsanalysen er *Ytre skjærgård Øst* som har fått følgende beskrivelse i analysen: «*Randsone mot hav. Isskurte, småkuperte svaberg. Stort hav og himmel. Lite og markdekkende vegetasjon. Inkluderer Nasjonalparken på Færder. Viktig natur og rik kulturhistorie.*» Et annet eksempel er delområdet *Jordbrukslandskap storskala*, som beskrives slik: «*Store terrengformer (Oslofeltet), ensartete jorder, store gårdsbygninger og boliger, alleer og store skogholt.*» Jordene ved Jarlsberg hovedgård inngår i dette delområdet.

Figur 26. Illustrasjonen viser delområdene som er brukt i landskapsanalyse og verdisettingen av kystlandskapet: <https://storymaps.arcgis.com/stories/14372ff77ad74f8a9683beb8a63fb367>.

Basert på områdeinndelingen og den kvalitative vurderingen, er det utarbeidet et verdikart for tema landskapsbilde for hele kystsonen, hvor kystsonen deles inn i stor, middels eller noe verdi. Delområdet Ytre skjærgård Øst i eksempelet over, har fått stor verdi i verdikartet.

Figur 27: Overordnet verdivurdering av landskapet i kystsonen i Vestfold. Illustrasjon fra Asplan Viaks landskapsanalyse: <https://storymaps.arcgis.com/stories/14372ff77ad74f8a9683beb8a63fb367>

Som supplement til analysen, har Asplan Viak også laget en synlighetsanalyse, der man har gjort en analyse av landområdenes synlighet fra sjøen. Denne analysen sier noe om hvor eksponert et tiltak vil kunne være sett utenfra, eller hvor store områder som vil kunne påvirkes av et tiltak i et gitt område. Jo større område et område er synlig fra, jo mørkere farge på temakartet (se figur 28).

10. Kulturminner og kulturmiljø

10.1. Status

Kulturminner og kulturmiljøer langs vestfoldkysten forteller hvordan mennesker har levd og brukt kysten fra siste istid for ca. 11 000 år siden og frem til i dag. Et rikt og fruktbart naturmiljø med godt klima har lagt til rette for gode levevilkår for mennesker til alle tider. Sjøen var transportåren som førte til handelsvirksomhet og møter mellom mennesker med ulike kulturer. Vi har kulturminner og kulturmiljø med stor variasjon som formidler et komplekst og dynamisk bilde av vår kysthistorie, kulturhistorie og felles identitet. Kysten vår, og beliggenheten ved Skagerak, var en port både ut i verden og inn til Norge.

Kulturmiljø og kulturminner er et felles gode og en viktig samfunnsressurs som kan bidra til både miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.

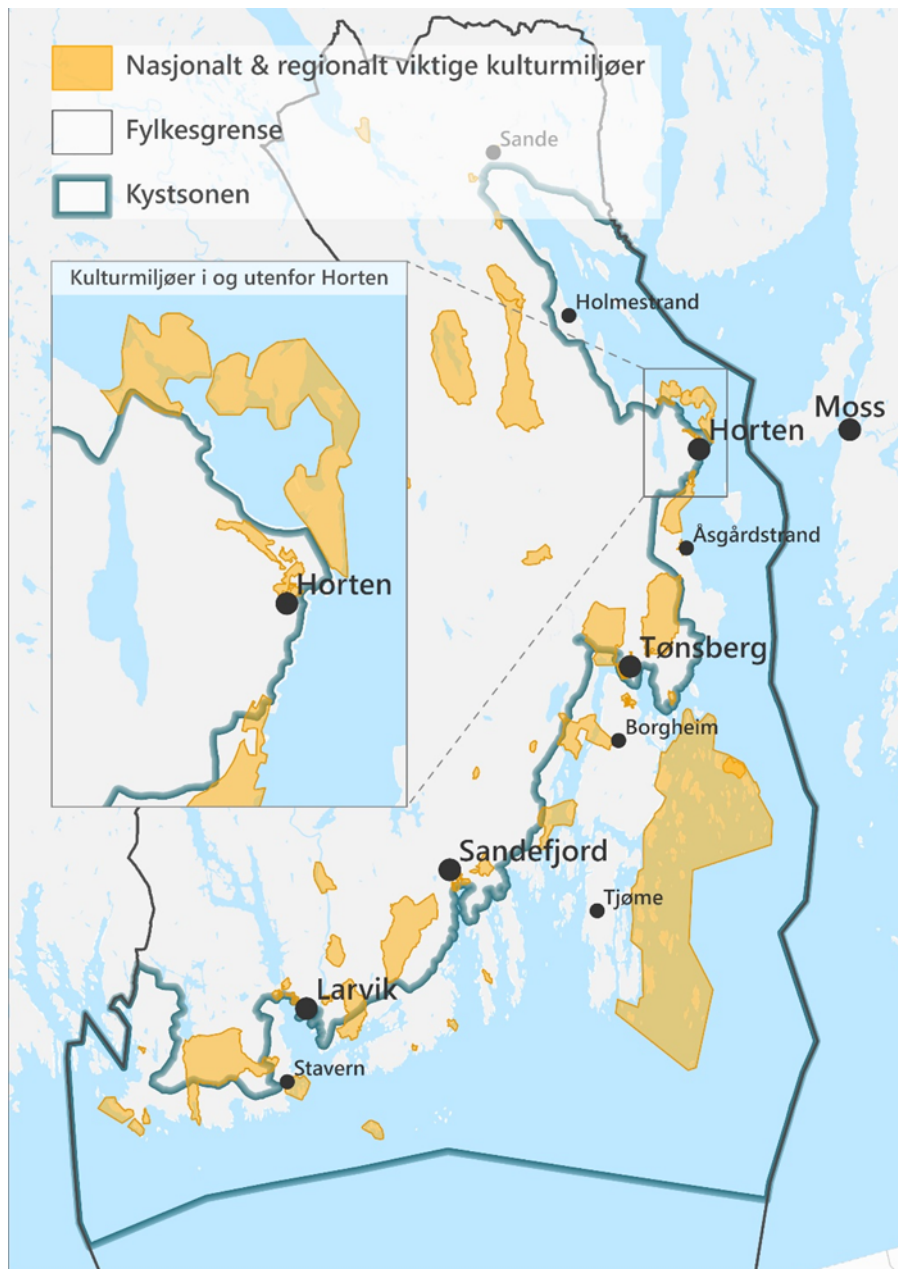
Kulturmiljø og kulturminner er viktige for å fremme et aktivt friluftsliv. Mange kulturminner er tilrettelagt som besøksmål langs kysten. En stor del av de automatisk fredete kulturminnene på land og på sjøbunnen er registrert og omtalt i kulturminnedatabasen Kulturminnesøk. Det samme gjelder fredete bygg og anlegg fra tiden etter 1537, samt en rekke maritime kulturminner under vann. I kulturminnesøk ligger også en rekke lokalt viktige kulturminner (se: [https://www.kulturminnesok.no/.](https://www.kulturminnesok.no/))

Riksantikvaren utarbeider et nasjonalt register - *Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse* (Riksantikvaren, 2023). Registeret skal være en oversikt og et kunnskapsgrunnlag som skal sikre bærekraftig forvaltning av kulturmiljø i byer og tettsteder, og i landskap av nasjonal interesse. I Vestfold ligger 24 av de foreslåtte nasjonalt viktige kulturmiljøene innenfor kystsoneplanens avgrensning. I tillegg ligger det 3 kulturmiljøer med vesentlig regional interesse innenfor planområdet. Kulturmiljøene er i tillegg forankret gjennom *Regional plan for bærekraftig arealplanlegging* (RPBA) (Vestfold fylkeskommune, 2019)

I tråd med Meld. St. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken* skal bevaringsarbeidet videreutvikles med fokus på engasjement, bærekraft og mangfold. Riksantikvaren utarbeider nå bevaringsstrategier som skal strukturere innsatsen for å oppnå de nasjonale målene ved å koordinere virkemiddel og involvere ulike aktører. *Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø* skal bidra til at et mangfold av kulturmiljø blir bevart og tatt i bruk som ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling, samt bidra til engasjement for kystens kulturmiljø (Riksantikvaren, 2024)

Blant de 51 områdene som er valgt ut som *Utvalgte Kulturlandskap i landbruket* i Norge, har Vestfold to viktige landskap. Dette er Kaupang og Færder Nasjonalpark. (Riksantikvaren, 2019)

Historiske tettsteder og gamle uthavner, som eksempelvis Ula, Kjerringvik, Tallhakshavn og Sandø, er i dag attraktive både som bosteder og feriesteder. Å legge til rette for en utvikling som viser respekt for lokal byggeskikk og sedvane, samt spor etter forhistorisk aktivitet, er sentralt. Kulturminnene i kystsonen har viktige opplevelsese-, kunnskaps-, og bruksverdier, og virker helsefremmende ved å skape sammenheng, mening og tilhørighet.

Figur 29. Nasjonalt og regionalt viktige kulturmiljøer i Vestfold

Det er et stort antall maritime og arkeologiske kulturminner i kystsonen, både kjente og ikke-registrerte kulturminner både på land og i vann. I Vestfold/Oslofjorden er kulturminner under vann utsatt som følge av fiskeri og fritidsdykk.

Ikke alle kulturminner er automatisk fredet eller vernet, men uansett vernestatus har kulturmiljøene og kulturminnene stor lokal og regional verdi og er verdifulle for lokalmiljøene. Et eksempel er krigens kulturminner og kulturmiljø hvor det i Vestfold er mange og ulike typer bevarte befestninger, skytestillinger, skyttergraver, fangeleirer mm, bygd av okkupasjonsmakten.

I kystsonen i Vestfold ble det på 1990-tallet kartlagt flere verdifulle kulturlandskap. Kulturlandskapene er valgt ut på bakgrunn av både biologisk og kulturhistorisk verdi. De verdifulle kulturlandskapene i Vestfold har kulturminner og kulturmiljø helt tilbake til yngre steinalder og har gjennom lang tid vært brukt til beite og annet landbruk. Områdene har et rikt

naturmangfold som viser blant annet følge av lang tids bruk som beite.
(<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>)

10.2. utfordringer

Kulturmiljøer og kulturminner er sårbare for arealbruksendringer og utbyggingspress. Dette påvirker både de enkelte kulturminnene og kulturmiljøene i seg selv, men også deres sammenheng med landskapet rundt. Økende klimabelastning med kraftigere regn og vind utgjør en økende trussel. Det er behov for å kartlegge sårbare kulturminner og kulturmiljø langs kysten, og forvalte områdene helhetlig. Verdien i et kulturlandskap er avhengig av forsvarlig bruk, skjøtsel og vedlikehold for å opprettholdes. Det må gjøres vurderinger knyttet til tålegrenser og besøksforvaltning.

Brygger, småbåtanlegg og småbåthavner, og mudring i forbindelse med disse, fører til endrede bevaringsforhold eller direkte skade, og utgjør en fare for maritime arkeologiske lokaliteter og båtvrak. I Vestfold og Oslofjorden er kulturminner under vann også utsatt som følge av fiskeri og fritidsdykk.

Nasjonalt og regionalt viktige kulturmiljø er nylig kartlagt. De fleste ligger allerede som temakart i RPBA og er kjent for kommunene. I tillegg vil de bli lagt inn i registeret *Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse*. Registreringen av *verdifulle kulturlandskap* er derimot gammel, og enkelte kommuner mangler også oversikt over sine lokalt viktige kulturminner og kulturlandskap langs kysten.

Det mangler en enhetlig oversikt over andre verdenskrigs kulturmiljø og kulturminner. Dette er kulturminner og kulturmiljø som strekker seg utover kommunegrenser og fylkesgrenser, og som bør kartlegges og sees i sammenheng.

Vestfold har lenge vært et feriefylke og turistmål. Det er knyttet kulturmiljøverdier til eldre fritidsbebyggelse og sommerhus, samt fritidsbåter og bruken av kysten. Dette er kulturmiljø som henger sammen med felleskapets ferie og fritid, og *Ferie og fritid langs kysten* er et tema som trekkes frem i *Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø*. I dag er det lite tilgjengelig informasjon og ingen samlet oversikt over temaet.

11. Friluftsliv

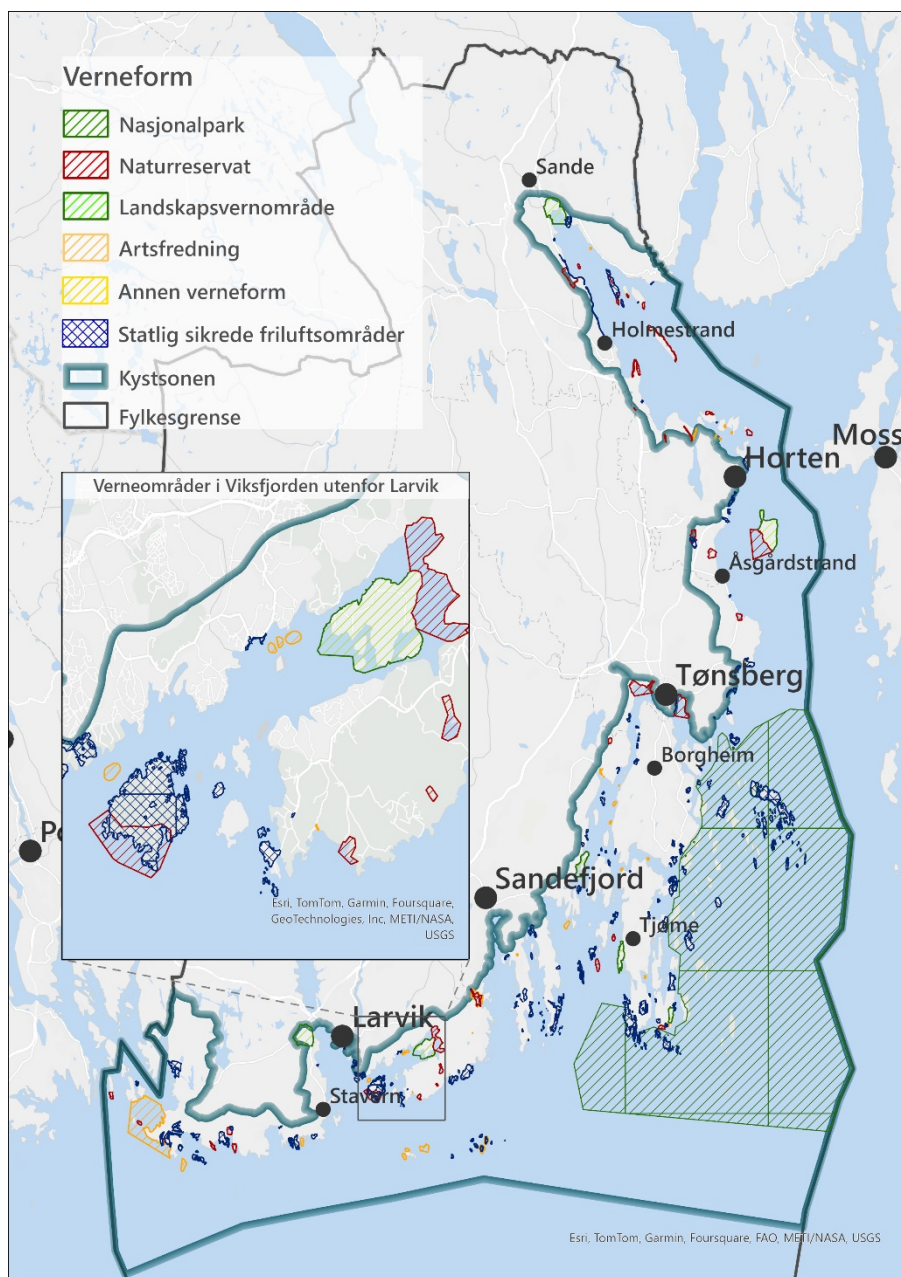
11.1. Status

De fleste innbyggere i Vestfold opplever at de har god tilgang til natur- og friluftsområder, og muligheter til å drive friluftsliv langs kysten. Samtidig viser statistikken at tilgjengeligheten til kysten er nedadgående.

En kartlegging som ble gjennomført av Transportøkonomisk institutt i 2023 (TØI m.fl 2023) viser at en stor andel av befolkningen (67,3 prosent) har gjennomført landbasert friluftslivsaktiviteter det siste året. Det er stor variasjon i aktivitetsnivået etter årstid. Om sommeren er det et yrende

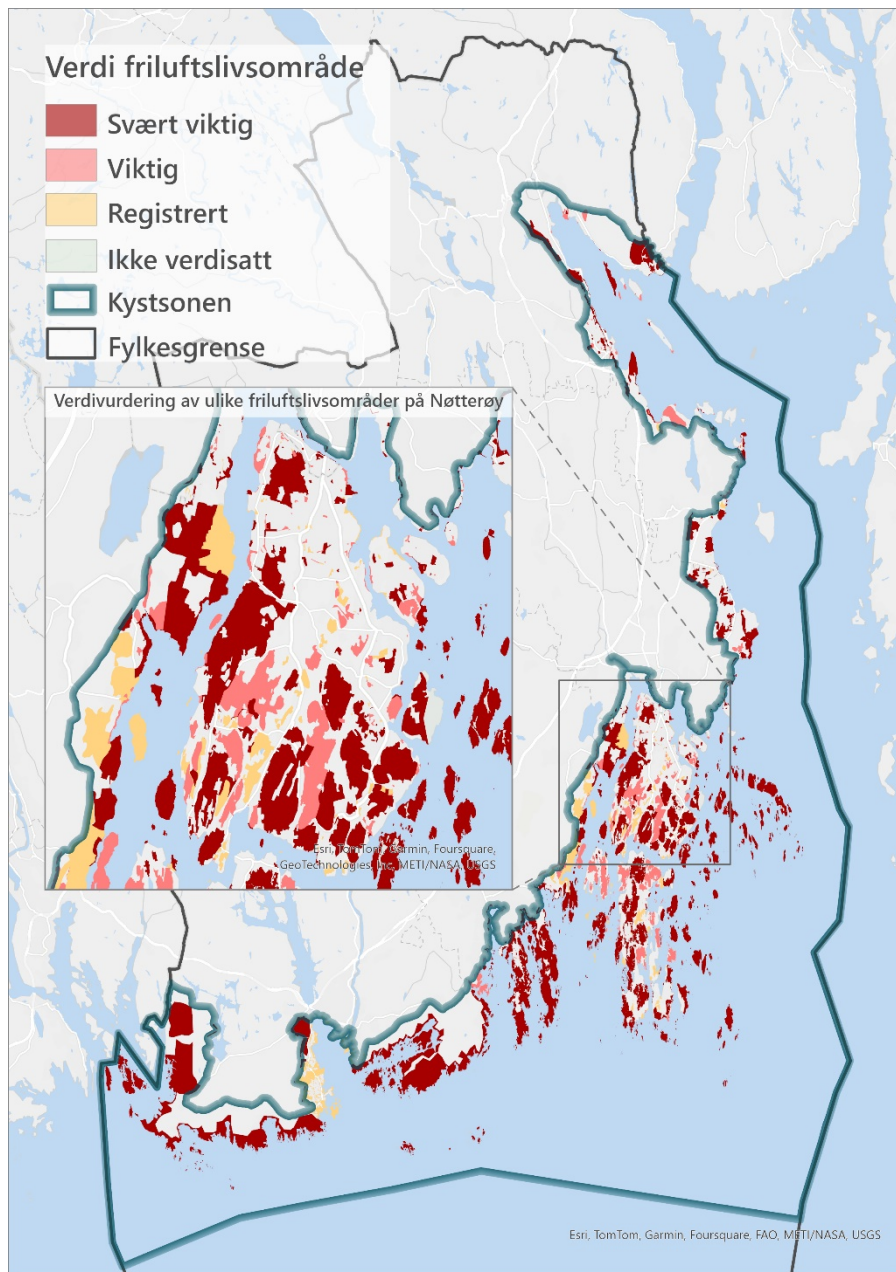
liv ved fjorden, og på godværsdager er det trangt om plassen på de mest populære utfartsstedene. I vintersesongen er det derimot god plass.

Mange områder langs kysten er vernet eller sikret som friluftslivsområder, se figur 30. Mange kommuner arbeider aktivt med å videreutvikle kyststiene sine. I mai 2024 er det totalt 230 km kyststi i Vestfold som er skiltet, merket og registrert i kartverkets database over tur- og friluftsruter.

Figur 30: Figuren viser statlig sikrede friluftsområder og arealer som er vernet etter naturvernloven langs vestfoldkysten.

Alle kommunene i fylket har gjennomført en kartlegging og verdisetting av sine friluftslivsområder, i henhold til standard fra Miljødirektoratet (figur 31). Det er tatt utgangspunkt i dagens faktiske bruk, uavhengig av eierskap, eiendomsgrenser og planstatus.

Figur 31. Verdivurdering av friluftsområder på land i kystsonen. Figuren er en sammenstilling av kommunenes kartlegging av friluftsområder.

11.2. Utfordringer

Friluftslivet i 100-metersbeltet langs sjøen trues av det stadig økende presset på arealene, og en bit-for-bit-nedbygging som reduserer allmennhetens tilgang til kysten og fjorden, jf. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv (2021)*.

Med økende befolkning og færre områder som er tilgjengelige for opphold øker belastningen på eksisterende områder. Det fører til slitasje og et større vedlikeholdsbehov for å holde områdene attraktive.

Tilgangen til sjøarealene, 100-metersbeltet (strandsonen) og landområdene bak er viktige for allmennhetens utøvelse av friluftsliv. Å opprettholde og sikre tilgangen til kysten og fjorden blir viktig framover.

Kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder er utført i alle kommunene, men kartleggingen i Vestfold er av ulik detaljeringsgrad, og er i enkelte områder preget av en svært grov detaljering. Dette er utfordrende. Det er heller ikke utført en helhetlig kartlegging av regionale friluftslivsområder på tvers av kommunegrenser, samt at kartleggingene begynner å bli en del år gamle. Det er derfor behov for en oppdatert og mer helhetlig kartlegging. Miljødirektoratet kommer til å initiere en revidering av kartleggingen fra januar 2026. Dette gjelder både kartlegging og verdisetting av kommunens friluftslivsområder samt regionale friluftslivsområder. Dette kan være en mulighet for å få samkjørt en kartlegging i hele Vestfold.

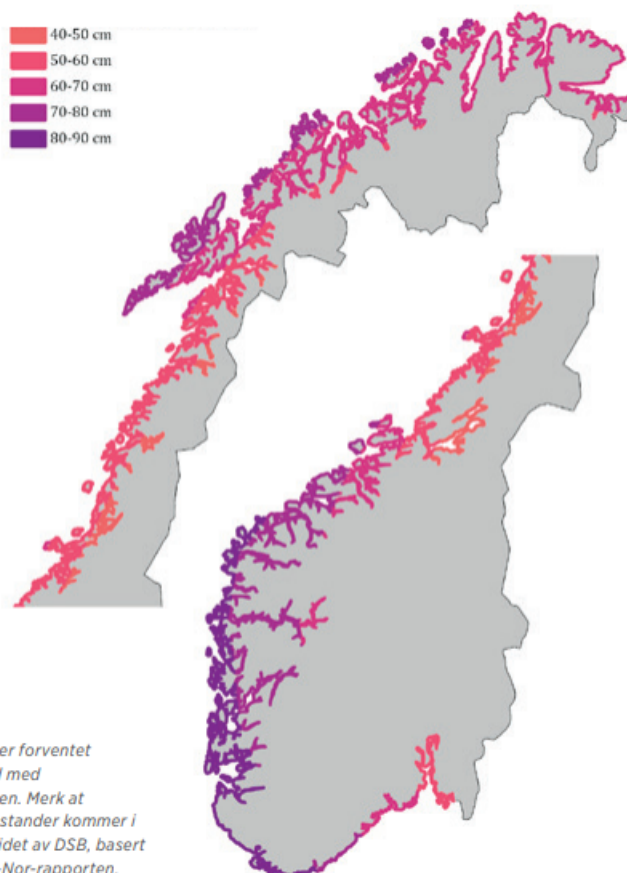
12. Naturfare

12.1. Havnivåstigning

En konsekvens av menneskeskapte klimaendringer er at havnivået stiger. Rapporten *Sea-level Rise and Extremes in Norway* fra 2024 beskriver hvordan havet er ventet å stige langs norskekysten mot midten og slutten av dette århundret, og videre mot år 2300. Endringer i havnivå og ekstreme vannstands nivåer vil få konsekvenser for hvordan havet påvirker kystsonen og representerer en økende risiko for mennesker og naturmiljøet. Også i Norge vil vi merke dette.

Forventet havnivåstigning i år 2100 i Vestfold ligger mellom 40 og 50 cm.

Kart som viser havnivåstigning
i Norge, år 2100

FIGUR 3. Oversiktskart som viser forventet havnivåstigning i år 2100, i tråd med anbefalingene i denne veilederen. Merk at gjentakintervall for høye vannstander kommer i tillegg. Illustrasjonen er utarbeidet av DSB, basert på kunnskapsgrunnlag fra SLR-Nor-rapporten.

Figur 32. Oversiktskart som viser forventet havnivåstigning i år 2100. Kilde: Havnivåstigning og høye vannstander i samfunnsplanlegging (2024) fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

DSB gir råd og anbefalinger om hvordan kommunene skal ta hensyn til havnivåstigning og høye vannstander (stormflo) i planleggingen, både på kort og lang sikt, og for ny- og eksisterende bebyggelse (DSB 2024). Hensikten er å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv. på grunn av oversvømmelse. Havnivåstigningen vil føre til at høye vannstander vil inntreffe lenger, og oftere, og nå lenger inn over land enn hva som er tilfelle i dag.

DSB anbefaler alle kystkommuner å vurdere hvilke konsekvenser havnivåstigning, økte vannstander og bølger vil føre til i årene som kommer. Det er nasjonal klimatilpasningspolitikk i henhold til Meld. St. 33 (2012–2013) og Meld. St. 26 (2022–2023) at føre-var-prinsippet skal legges til grunn. Det betyr at det skal tas utgangspunkt i høye alternativer fra de nasjonale klimaframskrivningene når hensynet til et klima i endring vurderes. Vektleggingen av dette hensynet skal i den enkelte sak balanseres mot andre viktige samfunnshensyn.

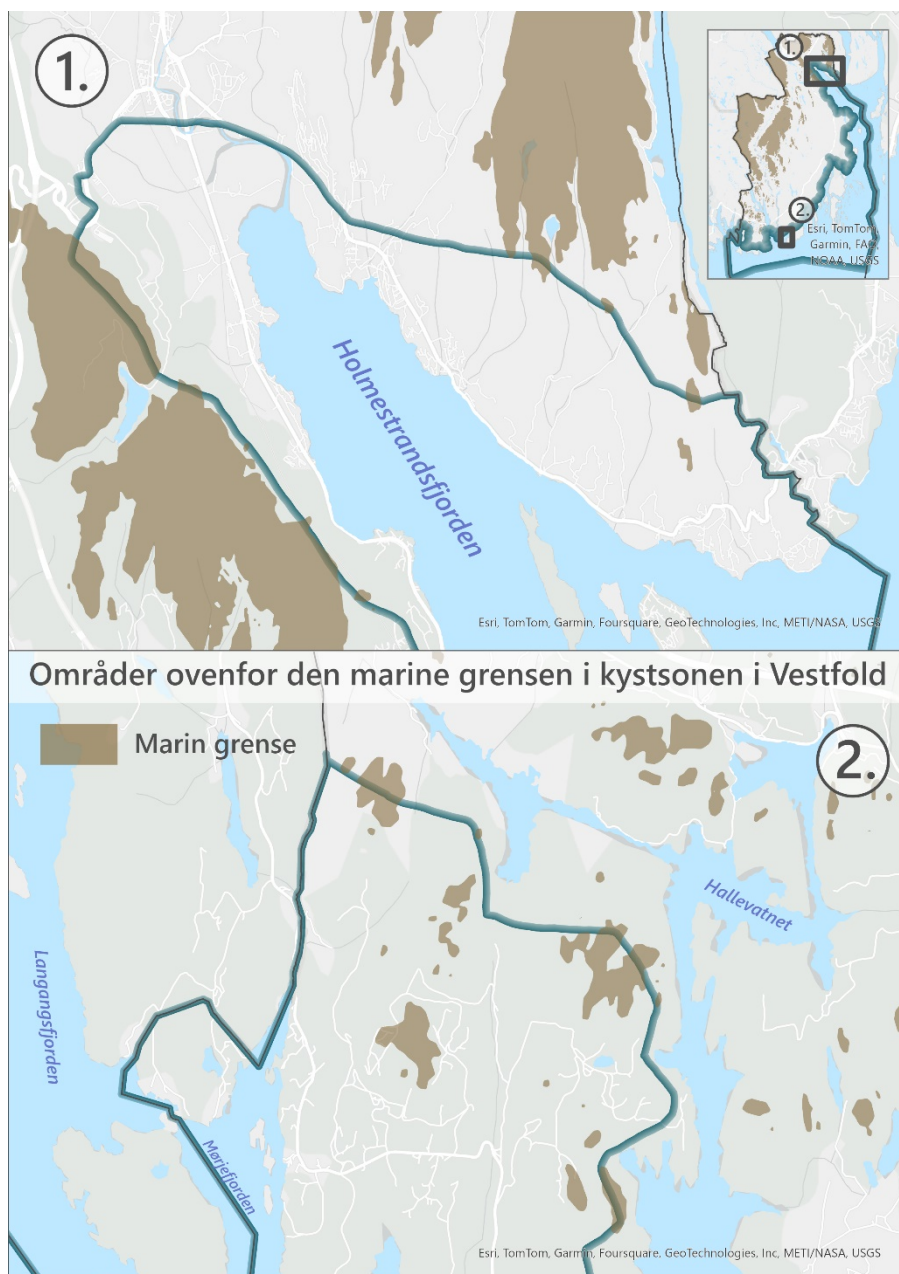
Informasjon om høye vannstander med dagens havnivå eller med et framtidig havnivå som denne veilederen anbefaler kommunene å bruke, er samlet i datasettet til geonorge.no. Her er det også informasjon om hvilke bygninger, arealer og veier som er utsatt for oversvømmelse fra havet.

<https://kartkatalog.geonorge.no/metadata/stormflo-og-havnivaa/fbb95c67-623f-430a-9fa5-9cfcea8366b3>

12.2. Kvikkleire

Langs vestfoldkysten er det store forekomster av kvikkleire. Marin grense utgjør en øvre grense for hvor kvikkleireskred kan inntreffe. Nesten hele kystsonen i Vestfold ligger under den marine grensen, det er bare i Holmestrand og Larvik det finnes områder som ligger ovenfor den marine grensen (figur 33).

NVE utarbeider kommunevise faresonekart for kvikkleire. Kartlagte kvikkleiresoner viser områder som kan være utsatt for store kvikkleireskred. Det kan være forekomster av kvikkleire også utenfor de kartlagte sonene. Derfor må områder under marin grense vurderes som aktsomhetsområder for kvikkleireskred. Sonene er klassifisert med hensyn til faregrad, konsekvens og risiko. (Kilde: NVE)

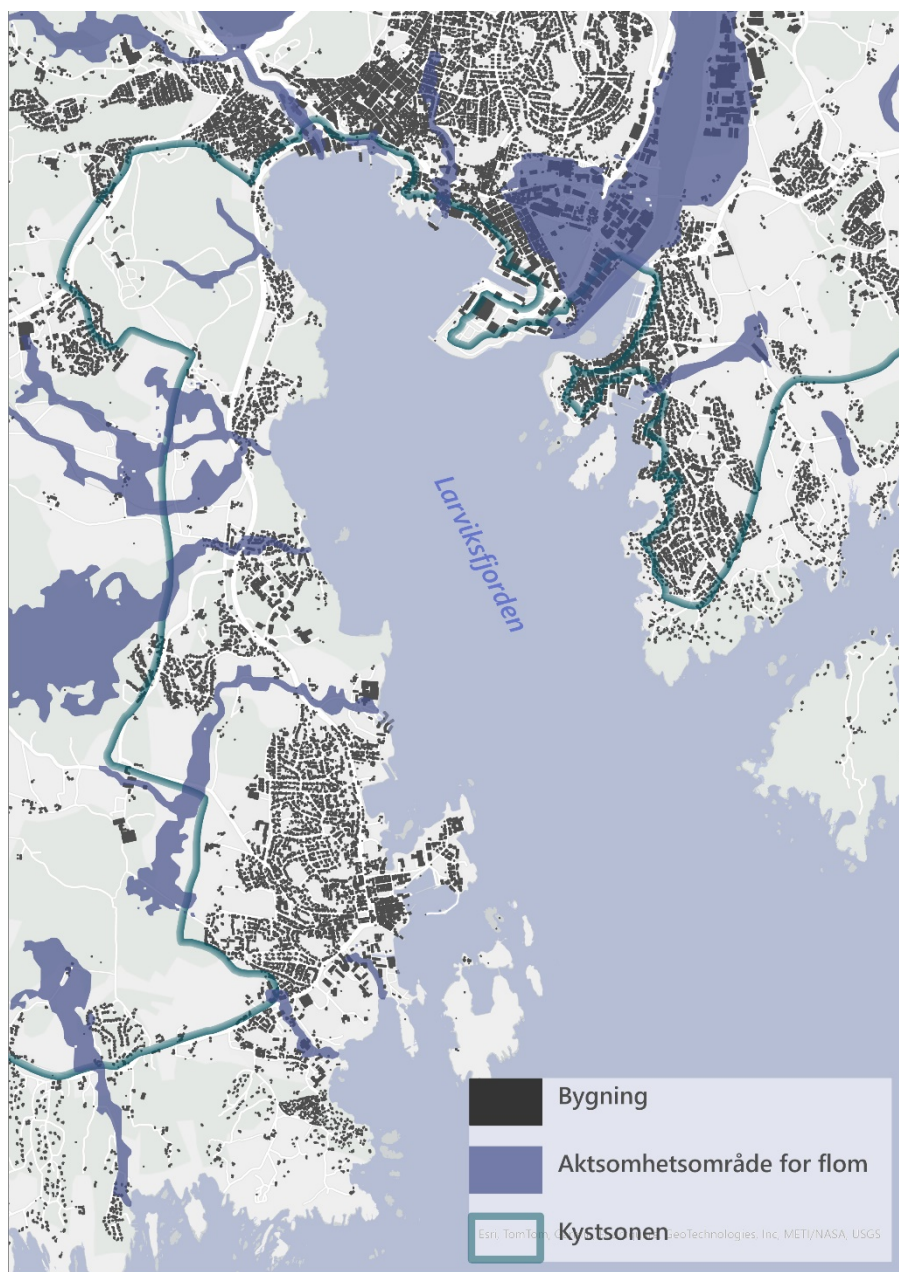

Figur 33. Marin grense i Vestfold.

12.3. Flom

Flom er oversvømmelse på grunn av økt vannføring og høy vannstand i elver, bekker og vann. Årsaken kan være store nedbørmengder, snøsmelting eller oppdemming som følge av isgang eller skred.

Alle vassdrag er utsatt for flomfare. Med flomfare menes fare for høy vannstand, høye vannhastigheter og oversvømmelse. Flom fører ofte til erosjon og massetransport og kan føre til tilstopping i kritiske punkt og vann på avveie. På NVE sine sider er det temakart om flomaktomhet. NVE har også utarbeidet en veileder for utredning av flomfare i reguleringsplaner og byggesaker (NVE Veileder nr.3/2022).

Figur 34. Figur viser aktsomhetsområder for flom i Larviksfjorden. Som kartet viser så havner mange bygninger innenfor dette aktsomhetsområde. Dette er områder som er utsatt for flomfare.

<https://temakart.nve.no/tema/flomaktsomhet>

12.4. utfordringer

Hvordan skal man bruke områdene i kystsonen i framtida, og hvordan må vi tilrettelegge for naturfare og klimaendringer? Hvordan vil dette påvirke byer og landskap langs kysten? Byene våre kan risikere å bli visuelt innestengt av høye flomsikringer mot fjorden på grunn av fare for stormflo.

13. Datagrunnlaget

Dette kunnskapsgrunnlaget er en sammenfatning av den faglige kunnskapen vi har om kysten i fylket. Oversikten er hentet fra eksisterende kunnskapskilder. Kunnskapsgrunnlaget bygger på det materiale som Vestfold og Telemark fylkeskommune utarbeidet, men med suppleringer og oppdateringer.

Vestfold og Telemark fylkeskommune utarbeidet *Kunnskapsgrunnlag om kystsonen i Vestfold og Telemark* (2022) og *Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer* (2023). Førstnevnte oppsummerer kunnskapen om kystsonen basert på statistikk og annen kunnskap om kystsonen. Den andre rapporten gir en oversikt over geografiske data som foreligger. Dataene er tilrettelagt av Asplan Viak.

Kunnskapsgrunnlaget omhandler temaene som er fastsatt i *Planprogram for regional kystsoneplan for Vestfold og regional kystsoneplan for Telemark, 21/27530-68, vedtatt av fylkestinget den 14. juni 2022, sak 54/22*.

Kunnskapsgrunnlaget inneholder koblinger til kartdata og annen kunnskap som vil være nyttig for kommunene i deres planlegging og saksbehandling.

13.1. Kartanalyser

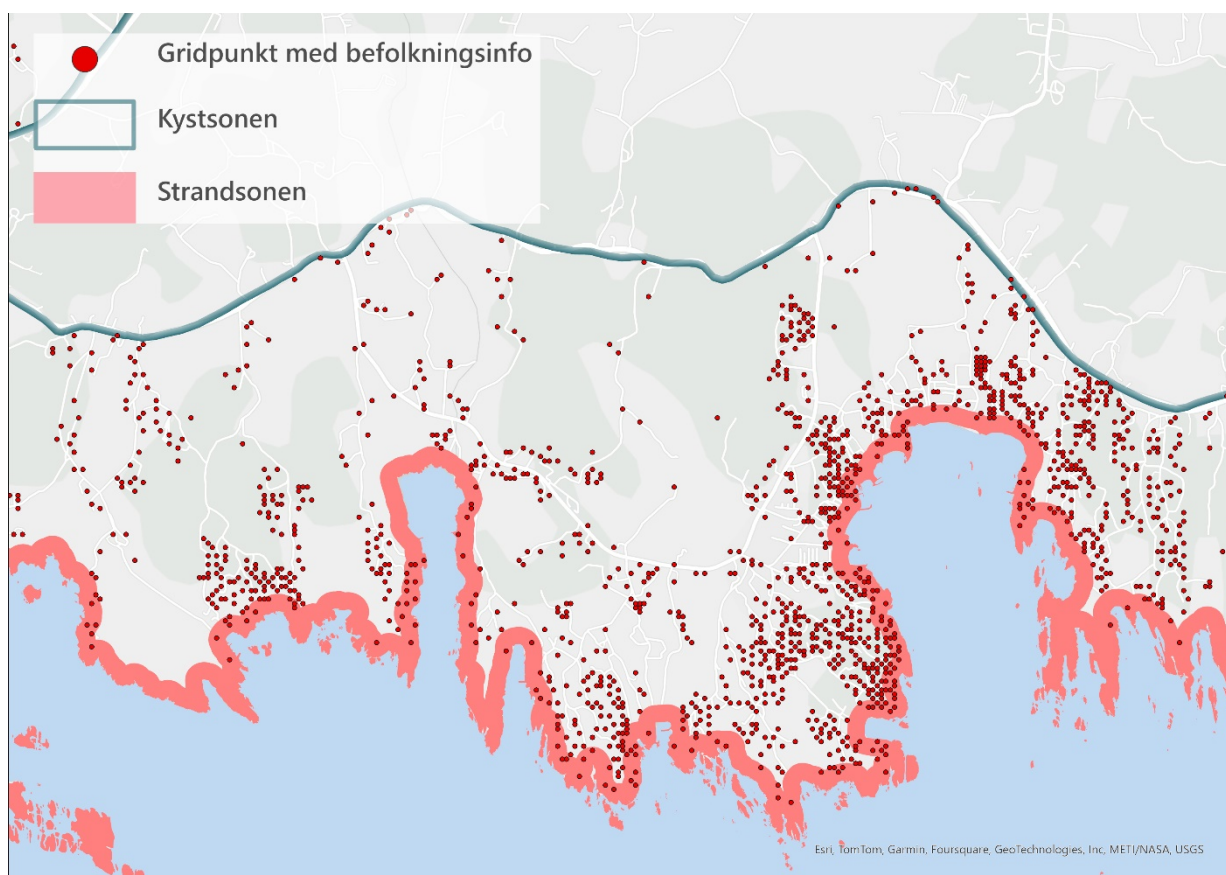
Kartdataene som er benyttet og som analysene og mye av statistikken baserer seg på, er lastet ned fra kartdelingsplattformen Geonorge. Dette gjelder blant annet bygninger, veger, turstier, friluftslivsområder og data om verneområder. Kartanalysene som er gjennomført for å hente ut tilgjengelig statistikk er som oftest begrenset mot kystsonen og strandsonen. Datasettene som er brukt i kartene i kunnskapsgrunnlaget, ble hentet inn i september og oktober 2024 bortsett fra de dataene som kommer fra rapporten *Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer* (2023) fra Asplan Viak.

Det er hentet statistikk fra Statistikkbanken til SSB, kommunene, Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet, DSB, NGU og NVE, der flertallet av datasettene er lastet ned fra Geonorge.

13.2. Rutenettstatistikk

Dette kapitelet beskriver metoden som er brukt for å komme fram til befolkningsstatistikken som er brukt i kap. 5.

Tallene for befolkningen innenfor kystsonen og strandsonen er basert på demografisk statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (SSB), delt opp i gridpunkter på 25 meter der hvert enkelt punkt har en verdi for antallet personer innenfor det gridet. Kartlagene med de geografiske avgrensningene for kystsonen respektive strandsonen har blitt brukt for å selektene hvilke gridpunkter som skal brukes for å regne antallet personer, se figur 35 for eksempel på hvordan selektering av gridpunkter kan se ut.

Figur 35. Eksempel på selektering av gridpunkter for strandsonen og kystsonen for å få frem befolkningsstatistikk.

13.3. Figurliste

Kart/illustrasjon	Datasett/Tabell	Kilde	Beskrivning
Figur 1. Oversikt over strandsonen og kystsonen i Vestfold	Kystsoneavgrensning	Regional kystsoneplan for Vestfold fra 2014	
	Strandsoneavgrensning	SSB	100 meter fra kystlinje
Figur 2. Kart med økologisk tilstand (venstre) og kjemisk tilstand (høyre) i henhold til vannforskriftens klassifiseringssystem for vannforekomstene i Oslofjorden	Økologisk tilstand	Miljødirektoratet	Fra datasettet vannforekomster
	Kjemisk tilstand	Miljødirektoratet	Fra datasettet vannforekomster
Figur 3. Oppsummering av dagens tilstand og utvikling over de siste 30-50 år for de ulike parameterne som er vurdert i Kunnskapsstatus Oslofjorden	Tilstandsparametere	SALT, NINA, NIVA & Havforskningsinstituttet	Fra rapporten <i>Kunnskapsstatus Oslofjorden 2019</i>
Figur 4. Nedbørfelt for Oslofjorden	Nedbørfelt til hav	NVE	Datasett nedlastet fra NVE:s nedlastningsside.

Figur 5. Miljøtilstanden i vannforekomstene i Vestfold		Miljødirektoratet	Hentet fra Vann-Nett på Miljødirektoratets hjemmeside.
Figur 6. Marine naturtyper i kystsonen i Vestfold	Tareskogsforekomster	Miljødirektoratet	DN håndbok 19
	Bløtbunnsområder	Miljødirektoratet	DN håndbok 19
	Ålegras	Miljødirektoratet	DN håndbok 19
Figur 7. Oversikt over byene og tettstedene som ligger langs kysten	Tettstedsavgrensning	SSB	
	Boligbebyggelse	Kommunene	Fra arealformål i kommuneplan
	Fritidsbebyggelse	Kommunene	Fra arealformål i kommuneplan
Figur 8 . Antall ankomne gjester til ulike overnattingsbedrifter i Vestfold i juli de seneste fire årene	Kildetabell 14165	SSB	Ankomne gjester, etter region, innkvarteringstype, bustadland, statistikkvariabel og måned
Figur 9. Oversikt over campingplasser i nordre delen av Naverfjorden i Larvik kommune	Satellittbilde	Google Maps	Print screen fra satellittvy på Google Maps
Figur 10. Næringsområder i strandsonen og kystsonen i Vestfold	Næringsområder	Kommunene	Arealformål 1300 fra kommuneplan.
Figur 11. Innrapportert godsmengder og passasjerer i 2023	Kildetabell 3648	SSB	Havnestatistikk. Gods, etter havn, containertype og innenriks-/utenriksfart 2003K1 – 2024K2
	Kildetabell 04225	SSB	Fergetransport mellom Norge og utlandet. Passasjerer og last, etter havn og lastetype 2003K1 – 2024K2
Figur 12. Områder med reguleringer og forbud mot fiske i Vestfolddelen av Oslofjorden	Fredningsområde for hummer	Fiskeridirektoratet	Nedlastet fra Fiskeridirektoratet hjemmeside
	Kysttorsk - stengte gytefelt jan-april	Fiskeridirektoratet	Nedlastet fra Fiskeridirektoratet hjemmeside
	Kysttorsk – forbudsområde hele året	Fiskeridirektoratet	Nedlastet fra Fiskeridirektoratet hjemmeside
	Nasjonale laksefjorder	Fiskeridirektoratet	Nedlastet fra Fiskeridirektoratet hjemmeside
Figur 13. Andel potensielt tilgjengelig strandsoneareal i Oslofjorden 2024	Kildetabell 08917	SSB	Kildetabell 08917
Figur 14. Endring i potensielt tilgjengelig strandsone for fylkene i Oslofjorden i årene 2000-2024	Kildetabell 08917	SSB	Strandsoneareal på fastlandet, etter helling og arealstatus (dekar)

Figur 15. Antall bygninger i strandsonen i Vestfold og den prosentuelle årlige endringen.	Kildetabell 06505	SSB	Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 – 2024
Figur 16. Andel bygninger i strandsonen	Kildetabell 06505	SSB	Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 – 2024
Figur 17. Antall bygninger per dekar i strandsonen fordelt på kommune	Kildetabell 06505	SSB	Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 – 2024
Figur 18. Eksempel på byggegrense mot sjø	Byggegrense mot sjø	Kommunene	Selektert på juridisk linje fra kommuneplan
Figur 19. Antall igangsettingstillatelser til bygging i strandsonen 2018-2022	Kildetabell 06505	SSB	Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 – 2024
Figur 20. Utsnitt med bygninger som er bygget i forbindelse med transformasjon av eldre industriområder. Halsen Verft i Larvik kommune	Matrikkelen – bygningspunkt utvidet 2023	Kartverket	Lastet ned fra geonorge.no
Figur 21. Antall dispensasjonssøknader i strandsonen langs sjøen i Oslofjorden i perioden 2019 – 2022 fordelt på fylker	Antall dispensasjonssøknader	Statsforvalteren i Oslo og Viken & Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen langs Oslofjorden
Figur 22. Antall dispensasjonssøknader i strandsonen langs sjøen i Oslofjorden i perioden 2019 – 2022 fordelt på kommuner	Antall dispensasjonssøknader	Statsforvalteren i Oslo og Viken & Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen langs Oslofjorden
Figur 23. Andel av dispensasjonssakene som omhandler større respektive mindre utvidelse	Andel dispensasjonssøknader	Statsforvalteren i Oslo og Viken & Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen langs Oslofjorden
Figur 24. Arealer i kystsonen som er vernet etter naturvernloven.	Naturvernområder	Miljødirektoratet	Lastet ned fra GeoNorge.
	Statlig sikrede friluftslivsområder	Miljødirektoratet	Lastet ned fra GeoNorge.
Figur 25. Oversikt over sammenhengende naturområder i kystsonen.	Sammenhengende naturområder	Asplan Viak/Egen analyse	Datsett fra kunnskapsgrunnlaget <i>Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer</i> , komplettert med egen analyse.
Figur 26. Delområdene brukt i landskapsanalyse og verdisettingen av kystlandskapet	Delområder	Asplan Viak	Datsett fra kunnskapsgrunnlaget <i>Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer</i>

Figur 27. Overordnet verdivurdering av landskapet i kystsonen i Vestfold	Verdivurdering av landskapet	Asplan Viak	Datasekk fra kunnskapsgrunnlaget <i>Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer</i>
Figur 28. Synlighet fra sjøen.	Landarealer synlige fra havet	Asplan Viak	Datasekk fra kunnskapsgrunnlaget <i>Kartdata for kystsonen av Vestfold og Telemark – landskapsanalyse og verdisetting av arealer</i>
Figur 29. Nasjonalt og regionalt viktige kulturmiljøer.	Kulturmiljøer	Askeladden & internt.	Datasekk hentet fra Askeladden og komplettert med noen polygoner basert på intern kunnskap.
Figur 30. Statlig sikra friluftsområder og arealer vernet etter naturvernloven			
Figur 31. Verdivurdering av friluftsområdene i kystsonen	Verdi friluftslivsområde	Kommunene	Vurderingene er gjort av hver enkelt kommune.
Figur 32. Oversiktskart som viser forventet havnivåstigning i år 2100	Havsnivåstigning i Norge 2100	DSB	Fra rapporten <i>Havnivåstigning og høye vannstander i samfunnsplanlegging</i>
Figur 33. Marin grense i Vestfold	Marin grense	Norges geologiske undersøkelse	Datasekk lastet ned fra GeoNorge
Figur 34. Illustrasjon over aktsomhetsområde for flom i Larviksfjorden	Aktsomhetsområde for flom	NVE	Datasekk nedlastet fra GeoNorge
Figur 35. Eksempel på selektering av gridpunkter for strandsonen og kystsonen	Gridpunkter fra rutenett	SSB	SSB rutenettstatistikk
Figur 36. Vannforekomster i Vestfold	Vannforekomster	Miljødirektoratet	Datasekk nedlastet fra vannnett.no

13.4. Tabelliste

Tabell	Datasekk/Tabell	Kilde	Beskrivning
Tabell 1. Bygninger i strandsona, fordelt på bygningstype	Kildetabell 06505	SSB	Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 – 2024
Tabell 2. Oversikt over bygningene som er representert i det undersøkte utvalget	Matrikkelen – bygningsspunkt utvidet 2023.	Kartverket	Nedlastet fra geonorge.no
Tabell 3. Verneområder i kystsonen i Vestfold	Naturbase	Miljødirektoratet	Verneområder i Vestfold

14. Rammer og føringer for forvaltningen av kystsonen

14.1. Plan og bygningsloven

Det er et generelt byggeforbud i strandsonen, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-8. Byggeforbudet gjelder så langt ikke annen byggegrense er fastsatt i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan, jf. §§ 11-9 nr.5 og 12-7 nr.2.

Byggeforbudet i strandsonen innebærer at det ikke er tillatt å iverksette oppføring, rivning, endring, endret bruk og andre tiltak knyttet til bygninger, konstruksjoner og anlegg, terrenginngrep eller opprettelse og endring av eiendom. Byggeforbudet gjelder også annen virksomhet og endring av arealbruk som vil være i strid med arealformål, planbestemmelser og hensynssoner.

Byggeforbudet i strandsonen langs sjøen gjelder også for eldre planer uten fastsatt byggegrense. Dersom kommunen har åpnet for utbygging og fastsatt byggegrense i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan, gjelder ikke lovens byggeforbud.

I kommuneplanens arealdel kan kommunen gi bestemmelser som tillater visse tiltak i strandsonen, jf. pbl. § 11-11 nr. 4. Dette gjelder nødvendige bygninger, mindre anlegg og opplag med sikte på landbruk, reindrift, fiske, fangst, akvakultur og ferdsel til sjøs, jf. pbl. § 11-7 nr. 5 og 6.

14.2. Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2021)

Formålet med de statlige planretningslinjene (SPR) er å tydeliggjøre nasjonal arealpolitikk og sikre nasjonale og regionale interesser i 100-metersbeltet langs sjøen. Strandsoneforvaltningen skal bidra til en bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål.

Retningslinjene skal bidra til at det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsonen og at unødvendig bygging langs sjøen unngås, jf. pbl. § 1-8. Retningslinjene utdyper plan- og bygningsloven og gir statlige føringer for kommunenes og fylkeskommunenes planlegging og saksbehandling, jfr. kap.1 Formål.

Retningslinjene gjelder for landarealene i strandsonen, men planleggingen bør skje helhetlig slik at det blir god sammenheng mellom arealbruken i strandsonen, i sjøen og på landområdene bak 100-metersbeltet, jf. Kap. 2 Virkeområde.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for kystkommunene i Oslofjordregionen fordi her er utbyggingspresset størst og verneverdiene høyest, jfr. Kap. 8 Retningslinjer for kystkommunene i Oslofjordregionen (sone 1). Ifølge retningslinjene skal byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen praktiseres strengt i planleggingen og dispensasjoner unngås.

Den statlige planretningslinjen fra 2021, erstatter den statlige planretningslinjen fra 2011.

14.3. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

Klima- og miljødepartementet ga i mars 2021 ut *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. Målet er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at naturmangfoldet i fjorden skal ivaretas.

Oslofjorden er en av Norges mest artsrike fjorder, samtidig som det er et sted hvor mange personer bor og utøver friluftsliv jf. kap. 1 i helhetlig tiltaksplan.

Tilstanden i Oslofjorden er alvorlig. For store deler av Oslofjorden er det moderat miljøstand og det biologiske mangfoldet har hatt en negativ utvikling. Den kjemiske tilstanden til mange kystvannsforekomster i Vestfold er i dårlig kjemisk tilstand. Det er et sterkt press på arealene i Oslofjorden hvor en tredjedel av strandsonen er tilgjengelig for allmennheten. Samtidig er friluftsliv en av de viktigste formene for fysisk aktivitet som utøves og er med å fremme en aktiv levestil i befolkningen.

Den helhetlige tiltaksplanen er delt inn i syv innsatsområder for å oppfylle målet i planen. Innsatsområdene tar for seg temaene:

1. Redusere utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse.
2. Redusere avrenning fra jordbruk.
3. Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning.
4. Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner.
5. Restaurere naturverdier.
6. Tiltak for å fremme et aktivt friluftsliv.
7. Tverrgående tiltak for en helhetlig forvaltning av Oslofjorden.

Planen har samlet 63 tiltak som må gjennomføres for å forbedre tilstanden i Oslofjorden. Tiltakene er en samling av eksisterende og nye tiltak for forvaltningen av Oslofjorden. Dette innebærer at planen i stor grad henger sammen med andre planer, veiledere og retningslinjer.

For å nå målene for den helhetlige tiltaksplanen berøres flere myndigheter og sektorer, blant annet fra kommunene og fylkeskommunene rundt Oslofjorden og ulike departementer. Hvem som skal arbeide for å gjennomføre de ulike tiltakene er markert i planen, men det er samtidig et samlet ansvar å forbedre tilstanden til Oslofjorden.

14.4. Forhold mellom regional plan og kommuneplaner i kystsonen

Utvikling av vestfoldsamfunnet krever samhandling på tvers av sektorer, forvaltningsnivåer og offentlige og private virksomheter. Forvaltningen har ulike oppgaver og ansvar som sammen bidrar til en felles arealpolitikk. Både fylkeskommunen og kommunene har sentrale roller i utviklingen av fylket, som myndighetsutøvere og samfunnsutviklere. Begge nivåer har ansvar for

å finne helhetlige løsninger slik at lokale forhold og lokalpolitiske interesser ivaretas, samtidig som nasjonale og regionale hensyn og interesser blir ivaretatt. En måte å samordne dette arbeidet på er gjennom regional planlegging.

Kommunen har ansvaret for kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. I utgangspunktet er det kommunen som ut fra en helhetsvurdering bestemmer hvordan arealene skal brukes. Fylkeskommunen har ansvar for regional planlegging og skal se utfordringer og utviklingstrekk på tvers av kommunegrenser. På grunnlag av dette skal det staves ut en felles kurs, og pekes på noen satsingsområder for fylket. Den regionale planleggingen skal stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i et fylke. Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jf. plan- og bygningsloven.

14.5. Regional plan for kystsonen i Vestfold (2014)

Regional plan for kystsonen i Vestfold fra 2014 gjelder fram til ny kystsoneplan er vedtatt av fylkestinget.

Den regionale planen fra 2014 er en revidert utgave av fylkesdelplan for kystsonen fra 2002. Hensikten med planen er å dempe nedbyggingen av Vestfold-kysten, legge føringer for en langsiktig bærekraftig arealpolitikk og -forvaltning. Det er også et mål å få til en mer helhetlig og lik praktisering av regelverket.

Planområdet omfatter strandsonen og landområdene bak, slik disse var avgrenset i *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen* (SPR) fra 2011. Planområdet gjelder for by- og tettstedsområder, med unntak av byene Larvik, Sandefjord, Tønsberg og Horten, hvor retningslinjene bare gjelder i strandsonen. I sjø går planområdet ut til grunnlinjen, herunder vannflate, vannvolum og sjøbunn. Dette omfatter alle øyer, holmer og skjær.

Et viktig grep i den regionale planen er å legge til rette for en differensiert forvaltning av kysten. Det geografiske området er delt inn i ulike forvaltningssoner med tilhørende retningslinjer:

1. Sjøområder.
2. Område mellom sjø og byggegrense (byggeforbudssonen).
3. Fra byggegrense til 100-metersgrensen.
4. Området mellom 100-metersgrensen og grensen for kystsoneplanens virkeområde.

I den regionale planen er det konkrete retningslinjer for hvilke prinsipper som gjelder ved fastsetting av byggegrense i 100-metersbeltet og for utviklingen i de bebygde områdene der slike byggegrenser er vedtatt. Fylkeskommunen samarbeidet med statsforvalter og kystkommunene om å utarbeide *Veileder for fastsetting av byggegrenser i 100-metersbeltet*. Den gang veilederen ble utarbeidet, fantes det ingen nasjonale anbefalinger for å fastsette slike byggegrenser.

Alle vestfoldkommunene (Holmestrand, Horten, Tønsberg, Færder, Sandefjord og Larvik) har tatt inn føringer fra den regionale planen i kommuneplanene sine. Alle har benyttet seg av

muligheten til å innarbeide byggegrenser i strandsonen, men ikke alle har brukt soneinndelingen, jf. *Evaluering av Regional plan for kystsonen i Vestfold*, datert 16. mai 2022.

14.6. Regional plan for vannforvaltning (2022 – 2027)

Vannforvaltningen i Norge gjennomføres på nedbørfeltnivå, jf. Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften). På veien fra fjell til fjord passerer vannet kommunegrenser, og denne måten å organisere vannforvaltningen på tilrettelegger for samordning mellom kommuner og fylker på tvers av administrative grenser.

Vannområdene i Vestfold er: Aulivassdraget, Breiangen Vest, Eikeren, Horten- Larvik, Numedalslågen og Siljan- Farrisvassdraget. Regional plan for vannforvaltning er tidligere Vestfold og Telemark vannregions plan for godt vannmiljø. Planen fastsetter miljømål for perioden 2022-2027, og hvilke tiltak som foreslås for å beskytte, forbedre og gjenopprette vannmiljøet slik at målene nås. Vannforvaltningsplanen er et viktig verktøy for å oppfylle vannforskriftens mål om helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene.

Planen gir blant annet føringer for kommunenes arealforvaltning, og skal bidra til å samordne og styre arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Det skal i hovedsak ikke gis tillatelse til nye inngrep eller ny aktivitet som fører til at miljømålet ikke nås eller at vannforekomstene forringes. Dersom miljømålene fravikes, gir det grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven.

Viktige fokusområder i planperioden 2022-2027 er vannmiljø i arealplanlegging, vassdragsrestaurering og forebygging, miljøtilstanden i Oslofjorden og forurenset sjøbunn i Grenlandsfjordene.

Vestfold har 438 registrerte vannforekomster.

Figur 36 viser alle vannforekomster i Vestfold. Vannområdene i Vestfold er: Aulivassdraget, Breiangen Vest, Eikeren, Horten- Larvik, Numedalslågen og Siljan- Farrisvassdraget.

14.7. Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA fra 2019 er Vestfolds felles plan for langsiktig arealbruk fram mot 2040. Formålet med RPBA er å utforme en felles og forpliktende arealpolitikk som bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling. Planen legger til rette for vekst og utvikling i Vestfold, samtidig som viktige jordbruks-, natur- og kulturverdier tas vare på.

Gjennom RPBA har regional stat, Vestfold fylkeskommune og kommunene i fylket inngått en forpliktende avtale. Avtalen går enkelt sagt ut på at regionale myndigheter har forhåndsklarert

nasjonale og viktige regionale interesser innenfor det som i planen kalles langsiktige utviklingsgrenser (LUG), slik at områdene innenfor skal kunne prioriteres som utbyggingsområder. Til gjengjeld har kommunene forpliktet seg til å legge målene og retningslinjene i RPBA til grunn for sin planlegging.

Å peke ut en felles retning for utviklingen av arealene i Vestfold bidrar til forutsigbar planlegging både for offentlige og private aktører. Det forenkler saksgangen og gjør planprosessene mer effektive.

Det er tre hovedgrunner til at Vestfold trenger en regional arealplan med felles spilleregler:

- Vestfold har arealer av nasjonal verdi tett på byer og bebyggelse. Det gjelder både matjord, naturområder, kystsone, kulturmiljøer og landskap. Byspredning og gradvis nedbygging av arealer utgjør en trussel for de uerstattelige verdiene. Disse verdiene er blant fylkets viktigste attraksjon
- For å redusere behovet for arealbeslag, infrastruktur og transport, og for å legge grunnlag for attraktive og levende byer og tettsteder, vil det framover være nødvendig å konsentrere aktivitet og bosetting, slik at vi får en kompakt by- og tettstedsutvikling.
- Byene er jevnstore med korte avstander imellom, noe som kan skape uheldig konkurranse mellom dem. For eksempel kan alle byene tape på en sterk utvikling av handel- og kontor langs E 18.

Langsiktig arealplanlegging og felles, forutsigbare spilleregler er gode verktøy for å sikre ønsket utvikling og vern av de uerstattelige verdiene i fylket.

15. Ordliste

Besøksforvaltning skal sikre at opplevelsen blir god både for besøkende og fastboende, samtidig som den lokale verdiskapingen blir størst mulig. Besøksforvaltning betyr derfor at man sikrer en bærekraftig utvikling som er innenfor grensene til det natur, landskap, miljø, lokalsamfunn og lokal kultur tåler, samtidig som det gir grunnlag for sunn næringsdrift og lokal verdiskaping.

Hydromorfologi er læren om vannmengde og variasjon i vannføring og vannstand, samt bunnforhold og vannforekomstens beskaffenhet og hvordan disse påvirker økologiske prosesser.

Landskapsøkologiske sammenhenger brukes for å identifisere strukturer, arealer og landskapselementer som har en viktig funksjon som forflytningskorridorer for arter, og for at økosystemenes struktur og funksjon skal opprettholdes. Både landarealer, sjøarealer, vann og vassdrag omfattes.

Kjemisk tilstand: Kjemisk tilstand bestemmes ut ifra konsentrasjoner av stoffer definert som prioriterte stoffer under vannrammedirektivet. Dette er stoffer som utgjør en vesentlig risiko for

akvatisk vannmiljø i Europa. Listen over prioriterte stoffer finnes i [vannforskriftens vedlegg VIII](#). (Lovdata, 2024).

Miljøgifter er kjemikalier og stoffer som har egenskaper som gjør at de kan medføre en helse- og miljørisiko. Disse egenskapene inkluderer at de er lite nedbrytbare, kan hoppe seg opp i organismer og er giftige.

Lurv er en uformelig masse av sammenvevde fintrådige alger, der enkeltindividene er vanskelige å skille fra hverandre. Forekomst av lurv indikerer dårlig tilstand/negativ påvirkning på økosystemet dersom den forekommer i høy tetthet

Regenerativt reiseliv er et reiseliv som har som ambisjon å bidra til fornyelse av ressursene og å skape positiv merverdi for lokalsamfunn, klima og miljø. Et regenerativt reiseliv tar med andre ord bærekraft lenger enn å forsøke å unngå skade eller kompensere for den.

Strandsonen: Landbeltet 100 meter innover fra sjøen.

Tunikater. Kappedyr også kalt tunikater, er en gruppe primitive ryggstrengdyr som lever i havet. Kappedyrene har en sekkaktig form med tubelignende åpninger og de lever av å filtrere næringspartikler i vannet (Store Norske Leksikon).

Økologisk tilstand: Økologisk tilstand klassifiseres ut fra følgende kvalitetselementer: Biologiske, kjemiske og fysiske, hydromorfologiske. Gjennom å kartlegge tilstanden og overvåke sammensetningen av utvalgte vannlevende arter, kan vi si om vannet har god økologisk tilstand. Det som måles for å finne tilstanden i vannet er om vannet har en forventet sammensetning av utvalgte dyr og planer, forekomster av ulike typer bunndyr da noen er mer følsomme for forurensning enn andre, sammensetningen og aldersfordelingen av fiskesamfunnet i en innsjø eller i sjøen. For kystvann undersøkes ålegras, planteplankton, makroalger (tang og tare) og bunndyr.

16. Referanser

Referanser

Chen, W., Barton, D.N., Magnussen, K., Navrud, S., Grimsrud, K., Garnåsjordet, Per Arild, Engeli, E., Syverhuset, A.O., Bekkby, T. and Rinde, E. (2019). Verdier i Oslofjorden: Økonomiske verdier tilknyttet økosystemtjenester fra fjorden og strandsonen. *Unit.no*. doi: <https://doi.org/978-82-577-7155-3>.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2024). *Havnivåstigning og høye vannstander*. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Tilgjengelig fra: <https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/havnivastigning-og-hoye-vannstander/>.

Direktoratsgruppen for gjennomføringen av vannforskriften (2018). *Overskrift Event. 2 linjer Eventuell dato.*

Tilgjengelig fra: <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-agder/dokument-agder/miljo-og-klima/mudring-utfylling-og-dumping/2018--02-veileder-klassifisering-av-miljotilstand-i-vann-27.10.20-1.pdf>

Engelien, E. and Steinnes, M. (2019). Tilgang til rekreasjonsareal og nærturterreng i tettsteder. Resultater og metode.

Unit.no. doi: <https://doi.org/978-82-537-8510-3>.

Engesmo, A., Staalstrøm, A., Norli, M., Selvik, J.R. and Kim, G.J. (2019). Overvåking av Ytre Oslofjord 2019-2023 -

Årsrapport 2019. Unit.no. doi: <https://doi.org/978-82-577-7267-3>.

Fiskeridirektoratet (2019). *Råd om fiske i Oslofjorden - kan få store konsekvenser*. Fiskeridirektoratet. Tilgjengelig fra:

<https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Nyheter/2024/kan-fa-store-konsekvenser-for-fiske>

Fiskeridirektoratet (2024). *Fredingstider og -område for hummar*. Fiskeridirektoratet. Tilgjengelig fra:

<https://www.fiskeridir.no/Fritidsfiske/Artar/Hummarfiske/Fredings-og-bevaringsomraade>

Havforskningsinstituttet (2024). *Pilotprosjekt for vurdering av samlet påvirkning i Oslofjorden – ytre del*.

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2024-15>.

Klima- og miljødepartementet (2021). *Klima-og miljødepartementet Tiltaksplan*. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020). *Planlegging i sjøområdene*. Regjeringen.no. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/planlegging-i-sjoomradene/id2700314/?ch=1>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021). *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av*

strandsonen langs sjøen. Regjeringen.no. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/statlige-planretningslinjer-for-differensiert-forvaltning-av-strandsonen-langs-sjoen/id2850282/>

Kongelig norsk båtforening (2023). *Båtlivsundersøkelsen: Fritidsbåtlivet i Norge 2023*. Tilgjengelig fra:

https://www.knbf.no/wp-content/uploads/2023/03/Region_OST_2023.pdf

Lovdata (2024). *Forskrift om rammer for vannforvaltningen - Lovdata*. Tilgjengelig fra:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-12-15-1446#KAPITTEL_10

Mattilsynet (2023). *Unngå fisk og skalldyr fra forurensede havner, fjorder og innsjøer*. Mattilsynet. Tilgjengelig fra:

<https://www.mattilsynet.no/mat-og-drikke/forbrukere/unnga-fisk-og-skalldyr-fra-forurensede-havner-fjorder-og-innsjoer>.

Miljødirektoratet (2019). *Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden: Ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

Miljødirektoratet. Tilgjengelig fra: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/desember-2019/forslag-til-helhetlig-plan-for-oslofjorden/>

Miljødirektoratet (2023a). *Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden: Rapport for året 2022-2023* -

Miljødirektoratet. Tilgjengelig fra: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2023/november-2023/gjennomforing-av-helhetlig-tiltaksplan-for-oslofjorden-2022-2023/>

Miljødirektoratet (2023b). *Konsekvensutredning av klima og miljø*. Miljødirektoratet. Tilgjengelig fra:

<https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>

Miljødirektoratet (2024a). *Hva er lurv? Er all lurv indikator for dårlig økologisk tilstand?* Miljødirektoratet.

Tilgjengelig fra: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/juni-2024/hva-er-lurv-er-all-lurv-indikator-for-darlig-okologisk-tilstand/>

Miljødirektoratet (2024b). *Kartlegging av et utvalg marine naturtyper i Oslofjorden*. Miljødirektoratet Tilgjengelig fra:

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/juni-2021/kartlegging-av-et-utvalg-marine-naturtyper-i-oslofjorden/>

Miljødirektoratet (2024c). *Kartleggingsinstruks: Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2*. Miljødirektoratet.

Tilgjengelig fra: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>

Miljødirektoratet (2024d). *Råd om nye forvaltningstiltak innen fiskeri i Oslofjorden*. Miljødirektoratet. Tilgjengelig fra:

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/september-2024/felles-oppdrag-til-fiskeridirektoratet-og-miljodirektoratet-fra-narings-og-fiskeridepartementet-og-klima-og-miljodepartementet/>

Miljødirektoratet (2024e). *Sea-Level Rise and Extremes in Norway* - Miljødirektoratet. Miljødirektoratet. Tilgjengelig

fra: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/april-2024/sea-level-rise-and-extremes-in-norway/>.

Miljøverndepartementet (2014). *Europarådets landskapskonvensjon*. Regjeringen.no. Tilgjengelig fra:

https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by_stedsutvikling/landskapskonvensjonen/id410080/?expand=factbox3021378

Norges vassdrags- og energidirektorat (2022). *Sikkerhet mot flom*. Tilgjengelig fra:

https://publikasjoner.nve.no/veileder/2022/veileder2022_03.pdf

Norsk institutt for bioøkonomi (2023). *Eutrofiering av vassdrag i Vestfold – Kartlegging av årsaksforhold og kilder til fosfor i ti nedbørfelt* - Nibio. Tilgjengelig fra: <https://www.nibio.no/prosjekter/eutrofiering-av-vassdrag-i-vestfold>

Riksantikvaren (2019). *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* - Riksantikvaren. Riksantikvaren. Tilgjengelig fra:

<https://riksantikvaren.no/prosjekter/utvalgte-kulturlandskap-i-jordbruket-ukl/>

Riksantikvaren (2023). *Oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse* - Riksantikvaren. Riksantikvaren.

Tilgjengelig fra: <https://riksantikvaren.no/oversikt-over-kulturmiljo-og-landskap-av-nasjonal-interesse/>

Riksantikvaren (2024). *Kystens kulturmiljøer* - Riksantikvaren. Riksantikvaren. Tilgjengelig fra:

<https://riksantikvaren.no/prosjekter/bevaringstrategier-2021-2024/kystens-kulturmiljoer/>

Statens vegvesen (2018). *Konsekvensanalyser Veiledning Håndbok*. Tilgjengelig fra:

<https://www.vegvesen.no/globalassets/fag/handboker/hb-v712-konsekvensanalyser-2021.pdf>.

Rinde, E., Olsen, M., Steen, H., Dahl, E., Espeland, S.H. and Albretsen, J. (2018). Marine naturverdier i Telemark – status, trusler og muligheter. Innspill til kystsoneplan for Telemark. *Unit.no*. doi: <https://doi.org/978-82-577-7054-9>.

Salt (2019). *Kunnskapsstatus Oslofjorden*. Tilgjengelig fra:

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1556/m1556.pdf>.

Sørdahl, P., Solås, A.-M., Kvalvik, I. and Hersoug, B. (2017). *Hvordan planlegges kystsonen? Kartlegging av gjeldende planpraksis etter plan-og bygningsloven i sjøområdene*. Tilgjengelig

https://www.regjeringen.no/contentassets/adc94a1dbb034519983b5090334beea0/nofima_planlegging_kystsonen.pdf

Statistisk sentralbyrå (2021a). *Befolkning: 07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning (K) 1986 - 2024*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459>

Statistisk sentralbyrå (2021b). *Byggeaktivitet i strandsonen: 06505: Bygninger i strandsona, etter bygningstype (K) 2000 - 2024*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/06505>

Statistisk sentralbyrå (2021c). *Byggeaktivitet i strandsonen: 08917: Strandsoneareal på fastlandet, etter helling og arealstatus (dekar) (K) 2000 - 2024*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/08917>

Statistisk sentralbyrå (2021d). *Bygningsmassen: 03174: Eksisterende bygningsmasse. Fritidsbygg, etter bygningstype (K) 2001 - 2024*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/03174>

Statistisk sentralbyrå (2021e). *Godstransport på kysten: 03648: Havnestatistikk. Gods, etter havn, containertype og innenriks-/utenriksfart 2003K1 - 2024K3*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/03648>

Statistisk sentralbyrå (2021f). *Overnattingar: 14165: Ankomne gjester, etter innkvarteringstype og gjestene sitt bustadland (F) 2016M01 - 2024M10*. SSB. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/14165>

Statsforvalteren (2020). *Lokalt tiltaksprogram for Vannområde Horten-Larvik*. Tilgjengelig fra: <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/96bd8dfb5c154b32894145c54433abe1/horten-larvik-vannomrade--lokalt-tiltakspogram-2022-2027.pdf>

Statsforvalteren i Oslo og Viken, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark and Heløe, H. (2024). *Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen*. Tilgjengelig fra: <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/8e5a9accedd64739aebb588142a1e0dd/bedre-kunnskapsgrunnlag-om-kommunenes-dispensasjonspraksis-i-strandsonen.pdf>

Telemark fylkeskommune and Vestfold fylkeskommune (2022a). *Kunnskapsgrunnlag om kystsonen i Vestfold og Telemark Det bor 112 000 innbyggere i kystsonen i Vestfold og Telemark*. Tilgjengelig fra: https://www.telemarkfylke.no/globalassets/statistikk-kart-og-analyse/kunnskapsgrunnlag-og-prosjekter/kunnskap-om-kystonen/hoveddokument_kunnskapsgrunnlag-for-kystsoneplanen_endelig_300622.pdf

Telemark fylkeskommune and Vestfold fylkeskommune (2022b). *Planprogram for regional kystsoneplan for Vestfold og regional kystsoneplan for Telemark*. Tilgjengelig fra: <https://www.telemarkfylke.no/globalassets/tfk/dokumenter/samfunnsutvikling/fylkesmelding-om-kysten-i-telemark/vedtatt-planprogram-for-regional-kystsoneplan-for-vestfold-og-regional-kystsoneplan-for-telemark.pdf>

Transportøkonomisk institutt (2024). *Friluftslivbruk av Oslofjorden og strandsonen : Kartlegging av bruk, tilgjengelighet og konflikter* - Transportøkonomisk institutt. Transportøkonomisk institutt. Tilgjengelig fra: <https://www.toi.no/publikasjoner/friluftslivbruk-av-oslofjorden-og-strandsonen-kartlegging-av-bruk-tilgjengelighet-og-konflikter>

Vannportalen (2018). *Klassifiseringsveileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann. Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver.* - Vannportalen. [online] Vannportalen. Tilgjengelig fra: <https://www.vannportalen.no/veiledere/klassifiseringsveileder/>

Vestfold fylkeskommune (2014). *Veileder om fastsetting av byggegrenser i 100- metersbeltet Veileder om fastsetting av byggegrense i 100-metersbeltet i Vestfold Delrapport til regional plan for kystsonen i Vestfold.* Tilgjengelig fra: <https://www.vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/samfunnsutvikling/samfunn-og-plan/regionale-planer/vedtatte-planer/endelig-versjon-17-09-2014-veileder-om-fastsetting-av-byggegrenser--i-100.pdf>

Vestfold fylkeskommune (2019). *Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA.* Tilgjengelig fra: <https://www.vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/frivillighet/planer-og-strategier/regional-plan-for-barekraftig-arealpolitikk-rpba.pdf>.

Vestfold fylkeskommune (2022). *Evaluering av regional plan for kystsonen i Vestfold.* Tilgjengelig fra: <https://www.vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/samfunnsutvikling/samfunn-og-plan/regionale-planer/planer-under-arbeid/evaluering-av-kystsoneplanen-for-vestfold-2014-2022.pdf>

Vestfold fylkeskommune (2024). *Regional plan for kystsonen i Vestfold.* Tilgjengelig fra: <https://www.vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/samfunnsutvikling/samfunn-og-plan/regionale-planer/vedtatte-planer/regional-plan-for-kystsonen-i-vestfold-vedtatt-2014.pdf>

Vestfold og Telemark vannregion, Telemark fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune (2022a). *Handlingsprogram.* Tilgjengelig fra:

https://www.vannportalen.no/globalassets/vannportalen/vannregioner/vestfold-telemark/dokumenter/plandokumenter/vestfold-og-telemark_handlingsprogram-2022-2027.pdf

Vestfold og Telemark vannregion, Telemark fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune (2022b). *Tiltaksprogram Regional vannforvaltningsplan 2022–2027*. Tilgjengelig fra:

https://www.vannportalen.no/globalassets/vannportalen/vannregioner/vestfold-telemark/dokumenter/plandokumenter/vestfold-og-telemark_tiltaksprogram-2022-2027.pdf.

Vestfold og Telemark vannregion, Telemark fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune (2022c). *Vårt verdifulle vann*. Tilgjengelig fra: https://www.vannportalen.no/globalassets/vannportalen/vannregioner/vestfold-telemark/dokumenter/plandokumenter/vestfold-og-telemark_vannforvaltningsplan-2022-2027.pdf

Vista analyse (2023). Mulighetskartlegging av blå næringer i Vestfold og Telemark. Rapport 2023/20.

https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/8102/va-rapport_2023-20_mulighetskartlegging_for_bla_naeringer_i_vestfold_og_telemark.pdf

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

vestfoldfylke.no

Postadresse:

Postboks 1213 Trudvang
3105 Tønsberg

Besøksadresse:

Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Tlf. 33 34 40 00
post@vestfoldfylke.no

